TÜRKİYE'DE İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Elif Kurtoğlu
191149208

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans
Danışman: Dr.Öğr.Üyesi Demet Pekşen Süslü

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Şubat, 2022

TÜRKİYE'DE İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Elif Kurtoğlu
191149208
Orcid: 0000-0001-6055-1830

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans
Danışman: Dr.Öğr.Üyesi Demet Pekşen Süslü

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Şubat, 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli *"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"* ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli *"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"* ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında destek ve yardımlarıyla yoluma ışık tutan değerli tez danışmanım Dr.Öğr.Üyesi Demet Pekşen Süslü'ye sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Hayatımın her alanında olduğu gibi tez yazarken de desteğini, sevgisini hep hissettiğim aileme iyi ki varsınız demek istiyorum ve teşekkür ediyorum. Tez sürecinde beni motive eden, yardımlarını esirgemeyen canım arkadaşım İremnur Memişoğlu'na teşekkür ederim.

Elif Kurtoğlu

Şubat, 2022

ÖZ

TÜRKİYE'DE İNTERNET BAĞIMLILIĞI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Elif Kurtoğlu
Yüksek Lisans Tezi
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Demet Pekşen Süslü
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022

Bu araştırmanın amacı 2007-2020 (Haziran) tarihleri arasında Türkiye'de internet bağımlılığı ile ilgili yapılmış lisansüstü tezleri temalarına, türlerine, yıllara, üniversitelere, enstitülere, araştırma yöntemlerine, örneklem seçme yöntemlerine, örneklem büyüklüklerine, örneklem gruplarına, veri toplama araçlarına, veri analiz yöntemlerine göre incelemektir. Araştırmada YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından seçilen tezler analiz edilmiştir. Çalışmada amaçlı örnekleme yapılmıştır ve araştırma örneklemi 126 tezden oluşmaktadır. Araştırmada betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır ve veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi seçilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak tez sınıflama formu kullanılmıştır. Tezlerden toplanan veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Elde edilen verilerin frekans ve yüzde değerleri tablolarla sunulmuştur.

Araştırma bulgularına göre tezlerde en çok çalışılan temalar demografik-sosyodemografik özellikler ve kişisel özelliklerdir. Tez türlerine bakıldığında yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden daha çok yapıldığı görülmüştür. Tezlerin yılları incelendiğinde en fazla çalışma yapılan yılın 2019 olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaların yapıldığı üniversitelere bakıldığında en fazla tezin Üsküdar Üniversitesi'nde yapıldığı görülmüştür. Çalışmalar bağlı oldukları enstitüye göre incelendiğinde sosyal bilimler enstitüsünün en çok tezin bağlı enstitü olduğu görülmüştür. Tezlerin araştırma yöntemleri incelendiğinde en çok nicel yöntemin kullanıldığı görülmüştür. Nicel yöntemde en çok kullanılan desen ilişkisel tarama desenidir. Çalışmaların örneklem seçme yöntemlerine bakıldığında en fazla basit seçkisiz-rastgele örneklemenin kullanıldığı görülmüştür. Tezlerde en fazla tercih edilen örneklem büyüklüğü 301-1000 kişidir. Tezlerin örneklem grupları incelediğinde ortaöğretim öğrencilerinin en çok tercih edildiği tespit edilmiştir. Çalışmalarda en çok kullanılan veri toplama aracı tutum/algı/kişilik/yetenek testleridir. Çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemlerine bakıldığında nicel veri analiz yöntemlerinin nitel veri analiz yöntemlerinden daha çok kullanıldığı görülmüştür. Nicel veri analiz yöntemlerinde en fazla betimsel istatistiklerin kullanıldığı, nitel veri analiz yöntemlerinde ise en fazla içerik analizinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: İnternet bağımlılığı, lisansüstü tez, Türkiye'de yapılan çalışmalar, betimsel içerik analizi.

ABSTRACT

AN ANALYSIS OF THE GRADUATE THESES WHICH ARE WRITTEN ON INTERNET ADDICTION IN TURKEY

Elif Kurtoğlu

Master Thesis
Department of Educational Sciences
Psychological Counselling and Guidance Master's Program with Thesis
Thesis Advisor: Dr. Lecturer Demet Pekşen Süslü
Maltepe University Graduate School, 2022

The aim of this research is to analyze the themes, types, years, universities, institutes, research methods, sample selection methods, sample sizes, sample groups, data collection tools, data analysis of postgraduate theses made in Turkey between 2007-2020 (June) examine according to its methods. In the research, theses selected from the YÖK National Thesis Center database were analyzed. Purposive sampling was used in the study and the research sample consists of 126 theses. In the research, descriptive content analysis method was used and document analysis was chosen as the data collection technique. Thesis classification form was used as a data collection tool in the research. The data collected from the theses were analyzed by descriptive analysis. The frequency and percentage values of the obtained data are presented in tables.

According to the research findings, the most studied themes in the theses are demographic-sociodemographic characteristics and personal characteristics. Looking at the types of theses, it was seen that master's theses were done more than doctoral theses. When the years of the theses were examined, it was determined that the year in which the most studies were carried out was 2019. Looking at the universities where the studies were conducted, it was seen that the most thesis was done in Üsküdar University. When the studies are examined according to the institute they are affiliated with, it is seen that the institute of social sciences is the institute affiliated with the most thesis. When the research methods of the theses were examined, it was seen that the most quantitative method was used. The most commonly used pattern in the quantitative method is the relational scan pattern. Considering the sample selection methods of the studies, it was seen that simple random sampling was used the most. The most preferred sample size in theses is 301-1000 people. When the sample groups of the theses were examined, it was determined that secondary school students were the most preferred. The most commonly used data collection tool in studies is attitude/perception/personality/ability tests. When the data analysis methods used in the studies are examined, it is seen that quantitative data analysis methods are used more than qualitative data analysis methods. It has been determined that descriptive statistics are used the most in quantitative data analysis methods, while content analysis is used most in qualitative data analysis methods.

Keywords: Internet addiction, postgraduate thesis, studies conducted in Turkey, descriptive content analysis.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii
İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI iii
TEŞEKKÜR iv
ÖZ v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR LİSTESİ ix
KISALTMALAR x
ÖZGEÇMİŞ xi
BÖLÜM 1. GİRİŞ 1
1.1 Problem 1
1.2 Amaç 5
1.3 Önem 6
1.4 Varsayımlar 7
1.5 Sınırlıklar 7
1.6 Tanımlar 8
BÖLÜM 2. KURAMSAL ÇERÇEVE 9
2.1 Bağımlılık Kavramı 9
2.2 İnternet ve Tarihçesi 11
2.3 İnternet Kullanımı Yaygınlığı 12
2.4 İnternet Kullanım Amaçları 13
2.5 İnternetle İlgili Bazı Kavramlar 15
2.6 İnternet Bağımlılığı 16
2.6.1 İnternet Bağımlılığı Tanımı 16
2.6.2 İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri 17
2.6.3 İnternet Bağımlılığı Alt Grupları 20
2.7 İnternet Bağımlılığında Etkili Faktörler 22
2.8 İnternet Bağımlılığının Etkileri 27
2.9 İnternet Bağımlılığı ile İlgili Kuramlar 29
2.10 İnternet Bağımlılığı Konulu Araştırmaları İnceleyen Çalışmalar 30
BÖLÜM 3. YÖNTEM 33
3.1 Araştırma Modeli 33
3.2 Evren ve Örneklem 33
3.3 Verilerin Toplanması 34
3.3.1 Veri Toplama Aracı 35
3.4 Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 38
BÖLÜM 4. BULGULAR VE YORUMLAR 39
4.1 Betimsel Bulgular 39
4.2 Yıllara Göre Değişim Tabloları 53
4.3 Yorumlar 60
BÖLÜM 5. SONUÇ 65
5.1 Özet 65
5.2 Yargı 66

5.3 Öneriler 68
EK'LER 70
KAYNAKÇA 74

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.1.DSM-5 Madde Kullanım Bozukluğu Temel Tanı Kriterleri 10
Tablo 3.1. Kappa Uyum Katsayısı Yorumu İçin Değer Aralıkları ve Verilerin Güvenirlik Yüzdeleri 36
Tablo 3.2. Lisansüstü Tezlerin İki Farklı Zamanda İncelenmelerine İlişkin Uyum İstatistikleri 37
Tablo 4.1. Temalara Göre Frekans ve Yüzde Değerleri 39
Tablo 4.2. Temalarda Tespit Edilen İçerikler 40
Tablo 4.3. Tez Türüne Göre Frekans ve Yüzde Değerleri 43
Tablo 4.4.Yıllara Göre Frekans ve Yüzde Değerleri 44
Tablo 4.5. Üniversitelere Göre Frekans ve Yüzde Değerleri 45
Tablo 4.6. Enstitülere Göre Frekans ve Yüzde Değerleri 47
Tablo 4.7.1. Nicel Araştırmaların Frekans ve Yüzde Değerleri 47
Tablo 4.7.2. Nitel Araştırmaların,Karma Araştırmaların ve Türü Belirtilmemiş Araştırmaların Frekans ve Yüzde Değerleri 48
Tablo 4.8.Örneklem Seçme Yöntemlerine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri 48
Tablo 4.9.Örneklem Büyüklüklerine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri 49
Tablo 4.10.Örneklem Gruplarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri 50
Tablo 4.11. Veri Toplama Araçlarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri 51
Tablo 4.12.1. Nicel Veri Analiz Yöntemlerinin Dağılımı 52
Tablo 4.12.2. Nitel Veri Analiz Yöntemlerinin Dağılımı 52
Tablo 4.13. Temaların Yıllara Göre Değişimi 53
Tablo 4.14. Tez Türlerinin Yıllara Göre Değişimi 54
Tablo 4.15.Üniversitelerin Yıllara Göre Değişimi 54
Tablo 4.16. Enstitülerin Yıllara Göre Değişimi 55
Tablo 4.17. Nicel Araştırmaların Yıllara Göre Değişimi 56
Tablo 4.18. Nitel Araştırmaların, Karma Araştırmaların ve Türü Belirtilmemiş Araştırmaların Yıllara Göre Değişimi 56
Tablo 4.19.Örneklem Seçme Yöntemlerinin Yıllara Göre Değişimi 57
Tablo 4.20.Örneklem Büyüklüklerinin Yıllara Göre Değişimi 57
Tablo 4.21.Örneklem Gruplarının Yıllara Göre Değişimi 58
Tablo 4.22. Veri Toplama Araçlarının Yıllara Göre Değişimi 58
Tablo 4.23. Nicel Veri Analiz Yöntemlerinin Yıllara Göre Değişimi 59
Tablo 4.24. Nitel Veri Analiz Yöntemlerinin Yıllara Göre Değişimi 59

KISALTMALAR

DSM :Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı

TÜİK :Türkiye İstatistik Kurumu

YÖK :Yüksek Öğretim Kurulu

ULAKBİM :Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi

ARPANET :Advanced Research Projects Agency- İleri Araştırma Projeleri Ajans Ağı

TCP/IP :Transmission Control Protocol- İletim Kontrol Protokolü

NSF-NET :National Science Foundation Network-Ulusal Bilim Vakfı Ağı

TÜVAKA :Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı

TR-NET :Türkiye İnternet Proje Grubu

TURNET :Türkiye Ulusal İnternet Altyapı Ağı

ÖZGEÇMİŞ

Elif Kurtoğlu

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim

Lisans	2017	Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Lise	2013	Muammer Dereli Anadolu Öğretmen Lisesi

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri

2015-2017 Fahri Üye: Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Derneği

İş/İstihdam

2017(Haziran)-2017(Ekim) Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmen. Özel İlk İz Özel Öğretim Kursu

Alınan Burs ve Ödüller

2013-2017 MEB Öğretmenlik Bursu

BÖLÜM 1.GİRİŞ

Bu bölümde problem durumuna, araştırma amacına, önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1 Problem

Çağın önemli teknolojilerinden olan internetin ortaya çıkışı 1960'lı yılların sonlarında olmuştur (Akbal ve Balık, 2006). Türkiye'de ilk internet bağlantısı 1993 yılında ODTÜ'de gerçekleşmiştir ve üç yıl içinde bazı üniversitelerde de internet bağlantısı sağlanmıştır. Kamu kurumları, özel kuruluşlarda internet kullanımı yaygınlaşmıştır (Kaya, 2005). İnternet kullanımı insanlara birçok avantaj sağlamaktadır, bunlara örnek olarak iletişim ve haberleşme olanağı, online alışveriş, bilgiye erişim kolaylığı, sanal oyunlar, film ve müziklere hızlı erişim verilebilir (Demirli ve Arslan, 2018). Kurt Topraklı ve Mazman (2020), yetişkinlerin interneti çoğunlukla banka işlemleri ve alışveriş yapma amaçlarıyla kullandığını, gençlerin ise genel olarak oyun oynama, eğlenme, sosyal medya kullanma amaçlarıyla internete bağlandıklarını belirtmiştir.

İnternetin insan yaşamına olumlu katkıları olduğu gibi olumsuz yansımaları da olmaktadır (Oktan, 2015). İnternet kullanım süresinin artması internet bağımlılığına neden olabilmektedir (Kulu ve Özsoy, 2020). Egger ve Rauterberg (1996), bir maddeyi kullanmayı bırakamamayı veya bir davranışı kontrol etmede başarısızlık durumunu bağımlılık olarak tanımlamıştır (akt. Günüç ve Kayri, 2010). Ögel (2012) bağımlılık kavramının maddeye bağlı bağımlılıklar (sigara, alkol, uyuşturucu) ve davranışsal bağımlılıklar (internet, alışveriş, bilgisayar, kumar, seks) olarak ikiye ayrıldığını belirtmiştir.

Dinç'e (2010) göre kişilerin hayatlarında internet kullanımı nedeniyle okul, meslek ve psikolojik sağlık alanlarında sorunlar çıkması problemli internet kullanımı olarak tanımlamıştır. Young (2004) ise internet bağımlılığını bir kavram olarak Goldberg'in kullandığını belirtmiştir (akt. Kurt Genç ve Avcı, 2020). İnternet bağımlılığı kavramı yerine aynı kavramı ifade eden çeşitli adlar kullanılmaktadır,

bunlara örnek olarak patolojik internet kullanımı, sorunlu internet kullanımı ve aşırı internet kullanımı ifadeleri sıralanabilir (Ögel, 2012). Davis (2001) patolojik internet kullanımı kavramını kullanmış ve patolojik internet kullanımının genel patolojik internet kullanımı, spesifik patolojik internet kullanımı şeklinde iki türü olduğunu ifade etmiştir. Spesifik patolojik internet kullanımı, internetin özel bir fonksiyonunun (online kumar, online seks gibi) aşırı kullanımıdır (Davis, 2001). Genel patolojik internet kullanımı ise internetin genel anlamda, çok yönlü fazla miktarda kullanımıdır (elektronik posta bağımlılığı, internette amaçsızca dolaşmak gibi) (Davis, 2001). Griffiths (2000) ise internet bağımlılığını teknolojik bir bağımlılık türü olarak değerlendirmiştir. DSM-5'te yer alan ruhsal rahatsızlıklar sınıflamasında internet bağımlılığı bulunmamaktadır ancak internetin fazla kullanımı kişiler için olumsuz sonuçlara neden olmaktadır (Çelikkaleli, Ata ve Avcı, 2018).

İnternet bağımlılığı, davranışsal bağımlılık kategorisinde değerlendirilmektedir (Kurt Topraklı ve Mazman, 2020). İnternet bağımlılığı kişinin sosyal yaşamına, aile hayatına zaman ayırmasını engelleyerek bireyin fiziksel ve psikolojik olarak sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Yeme bozukluğu, uyku bozukluğu, iskelet yapısında bozulmalar bu sorunlara örnek olarak verilebilir (Kurt Topraklı ve Mazman, 2020). Ögel (2012) internetin bilinçsiz kullanımının gözlerde kuruluk, baş ve sırt ağrıları, öz bakımda yetersizlik, yetersiz sosyalleşme ve karpal tünel sendromuna sebep olduğunu belirtmiştir. Karpal tünel sendromu ise bilekte bulunan karpal tünel kanalında meydana gelen sinir sıkışmasıdır (Serarslan, Melek ve Duman, 2008).

Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) 2021 verilerine göre, Dünya'da internet kullanan kişi sayısı yaklaşık olarak 4,9 milyar olup bu rakam toplam nüfusun %63'üne karşılık gelmektedir (ITU, 2021). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2021 yılı verilerine göre, Türkiye'de 16-74 yaş grubunda internet kullanım oranı %82,6 olarak tespit edilmiştir ve bu oran 2020 yılı için %79'dur. Cinsiyet açısından bakıldığında ise Türkiye'de kadınların internet kullanım oranı % 77,5, erkeklerde %87,7'dir. Türkiye'de evden internete erişim oranı ise %92'dir. Bu oran 2020 yılı için %90,7 olarak tespit edilmiştir (TÜİK, 2021). Yaşanılmakta olan pandemi sürecinde her yaştan bireyin internet kullanımı artmıştır. İnternet kullanımının artmasında ilişkileri sürdürme, iş hayatı, eğitim, eğlence gibi birçok neden etkili olmuştur. Bu çalışmaların sonucuna

bakıldığında Türkiye'de internet kullanım oranlarının zamanla arttığı ve dünyada internet kullanım oranının yüksek olduğu görülmektedir.

We are Social Dijital Raporu (2021) verilerine göre, dünya genelinde 4,88 milyar kişi internet kullanıcısıdır ve bu toplam nüfusun %61,8'ine karşılık gelmektedir. Bir önceki yıla göre toplam internet kullanıcısı miktarı 222 milyon kişi artmış olup bu rakam %4,8'e karşılık gelmektedir. Türkiye'de ise toplam nüfusun %80'inin internet kullanıcısı olduğu belirtilmektedir (We are Social, 2021).

We are Social Dijital Raporu'nda (2021) 16-64 yaş aralığındaki bireylerle yapılan araştırmada dünyada günlük ortalama internet kullanım süresi 6 saat 58 dakika olarak tespit edilmiştir. Ayrıca bu araştırma sonucunda internetin en fazla kullanım nedeni %60,5'lik oranla bilgi araştırması olarak bulunmuştur. Bunu %54,7 aile ve arkadaşlarla iletişim, %52,8 haber takibi, %50,8 video, televizyon ve film izleme, %50,3 bir şeylerin nasıl yapılacağını öğrenme, %46,6 yeni fikir bulma, % 45,7 ürün ve markalara ulaşma, % 45,2 müzik dinleme, %42,5 zaman geçirme, %41,6 eğitim ve ders çalışma faaliyeti, %37,5 seyahat etme ve yerler keşfetme, %35,1 sağlık sorunları ve sağlık ürünleri araştırması, %34,4 finans yönetimi ve tasarruf, %31,6 oyun oynama, %30,5 işle ilgili araştırma, %29,9 yeni insanlarla tanışma amaçlı internet kullanımı takip etmiştir (We are Social, 2021). ITU, TÜİK ve We are Social verilerine bakıldığında internetin insanların hayatında önemli bir yeri olduğu, Türkiye'de ve dünya genelinde internet kullanım oranlarının yüksek olduğu söylenebilir.

İnternet bağımlılığının dünyada yaygın olduğunu yapılan çalışmalar ortaya koymaktadır. İngiltere'de üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırma sonucunda internet bağımlılık oranı %3,2 bulunmuştur (Kuss, Griffiths ve Binder, 2013). İspanyol ve Meksikalı üniversite öğrencileriyle yapılan araştırmada İspanyol öğrencilerin internet bağımlılık oranı %12,13, Meksikalı öğrencilerin bağımlılık oranı ise %11,37 olarak tespit edilmiştir (Aznar-Diaz, Romero-Rodriguez, Garcia-Gonzalez ve Ramirez-Montoya, 2020). Çin'deki ergenlerle yapılan araştırmada internet bağımlılık oranı %15,3 olarak bulunmuşken (Chi, Hong ve Chen, 2020) Faslı lise öğrencileriyle yapılan araştırmada bu oran %15,8'dir (Mohamed ve Bernouss, 2020). Hindistan'da 18-25 yaş aralığında bulunan bireyler üzerinde gerçekleştirilen çalışmada bireylerin %50,29'u düşük seviyede internet bağımlısı, %18,29'u orta seviyede bağımlı, %1,71'i yüksek

seviyede internet bağımlısı olarak rapor edilmiştir ve %29,71'lik oran normal internet kullanıcısı olduğu belirtilmiştir (Prakash, Singh Yadav ve Singh, 2020).

Türkiye'de 15-40 yaş aralığındaki bireylerle yapılan bir araştırmada kendisini internet bağımlısı olarak görenlerin oranı %36,1 bulunmuştur (Topal, Şahin ve Topal, 2018). 65 yaş üzeri bireylerle yapılan bir araştırmada ise yaşlı bireylerin internet bağımlılık düzeylerinin düşük seviyede olduğu bulunmuştur (Ay ve Özgün Başıbüyük, 2020). Ayrıca ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada öğrencilerin %4,1'inin internet bağımlısı olduğu ve %28,5'inin de internet bağımlılığı risk sınırında bulunduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada erkek öğrencilerin internet bağımlılığı riski %38,2 kızların internet bağımlılığı risk oranı ise %27 olarak bulunmuştur. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin %36 oranıyla lise öğrencilerinden (%28,5) daha fazla internet bağımlısı oldukları tespit edilmiştir (Taylan ve Işık, 2015). Erbil, Gümüşay ve Salman'ın (2020) üniversite öğrencileriyle yaptıkları araştırma sonucunda öğrencilerin %81,8'inin düşük seviyeli, %16,9'unun orta seviyeli, %1,2'sinin ise yüksek seviyeli internet bağımlısı olduğu tespit edilmiştir. Dünya'nın çeşitli ülkelerinde ve Türkiye'de internet bağımlılığı yaygınlığı oranıyla ilgili yukarıda verilen araştırmalara bakıldığında bağımlılık oranlarının, yaygınlığının farklılık göstermesine rağmen bu oranların artarak devam edeceği tahmin edilmektedir.

İnternet bağımlılığı uzun zamandır üzerinde çalışılan bir konudur. Hem Dünya genelinde hem de Türkiye'de internet kullanımı artmaktadır ve özellikle içinde bulunulan covid-19 salgını da internetle olan ilişkileri daha da arttırmıştır. İnternet kullanımının bağımlılığa dönüşmesini engellemek adına önleyici çalışmaların ve müdahale çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Hamarta, Akbulut ve Baltacı (2021) internet bağımlığının yaygınlığı ve insanlar üzerindeki olumsuz etkileri dikkate alındığında internet bağımlılığıyla ilgili yapılacak önleme ve koruma hizmetlerinin önemli bir etkiye sahip olabileceğini belirtmektedir. Bu önleyici çalışmaların ve müdahale çalışmalarının yapılabilmesi için de şimdiye kadar internet bağımlılığı konusunda yapılmış araştırmalar hakkında bilgi sahibi olunması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmanın internet bağımlılığıyla ilgili yapılacak önleyici çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Alanyazında internet bağımlılığı ile ilgili yapılan araştırmaların incelendiği sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Alanyazına

bakıldığında internet bağımlılığı konusunda yapılmış çeşitli veri tabanlarında yer alan tez, makale ve kongre bildiri kitapları ve bildiri özetlerinin incelendiği çalışmaların bulunduğu da belirlenmiştir (Adana, Yeşilfidan ve Sevimoğlu, 2016; Aslankara ve Usta, 2018; Boyacı, 2019; Sevimoğlu, Adana ve Yeşilfidan, 2016). Bu çalışmada internet bağımlılığı konusunda yazılmış, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde bulunan lisansüstü tezlerin betimsel içerik analizi yapılarak internet bağımlılığı konusunda yapılan çalışmaların genel eğilimleri incelenmiştir. Bu sayede ileride konuyla ilgili yapılacak araştırmalara yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

1.2 Amaç

Türkiye'de internet bağımlılığı ile ilgili olarak eğitim bilimleri enstitüsü, sosyal bilimler enstitüsü ve lisansüstü eğitim enstitülerinde 2007-2020 (Haziran) yılları arasında yapılmış olan YÖK Ulusal Tez Merkezi'nden ulaşılan Türkçe dilinde yazılmış lisansüstü tezlerin temalar, tez türleri, yıllar, üniversiteler, enstitüler, araştırma yöntemleri, örneklem seçme yöntemleri, örneklem büyüklükleri, örneklem grupları, veri toplama araçları, veri analiz yöntemleri açısından incelenmesi bu çalışmanın amacıdır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1.İnternet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin temalarına göre dağılımı nasıldır?

2.İnternet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin türüne göre dağılımı nasıldır?

3.İnternet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?

4.İnternet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?

5.İnternet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıldır?

6.İnternet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin kullanılan araştırma yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?

7.İnternet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin örneklem seçme yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?

8.İnternet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüklerine göre dağılımı nasıldır?

9.İnternet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin örneklem gruplarına göre dağılımı nasıldır?

10.İnternet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?

11.İnternet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin kullanılan veri analiz yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?

1.3 Önem

Literatür incelemesinde belli bir alandaki gelişmelerin ortaya koyulmasında kesitsel çalışmalar yaygın olarak yapılmaktadır (Erdem, 2011). Bu çalışmada 2007-2020 (Haziran) tarihlerinde internet bağımlılığı konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin içerikleri çeşitli açılardan incelenerek tezlerdeki genel eğilim ortaya koyulmuş ve bir durum değerlendirmesi yapılmıştır. Bu sayede araştırmacılara internet bağımlılığı konusundaki lisansüstü tezlerin içerikleri hakkında genel bir bilgi verilmiştir.

İnternet, hayatın her alanında kullanılmakta ve insanlara birçok kolaylık sağlamaktadır. Sağladığı kolaylıklar sayesinde internet yaşamın vazgeçilmezleri arasında yerini almıştır. Diğer taraftan internet bağımlılığı hem bireyi hem de toplumu etkileyen önemli bir problemdir.

İnternet bağımlılığı ile ilgili çalışmak isteyen araştırmacıların ilgili alan yazını incelemesi gerekmektedir. Tezler de bu alan yazının önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Alanyazında internet bağımlılığı konusunda sadece YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan lisansüstü tezlerin içeriğini inceleyen bir tez çalışması bulunmamaktadır. Bu tez çalışması alandaki boşluğu doldurması açısından önemlidir.

İnternet bağımlılığı hakkında yapılan tezlerin betimsel içerik analizlerinin yapılarak çalışılan temalar, yöntem, örneklem grubu, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları gibi özelliklerinin ortaya koyulması bu konuda çalışacak kişilerin var olan

durumu değerlendirmelerine ve çalışmalarını buna göre yapılandırmalarına yardımcı olacaktır. Betimsel içerik analizi sonucunda elde edilen verilerden yola çıkarak araştırmacılar, internet bağımlılığı konusunda çalışılması eksik kalan, ağırlık verilmesi gereken temaların hangileri olduğunu görüp uygun temayı seçebilirler. Bu sayede çalışmalarında tema açısından tekrara düşmelerinin önüne geçebilirler. Araştırmacılar çalışılan örneklem gruplarını ve büyüklüklerini görerek çalışılmasına ağırlık verilebilecek örneklem gruplarını tespit edip araştırmaları için uygun örneklemi seçebilir, çalışmalarında ulaşmaları gereken kişi sayısını belirleyebilirler. Ayrıca araştırmacılar tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerini görüp çalışmalarında kullanacakları yöntem hakkında fikir yürütebilirler. İnternet bağımlılığı konusunda tez yazacak kişiler, tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının türlerini görerek çalışmalarında seçecekleri veri toplama aracına daha iyi karar verebilir veya internet bağımlılığı ile ilgili yeni bir veri toplama aracı geliştirebilirler. Son olarak bu çalışma sonucu ortaya çıkan verilerin internet bağımlılığı sorunuyla mücadelede başka ne tür çalışmalar yapılabileceği konusunda da yol gösterici olacaktır.

1.4 Varsayımlar

YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından örneklem olarak seçilen tezlerin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.5 Sınırlıklar

1.Araştırma Türkçe dilinde yazılmış tezlerle sınırlıdır.

2.Araştırma internet bağımlılığı anahtar kelimesi ile aratılan tezlerle sınırlıdır.

3.Araştırma YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan 2007-2020 (Haziran) tarihi arasında erişime açık 126 tezle sınırlıdır. Örnekleme alınan tezlerin yazım yıllarına bakıldığında en eski tarihli tezin 2007'de, en yeni tarihli tezin 2020'de (Haziran) yapıldığı tespit edilmiştir, bu nedenle incelenen tezler 2007-2020 (Haziran) tarihleri ile sınırlandırılmıştır.

4.Araştırma YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında sosyal bilimler enstitüsü, lisansüstü eğitim enstitüsü ve eğitim bilimleri enstitüsüne kayıtlı tezlerle sınırlıdır.

5.Araştırma YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan tezlerin temaları, tez türleri, yılları, üniversiteleri, enstitüleri, araştırma yöntemleri, örneklem seçme yöntemleri, örneklem büyüklükleri, örneklem grupları, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

İnternet Bağımlılığı: Young'a (2007) göre internet bağımlılığı kişinin ilişkilerinde, mesleki yaşamında, sosyal alanda problemler yaşamasına ve internet kullanımının kontrolünün sağlanmasında sorunlar oluşmasına sebep olan bir rahatsızlık olarak ifade edilmektedir.

Betimsel İçerik Analizi: Betimsel içerik analizi, belli bir alanda yapılmış çalışmaların sonuçlarını ve eğilimlerini tanımlayıcı bir şekilde değerlendiren çalışmadır (Çalık ve Sözbilir, 2014). Betimsel içerik analizinde amaç genel eğilimlerin ortaya konmasıdır (Dinçer, 2018).

Doküman İncelemesi: Doküman incelemesi, araştırılmak istenen olgularla ilgili bilgileri içeren yazılı materyallerin analizi olarak ifade edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

BÖLÜM 2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde bağımlılık kavramı, internet ve tarihçesi, internet kullanımı yaygınlığı, internet kullanım amaçları, internetle ilgili bazı kavramlar, internet bağımlılığı, internet bağımlılığında etkili faktörler, internet bağımlılığının etkileri, internet bağımlılığı ile ilgili kuramlar, internet bağımlılığı konulu araştırmaları inceleyen çalışmalar ana başlıklar olarak ele alınmıştır.

2.1. Bağımlılık Kavramı

Bir nesneye veya insana karşı hissedilen önceden tahmin edilmeyen arzu bağımlılık olarak ve patolojik bir durum olarak tanımlanmaktadır (Uzbay, 2009). Ayrıca bağımlılıkta bireyin fizyolojik ve psikolojik sağlığı, sosyal hayatı olumsuz etkilenmesine rağmen kişi bağımlılık durumunu sürdürmektedir (Uzbay, 2009).

Bağımlılık kavramı madde bağımlılığı ve davranışsal bağımlılık olarak ele alınmaktadır (Kabaklı Çimen, 2018; Ögel, 2012).

Madde bağımlılığı, zorlayıcı bir şekilde uyuşturucu madde arayışı ile karakterize bir beyin bozukluğu olarak ifade edilmektedir (Leshner, 1997). Madde bağımlılığı tekrarlayan, kronik bir bozukluk olarak belirtilmektedir (Leshner, 1997).

Madde bağımlılığı dışındaki bağımlılıkların (kumar bağımlılığı, alışveriş bağımlılığı, yeme bağımlılığı, seks bağımlılığı, egzersiz bağımlılığı) genel olarak davranışsal bağımlılık olarak tanımlandığı belirtilmektedir (Bektaş, 2018).

Ögel (2012), kimyasal olmayan davranışsal bağımlılıkların (bilgisayar oyunu oynama, televizyon seyretme, alışveriş gibi) madde bağımlılığında olduğu gibi bağımlılığın belirtilerini gösterdiğini vurgulamaktadır. Ayrıca bağımlılığın oluşmasında bağımlılık yapan davranışın fazla miktarda, düzenli olarak yapılmasının etkili olduğunu ifade etmiştir. Davranışsal bağımlılıklarda tekrarlanan ve dürtüsel davranışlar önemli rol oynamaktadır.

Griffiths'e (1995) göre davranışsal bağımlılıklar insan ve makine etkileşimiyle meydana gelmektedir ve bilgisayar, televizyon bağımlılıkları bu sınıfta değerlendirilmektedir. Teknolojik bağımlılıklar kapsamında, başka bağımlılıkların

altında da yer alabilecek bağımlılık türleri bulunmaktadır. Meyve makinesi bağımlılığı (fruit machine addiction) ve telefon seks bağımlılığı (telephone sex addiction) bu tür bağımlılıklara örnek olarak verilmektedir.

Griffiths'e (2000) göre kimyasal olmayan bağımlılıkların bağımlılığa neden olup olmadığını tespit etmenin yolu, bunları madde bağımlılıkları için belirlenmiş tanı ölçütleriyle karşılaştırmaktır. Griffiths (1996) genel bağımlılık tanımlanırken kullanılabilecek yeterli ya da gerekli tek bir tanı ölçütü bulunmadığını belirtmektedir.

Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'nda (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM-5) Madde İle İlişkili Bozukluklar ve Bağımlılık Bozuklukları'na ait temel tanı ölçütleri Tablo 2.1'de verilmiştir.

Tablo 2.1.DSM-5 Madde Kullanım Bozukluğu Temel Tanı Kriterleri

1.İstenilenden daha fazla ölçüde veya daha fazla süreli madde kullanımı olması durumu
2.Madde kullanımını kontrol etmek veya kullanımı bırakmak için devamlı bir istek yada sonucu olmayan çabalar
3.Madde kullanmak ve maddeye sahip olmak için aşırı zaman ayırma
4.Madde kullanımı için çok fazla miktarda istek duyma veya kendini madde kullanmaya mecbur hissetme
5.Madde kullanımı sebebiyle evle, işle ve okulla ilgili sorumluluklarını yerine getirememe
6.Madde kullanımından dolayı sosyal ve ilişkisel sorunlar yaşanmasına rağmen madde kullanımını devam ettirme
7.Madde kullanımı nedeniyle sosyal yaşam, iş ve serbest zaman faaliyetlerinin yapılmaması veya az yapılması
8.Tekrarlayıcı bir şekilde, önemli sorunlara yol açabilecek zamanlarda madde kullanma
9.Madde kullanımından kaynaklanan fiziksel veya psikolojik bir probleme sahip olunduğu halde madde kullanmaya devam etme
10. Kullanılan maddeye karşı tolerans gelişimi
11. Yoksunluk gelişimi

Kişinin bağımlı olarak değerlendirilmesi için Tablo 2.1'de verilen ölçütlerin en az 2 tanesini son 12 aylık zamanda karşılaması gerekmektedir. DSM-5'te kimyasal olmayan bağımlılıklardan yani davranışsal bağımlılıklardan yalnızca Kumar Oynama Bozukluğu yer almıştır ve bu bozukluğa dair bilgiler de yine Madde İle İlişkili Bozukluklar ve Bağımlılık Bozuklukları başlığında verilmiştir.

Bir sonraki başlıkta internet ve tarihçesine ait bilgiler yer almaktadır.

2.2. İnternet ve Tarihçesi

İnternet, ağların ağı olarak tanımlanabilir (Weber, 2004). Çalık ve Çınar'a (2009) göre internet, bilgisayar sistemlerinin birbirine bağlanmasıyla oluşan, yaygın olarak kullanılan ve devamlı gelişen bir haberleşme ağı olarak tanımlanmaktadır. İnternet, dünyanın değişik yerlerinde bulunan bilgisayarların birbirlerine bağlanmasıyla oluşturulan, büyük bir kullanıcı grubunun eş zamanlı ya da farklı anlarda kullandığı bir iletişim, haberleşme ağı olarak ifade edilmektedir (Yalçın, 2003).

İnternetin ortaya çıkışı 1969'da Amerikan Savunma Bakanlığı'nın askeri projeleri ve bilgisayar çalışmalarını desteklemek için oluşturduğu İleri Araştırma Projeleri Ajans Ağı (Advanced Research Projects Agency Network, ARPANET) adlı paketağına dayanmaktadır. ARPANET, çeşitli üniversite ve kuruluşların bilgisayarlarının katılmasıyla zamanla daha da genişlemiştir. 1970'li yıllarda geliştirilen İletim Kontrol Protokolü (Transmission Control Protocol, TCP/ IP) ile ARPANET'te yer alan bilgisayarlar arası iletişim daha iyi bir seviyeye gelmiştir. 1983 yılında ARPANET kullanıcılarının hepsinin TCP/IP protokolüne geçiş yapmasıyla 1990'da ARPANET sona ermiştir ve TCP/IP protokolü daha gelişmiş bir seviyeye taşınmıştır (Çağıltay, 1997). 1986 yılında Ulusal Bilim Vakfı Ağı'nın (National Science Foundation Network, NSF-NET) oluşturulmasıyla internet hızı arttırılmıştır (Özgit ve Çağıltay, 1996). Gönenç (2003), 1990'da Word Wide Web ile birlikte internetin halkın kullanımına açıldığını ve Word Wide Web sayesinde internette bilgiye erişim kolaylığı sağlandığını belirtmiştir.

Türkiye'nin internetle ilişkisi 1987'de Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı (TÜVAKA) sayesinde başlamıştır (Bayzan ve Özbilen, 2011). 1980'li yıllarda bankalar da şubeler arası daha kolay iletişim kurmak için bilgisayar ağları oluşturmuşlardır ve bu ağlar yalnızca bankaların kullanımına sunulmuştur (Özgit ve Çağıltay, 1996). Türkiye'deki ilk internet bağlantısı 1993 yılında Ankara ve Washington arasında oluşturulan hatla sağlanmıştır. Böylece Türkiye NSF-NET (National Science Foundation Network)'e katılmıştır (Bayzan ve Özbilen, 2011). ODTÜ, Ege, İTÜ, Bilkent ve Boğaziçi Türkiye'de internet bağlantısının olduğu ilk üniversitelerdendir (Kaya, 2005). 1993'te başlayan Türkiye İnternet Proje Grubu (TR-NET) ve 1996'da başlayan Türkiye Ulusal İnternet Altyapı Ağı (TURNET) projeleriyle birlikte

Türkiye'de internet kullanımının çeşitli sektörlerdeki kurumlarda, kuruluşlarda ve değişik şehirlerde yaygınlaşması amaçlanmıştır (Özgit ve Çağıltay, 1996).

Bir sonraki başlıkta internet kullanımı yaygınlığına dair bilgiler yer almaktadır.

2.3. İnternet Kullanımı Yaygınlığı

TÜİK (2021) verilerine göre Türkiye'de 16-74 yaş grubunda internet kullanım oranı %82,6 olarak bulunmuştur. Cinsiyete göre internet kullanım yüzdeleri ise kadınlarda %77,5, erkeklerde %87,7'dir. Evden internete erişim olanağı %92'dir. Türkiye İstatistik Kurumu (2020) verilerine göre Türkiye'de internet kullanım oranı %79'dur, bir önceki yıl bu oran %75,3'tür. Cinsiyete göre internet kullanım yüzdeleri ise kadınlarda %73,3 erkeklerde %84,7'dir. Evden internete erişim olanağı %90,7'dir, bir önceki yıl ise bu oran %88,3'tür. TÜİK verilerine bakıldığında Türkiye'de internet kullanımının ve evden internete erişim olanağının zamanla arttığı görülmektedir.

We Are Social Küresel Dijital Raporu'na (2019) göre dünya genelinde %57'lik oranla 4,38 milyar internet kullanıcısı bulunmaktadır, Türkiye'de nüfusun %72'si internet kullanıcısıdır. We Are Social (2020) verilerine bakıldığında dünyada %59'luk oranla 4,54 milyar internet kullanıcısı olduğu görülmektedir, 2020 verilerine göre Türkiye'de nüfusun %74'ü internet kullanıcısıdır. Bu verilere bakıldığında Türkiye'deki internet kullanıcısı oranının dünyadaki orandan daha yüksek olduğu görülmektedir.

We Are Social Küresel Dijital Raporu'na (2021) göre dünya genelinde %61,8'lik oranla 4,88 milyar internet kullanıcısı bulunmaktadır, Türkiye'de ise nüfusun %80'i internet kullanmaktadır. We Are Social verilerine bakıldığında Türkiye'de ve dünyada internet kullanıcısı miktarının yıllara göre arttığı görülmektedir. Türkiye'de internet kullanım yüzdesinin dünyaya oranla daha yüksek olduğu söylenebilir.

We Are Social Küresel Dijital Raporu'nda (2020) 16-64 yaş aralığındaki bireylerle yapılan araştırmada dünya genelinde günlük ortalama internet kullanım süresi 6 saat 43 dakikadır, Türkiye'de bu süre 7 saat 29 dakikadır. We Are Social Küresel Dijital Raporu'nda (2021) 16-64 yaş grubundaki bireylerle yapılan araştırmada ise dünya genelinde günlük ortalama internet kullanım süresi 6 saat 58 dakika olarak bulunmuştur. Bu verilere bakıldığında dünyada günlük internet kullanım süresinin

arttığı görülmektedir. Ayrıca Türkiye'deki günlük internet kullanım süresinin dünyadaki günlük internet kullanım süresine göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Bir sonraki başlıkta internet kullanım amaçlarına dair bilgiler yer almaktadır.

2.4. İnternet Kullanım Amaçları

İnternet günlük hayatta eğitim, eğlence, alışveriş, iletişim gibi çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır.

Çakır, Horzum ve Ayas (2013), internetin değişik kullanım amaçlarına örnek olarak bilgiye kolay ulaşma, çevrimiçi alışveriş, müzik dinleme, oyun oynama, film izleme ve eğitimle ilgili konularda faydalanmanın verilebileceğini belirtmektedir. İnternet dünyanın değişik yerlerindeki kişilerle iletişime geçme amacıyla kullanılabilmektedir, bireyler internet sayesinde işlerini daha kısa zamanda ve daha ekonomik yollarla yapabilmektedir (Can ve Tozoğlu, 2019). Kırnık, Susam ve Özbek (2019) internetin kaliteli bir eğitim ortamı oluşturmak için kullanılabileceğini ve internetin dünyadaki değişik kültürlerle iletişimde önemli rol oynayabileceğini ifade etmektedir.

Altınova, Daşbaş ve Kesen (2019), internetin farklı kullanım amaçlarını şu şekilde sıralamaktadır: sınavlara hazırlıkta video ders izleme, derslere yardım ve araştırma yapma, sosyal medya kullanma, komik içerikli videolar seyretme. Ayrıca video konferans yapabilme ve e-posta gönderme gibi seçeneklerle internet insanlara kolaylıklar sunmaktadır (Doğan, Işıklar ve Eroğlu, 2008).

Yıldız, Çakır, Başaran ve Kaptı (2020), Almanya'da bulunan Türkçe öğretmenlerine covid-19 pandemisi sürecinde mesleki ve kişisel konularda çeşitli çevrimiçi seminerler düzenlendiğini belirtmektedir. Pandemi boyunca EBA (Eğitim Bilişim Ağı) üzerinden öğrencilere canlı dersler verilmektedir (Yaman, 2021), üniversitelerde çevrimiçi eğitim covid-19 pandemisi ile yaygınlaşmaktadır (Sarıtaş ve Barutçu, 2020). Zoom, Google Meet, Google Hangout gibi uygulamalar pandemi ile birlikte çevrimiçi eğitimde kullanılmaktadır (Telli Yamamoto ve Altun, 2020).

Aşağıda internet kullanım nedenleri ve amaçlarına ilişkin değişik yaş gruplarından bireylerle yapılmış araştırma örneklerine yer verilmiştir.

Altunkürek ve Özçoban (2020), 410 lise öğrencisiyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin internet kullanım amaçlarını % 2,2 sosyal medya takip etme, % 3,9 oyun oynama, %3,7 ders çalışma ve araştırma yapma, %79,5 hepsi (yani interneti sosyal medya, oyun oynama, ders ve araştırma amaçlarının tümü için kullananların oranı) olarak tespit etmişlerdir. Diğer bir çalışmada Mertoğlu (2020), 1097 ortaokul ve lise öğrencisi ile çalışmıştır ve araştırma sonucunda öğrencilerin interneti kullanma amaçları %12,1 oyun oynama, % 5,5 sanal arkadaşlık ve mesajlaşma, %10,7 sosyal medyayı takip etme, % 31,4 ödev yapma ve %40,4 çoklu amaç olarak tespit edilmiştir.

Polat ve Karasu (2020), 313 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirdikleri çalışmada öğrencilerin internet kullanım amaçlarını %32,2 e-posta, %31,9 gazete ve dergi okuma, %7,7 tartışma gruplarına katılma, % 18,5 online oyun oynama, % 13,1 bankacılık işlemleri, %18,8 e-ticaret, % 25,6 sosyal medyaya girme, % 13,1 ödev araştırma şeklinde tespit etmiştir. Diğer bir araştırmada Atamtürk, Çalık Var ve Gökler (2020), 162 üniversite öğrencisiyle çalışmıştır ve araştırma sonucunda öğrencilerin internet kullanma amaçlarını %73,5 sosyal medya takip etme, % 22,2 multimedya (film izleme, müzik dinleme ve oyun oynama) ve %4,3 ödev ve araştırma yapma olarak ortaya koymuşlardır. Bir başka araştırmada Tekin ise (2020), 220 lise öğrencisiyle çalışmıştır ve öğrencilerin internet kullanım amaçlarını %20 araştırma yapma, bilgi edinme, %45 eğlence, % 34,5 iletişim ve %0,5 alışveriş yapma olarak tespit edilmiştir. Ayrıca Can ve Tozoğlu (2019) 1298 üniversite öğrencisiyle çalışmıştır ve öğrencilerin internet kullanım amaçlarını %20,6 araştırma yapma, eğitim, %23,7 eğlence, boşzaman, %34,7 sosyal medya takip etme, iletişim, % 21,1 birden fazla amaç şeklinde bulmuşlardır.

Yavuz'un (2018) 218 Bilsem öğrencisiyle yaptığı çalışmada %24,3 sohbet etme, sosyal paylaşım, %29,8 oyun oynama, % 18,8 ödev/araştırma yapma, %27 müzik dinleme, film/video izleme amaçlı internet kullanıldığı tespit edilmiştir. Erses ve Emre Müezzin'in (2018) 20 lise öğrencisiyle yaptığı araştırmada ise %5 ödev hazırlamak, araştırma yapmak, %30 film, müzik indirmek, %5 webde gezinmek ve %15 oyun oynamak amaçlı internet kullanıldığı bulunmuştur. Başka bir araştırmada Bayram ve Gündoğmuş (2016), 300 ilköğretim öğrencisiyle çalışmıştır ve internet kullanım amaçlarının kişi sayısına göre dağılım sonucunu şu şekilde ifade etmişlerdir: 126 kişi ödev/araştırma yapma, 80 kişi sosyal ağ kullanımı, 94 kişi chat ve oyun oynama. Aslan, Turgut ve Karakuş Yılmaz (2016) ise çocuklarla gerçekleştirdikleri çalışmada

çocukların internet kullanım amaçlarını video/ film izleme, müzik dinleme, mesajlaşma, görüntülü sohbet ve okul işleri olarak tespit etmişlerdir. Diğer bir araştırmada ise Çelik, Çelen ve Seferoğlu (2014) 207 ortaokul öğrencisiyle çalışmıştır ve internetin %46,9 araştırma yapma, %41,1 eğlence, %10,1 iletişim amaçlı kullanıldığı ortaya koyulmuştur. Bu çalışmada %1,9 oranında kayıp veri bulunmuştur.

İlhan, Uğraş Dikmen, Uslu, Medeni, Altun ve Tezel (2014) tarafından 15 yaş üstü 1390 kişiyle yapılan araştırmada internet kullanım amaçları şu şekilde sıralanmıştır: %34,4 sosyal amaçlı, %25,2 haber amaçlı, %13 oyun oynama, %11,3 araştırma amaçlı, %10,8 müzik dinleme ve film izleme, %3,8 pornografi ve %1,5 diğer. Yapılan diğer bir araştırmada Kaşıkçı, Çağıltay, Kurşun, Karakuş ve Ogan (2014) çocuklarla çalışmıştır ve araştırma sonucunda internetin çocuklar tarafından oyun ve sohbet amaçlı kullanıldığını tespit etmişlerdir.

Yukarıda verilen araştırma sonuçlarına bakıldığında genel olarak bireylerin sosyal medyaya girme, müzik dinleme, film ve dizi izleme, oyun oynama amaçlarıyla internete bağlandıkları görülmektedir. Kullanıcı yaşı arttıkça bireylerin internet kullanım amaçlarına haber takibi, gazete okuma, bankacılık faaliyetlerinin eklendiği söylenebilir.

Bir sonraki başlıkta internetle ilgili bazı kavramlara dair bilgiler yer almaktadır.

2.5. İnternetle İlgili Bazı Kavramlar

İnternetle ilgili FOMO, nomofobi ve netlessfobi kavramları gündelik yaşamda sıklıkla kullanıldıkları için alanyazına girmiştir (Gazioğlu, 2020).

Sanal ortamda başka insanların ödüllendirici deneyimler yaşadığıyla ilgili endişe duyulması durumu FOMO (gelişmeleri kaçırma korkusu) olarak adlandırılmaktadır. FOMO, Fear of Missing Out kelimesinin kısaltılmasıdır. FOMO yaşayan kişi, sanal ortamdaki bir şeylerden eksik, habersiz kaldığı endişesi duymaktadır (Hoşgör, Koç Tütüncü, Gündüz Hoşgör ve Tandoğan, 2017; Przybylski, Murayama, Dehaan ve Gladwell, 2013).

Cep telefonsuz kalmanın verdiği endişe, rahatsızlık durumu nomofobi olarak tanımlanmaktadır (Bragazzi ve Puente, 2014; Şar ve Işıklar, 2012). Nomofobi ifadesi

No Mobile Phone kelimesinin kısaltmasıdır. Akıllı telefon kullanan çoğu kişi farkında olmadan nomofobiye yakalanmaktadır (Polat, 2017). İnternetle ilgili diğer bir kavram ise netlessfobidir. Netlessfobi, internetsiz kalma durumunun kişide meydana getirdiği korku olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Kişioğlu, 2018). Netlessfobi kavramı, İngilizcedeki Being Netles Fobia kelimesinin kısaltılmış halini ifade etmektedir (Öztürk, 2015). Sanal kaytarma ise çalışanların iş yerinde interneti iş haricindeki konular için kullanması ve öğrencilerin sınıfta ders işlenirken dersle ilgisiz konularda cep telefonu kullanması olarak tanımlanmaktadır (Kalip ve Çöl, 2020; Lim ve Teo, 2005). Özellikle 2019 yılı itibarıyla yaşanan pandemi sürecinde eğitimin çevrimiçi yapılması ile birlikte öğrencilerin ders sırasında sanal kaytarma yapmalarının daha çok mümkün olabildiği söylenebilir.

2.6. İnternet Bağımlılığı

Bu bölümde internet bağımlılığının tanımı, tanı kriterleri ve alt grupları başlıklarına yer verilmiştir.

2.6.1. İnternet Bağımlılığı Tanımı

İnternet bir süredir yaşamın eğitim, sağlık, iş gibi çeşitli alanlarında yer almaktadır. Aynı zamanda yoğun ve kontrolsüz internet kullanımının insan hayatına getirdiği olumsuzluklardan biri de internet bağımlılığıdır. Alanyazında internet bağımlılığı ile ilgili çeşitli tanımlar bulunmaktadır.

İnternet bağımlılığı, bireyin interneti fazla miktarda ve kontrolsüz bir şekilde kullanması sonucu yaşamın olumsuz etkilenmesi şeklinde ifade edilmiştir (Beard ve Wolf, 2001; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Shapira, Goldsmith, Keck, Khosla ve McElray, 2000).

Yıldız ve Bölükbaş'a (2005) göre internet bağımlılığı, fazla miktarda internet kullanma arzusu hissedip bunun engellenememesi, internet kullanımı olmadan geçirilen sürenin kişi tarafından önemsiz algılanması ve internetsiz kalındığında kişide öfke, saldırganlık halinin görülmesi şeklinde tanımlanmıştır.

Çakır, Horzum ve Ayas (2013), internetin sağladığı imkanların normalin üzerinde, amaç dışı kullanımının internet bağımlılığı olarak ifade edildiğini belirtmiştir. Şahin ve Korkmaz'a (2011) göre kontrol edilemeyen, olumsuz etkileri olan bir biçimde internet kullanımı, internet bağımlılığıdır.

Young'a (2007) göre internet bağımlılığı kişinin ilişkilerinde, mesleki yaşamında, sosyal alanda problemler yaşamasına ve internet kullanımının kontrolünün sağlanmasında sorunlar oluşmasına sebep olan bir rahatsızlık olarak ifade edilmektedir.

İnternet bağımlılığı kavramını Davis (2001) patolojik internet kullanımı, Caplan (2002) problemli internet kullanımı, Goldberg (1996) ise internet bağımlılık bozukluğu olarak ifade etmektedir.

Bir sonraki alt başlıkta internet bağımlılığı tanı kriterlerine ait bilgiler yer almaktadır.

2.6.2. İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri

Block (2008), internet bağımlılığının DSM-5'e alınması gereken bir bozukluk olduğunu belirtmiştir. Yao ve Zhong (2014), Amerikan Psikiyatri Birliği'nin 2012'de DSM-5'e internet bağımlığının eklenmesini önerdiğini ifade etmektedir. Ancak internet bağımlılığı DSM-5'te yer almamaktadır (Gençer, Karadere, Okumuş ve Hocaoğlu, 2018). Diğer taraftan Tao, Huang, Wang, Zhang, Zhang ve Li (2010) internet bağımlılığının tespit edilmesine yönelik standart bir tanı kriteri olmadığını belirtmektedir.

Alanyazında internet bağımlılığını belirlemek amacıyla farklı araştırmacılar tarafından geliştirilmiş çeşitli tanı kriterleri bulunmaktadır. Aşağıda verilen tanı kriterleri arasında bireyin internet bağımlısı olarak nitelendirilebilmesi için kriter maddelerinden kaç tanesini karşılaması gerektiği konusunda ortak bir nokta bulunmamaktadır.

Young (1998), DSM-4'teki patolojik kumar oynama tanı kriterlerini örnek alarak internet bağımlılığı ile ilgili aşağıda verilen 8 tanı kriteri belirlemiştir:

1. İnternet hakkında aşırı zihinsel uğraş,

2. İstenen hazzı elde etmek için internette daha çok vakit geçirme gereksinimi,

3. İnternet kullanımını azaltmada veya tümüyle bırakmada başarısızlık,

4.İnternet kullanım süresini azaltınca veya kullanım olmayınca ruhsal çökkünlük ve sinirlilik,

5. Planlanandan daha uzun süre internete bağlanma,

6. İnternet kullanımından dolayı aile, okul, iş yaşamında problemler yaşama ve özel hayatta fırsatları kaybetme,

7. İnternet kullanım süresi hakkında dürüst olmama veya süreyi saklama,

8. Sorunlardan ve rahatsızlık veren duygulardan uzaklaşmak için internet kullanımı şeklinde belirtilmiştir.

Bu 8 maddenin 5 tanesini taşıyan kullanıcılar internet bağımlısı olarak değerlendirilmektedir.

İnternet bağımlılığı konusunda diğer tanı kriterleri Beard ve Wolf (2001) tarafından geliştirilmiştir. Beard ve Wolf'a (2001) göre internet bağımlılığı tanı kriterleri aşağıda sıralanmıştır. Onlara göre bireyin internet bağımlısı olarak nitelendirilmesi için aşağıdaki kriterlerin hepsi bulunmalıdır:

1. İnternetin zihni aşırı meşgul etmesi (önceki internet etkinliğini düşünme veya sonraki çevrimiçi etkinliği bekleme),

2. İnterneti artış gösteren bir şekilde kullanma gereksinimi,

3.İnternet kullanımını bırakmak, azaltmak veya denetlemek için başarısızlıkla sonuçlanan girişimler,

4. İnternet kullanımının azaltılması ya da durdurulması halinde öfkeli, depresif ve huzursuz olma,

5. Planlanandan daha uzun zaman internet kullanımı.

Aşağıdaki kriterlerin en az biri karşılanmalı:

1. İnternet kullanımı sebebiyle ilişki, meslek ve eğitim alanlarında problemler yaşanması,

2. Aileye, terapiste ve diğer kişilere internetle olan ilişkisi hakkında doğruyu söylememe,

3. Sorunlardan ve kaygı, ruhsal çökkünlük gibi duygulardan uzaklaşmak amacıyla internet kullanma.

Tao ve arkadaşlarının (2010) internet bağımlılığı için geliştirdikleri tanı ölçütleri ise aşağıdaki gibidir:

a)Semptom Kriteri (İnternet bağımlılığının 7 klinik belirtisi)

Aşağıdakilerin tümü bulunmalıdır:

1. İnternet hakkında çok fazla zihinsel uğraş (önceki çevrimiçi etkinliği düşünme veya bir sonraki çevrimiçi etkinliği sabırsızlıkla bekleme),

2.İnternet kullanımı olmadığı zaman geriçekilme semptomları görülmesi (kaygı, öfke, can sıkıntısı, çökkün ruh hali).

Aşağıdakilerin birinin veya daha fazlasının olması gerekmektedir:

1. Tolerans, keyif almak için internet kullanımının arttırılması,

2. İnternet kullanımının denetlenmesi veya bırakılması yönünde devamlı bir istek veya başarılı olmayan çaba,

3. İnternet kullanımı sebebiyle ruhsal ve fiziksel sorunlar olmasına rağmen internetin fazla miktarda kullanımının devam etmesi,

4. İnternet kullanımı sonucu olarak internet haricindeki etkinliklere karşı ilginin ve isteğin azalması,

5.İnternetin rahatlamak ve disforik ruh halinden (anksiyete, çaresizlik, suçluluk gibi) uzaklaşmak amacıyla kullanılması.

b)Dışlama Kriteri

Aşırı internet kullanımı, psikotik bozuklukla ya da bipolar I bozuklukla daha iyi açıklanamaz.

c)Klinik Olarak Önemli Bozulma Kriteri

İlişki, eğitim, iş ve meslek alanlarında işlevsel bozulmalar

d)Süre Kriteri

İnternet bağımlılığı günlük 6 saat ve üzerinde kullanım şeklinde (akademik ve iş için kullanım dışında) 3 ay ve daha uzun süre devam etmiş olmalıdır.

Bozkurt, Şahin ve Zoroğlu (2016), yukarıda verilmiş tanı kriterleri arasında problemli internet kullanım süresinin de yer almasının göze çarptığını belirtmiştir.

Yukarıda verilen tanı kriterleri incelendiğinde Young'un (1998) internet bağımlılığı tanı kriterlerini alt sınıflara ayırmadığı Beard ve Wolf'un (2001), Tao ve arkadaşlarının (2010) ise kriterleri alt sınıflara ayırdığı görülmektedir. Tao ve arkadaşları (2010), Beard ve Wolf (2001) ve Young'dan (1998) farklı olarak dışlama kriteri ve internet bağımlılığının gözlemlenmesi gereken süreyi de ifade etmişlerdir.

Bir sonraki başlıkta internet bağımlılığı alt gruplarına ait bilgiler yer almaktadır.

2.6.3. İnternet Bağımlılığı Alt Grupları

Young (1999), internet bağımlılığının sanal seks bağımlılığı, sanal ilişki bağımlılığı, ağ baskısı, aşırı bilgi yüklenmesi ve bilgisayar bağımlılığı olmak üzere beş alt sınıfı olduğunu ifade etmiştir (akt. Griffiths, 2001). İnternet bağımlılığının beş alt sınıfı aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır:

1. *Sanal seks bağımlılığı*: Yetişkinlere yönelik sanal seks sitelerinin dürtüsel bir şekilde kullanılmasıyla ortaya çıkmaktadır.

2. *Sanal ilişki bağımlılığı:* Çevrimiçi ilişkilere aşırı şekilde katılmayı ifade etmektedir.

3. *Ağ baskısı:* Kişinin saplantılı bir şekilde internet üzerinden kumar oynamasını, çevrimiçi alışveriş yapmasını veya borsacılık faaliyetlerinde bulunmasını belirtmektedir.

4. *Aşırı bilgi yüklenmesi:* Kişinin internette aşırı bir şekilde gezinmesini veya çeşitli konularda veri tabanlarından araştırmalar yapmasını ifade etmektedir. Bu araştırma ve gezinme davranışı kişide zorunluluk halini almıştır.

5. *Bilgisayar bağımlılığı:* Bilgisayardan oynanan çevrimiçi oyunlara kişinin bağımlı olması durumunu ifade etmektedir (akt. Griffiths, 2000).

Griffiths (1999), Young'ın (1999) belirttiği internet bağımlılık türlerine sahip olan kullanıcıların internet bağımlısı olmadıklarını bu kişilerin interneti diğer bağımlılıklarını besleyecek şekilde aşırı biçimde kullandıklarını ifade etmiştir. Ona göre kumar bağımlısı veya bilgisayar bağımlısı bir kişi internete bağımlı değildir, internet sadece kişinin davranışı yaptığı ortamdır.

Craparo (2011), internet bağımlılığının içinde çevrimiçi kompulsif kumar oynama, çevrimiçi seks bağımlılığı, çevrimiçi ilişki bağımlılığı, çevrimiçi rol yapma bağımlılığı, aşırı bilgi yüklemesi, çevrimiçi kompulsif ticaret, çevrimiçi alışveriş gibi uyumsuz davranışları bulundurduğunu belirtmiştir.

Gönül (2002), çevrimiçi pornografi, çevrimiçi oyun, çevrimiçi kumar, çevrimiçi borsa ve çevrimiçi alışverişi internetteki bağımlılık nesneleri olarak sıralamıştır. Bunlara ilişkin açıklamaları ise aşağıda verilmiştir:

1. Çevrimiçi pornografi: İnternette en yaygın görülen bağımlılıktır. Bireyler, internetteki pornografik görsellere elektronik posta veya başka çevrimiçi kanallardan ulaşabilmektedir. Burada önemli olan nokta şudur: Kişiler pornografik görsellere çok az bakmakta ve bunları biriktirip arşivlemektedirler. Çevrimiçi pornografi sonucu oluşan en ciddi sorun evlilik problemleridir.

2. Çevrimiçi oyun: Bu oyunlarda bağımlılık oluşumuna yönelik çeşitli risk etmenleri bulunur. Bu etmenlere çevrimiçi oyun sitelerinin herkese açık olması, ücretsiz erişim, oyundaki başarının herkesçe görülmesi ve üyelik kolaylığı örnek olarak verilmektedir.

3. Çevrimiçi Kumar: Bireyler, çeşitli kumar oyunlarına internet üzerinden erişebilmektedir. Çevrimiçi kumar bazı ülkelerde yasak olsa dahi kişi online ödeme yaparak başka ülkelerde bulunan online kumar oyunlarına katılabilmektedir.

4. Çevrimiçi Borsa: Gün içinde tekrarlayan borsa alışverişini ifade etmektedir. Borsada kendisi için alım satım faaliyeti yapan kişiler için çevrimiçi borsa bir zevktir ama zamanla kişi bu konuda başka kişilerden ve internetten yoğun bir bilgi araştırması yapmaya başlar.

5. Çevrimiçi Alışveriş: Online alışveriş etkinliklerinde bireylerin mesleki yaşam gibi çeşitli işlevsellik alanları online ürün alımı, satımı nedeniyle zarar görmektedir.

Craparo (2011), çevrimiçi ilişki bağımlılığını internet bağımlılığının içinde bulunan uyumsuz bir davranış olarak belirtmiştir. Gönül (2002) ise internetteki bağımlılık nesnelerini sıralarken çevrimiçi ilişki bağımlılığından bahsetmemiştir. Craparo (2011) internet bağımlılığı kapsamında bulunan uyumsuz davranışlara çevrimiçi alışverişi de almıştır benzer şekilde Gönül (2002) de internetteki bağımlılık nesneleri arasında çevrimiçi alışverişi belirtmiştir.

Young (1999) sanal ilişki bağımlılığı, sanal seks bağımlılığı ve aşırı bilgi yüklenmesinin internet bağımlılığının alt sınıfları arasında olduğunu ifade etmiştir. Craparo (2011) de Young'a (1999) benzer şekilde internet bağımlılığı kapsamında bulunan uyumsuz davranışlar arasında çevrimiçi seks bağımlılığı, çevrimiçi kumar bağımlılığı, aşırı bilgi yüklemesinin olduğunu ifade etmiştir.

Gönül (2002) çevrimiçi kumar, çevrimiçi borsa ve çevrimiçi alışverişi ayrı başlıklar şeklinde ele alırken Young (1999) bunları ağ baskısı başlığında ele almıştır. Young (1999) internet bağımlılığı alt sınıfı olan bilgisayar bağımlılığında bireylerin çevrimiçi oyunlara bağımlı olmasını ifade etmiştir. Gönül (2002), çevrimiçi oyun bağımlılığını Young'dan (1999) farklı olarak ayrı bir başlıkta ele almıştır.

Griffiths (1999) internetin çeşitli bağımlılıkların gelişmesine ortam hazırladığını vurgulamıştır, bu yönden Craparo (2011) ve Gönül'den (2002) ayrılmaktadır.

İnternet bağımlılığının tanımlanmasında, sınıflandırılmasında görüş birliği bulunmamaktadır ve bağımlıların belirlenmesi için kullanılan ölçekler değişiklik göstermektedir. Bu durum, internet bağımlılığının yaygınlık oranını tespit etmeyi zorlaştırmaktadır (Bozkurt ve ark. , 2016).

Bir sonraki başlıkta internet bağımlılığında etkili faktörlere dair bilgiler yer almaktadır.

2.7. İnternet Bağımlılığında Etkili Faktörler

Alanyazına bakıldığında internet bağımlılığını etkileyen bir çok faktörle karşılaşılmaktadır. Benlik saygısı, sosyal destek, yalnızlık, ebeveyn tutumları, ruhsal bozukluklar, internet kullanım özellikleri, sosyal medya kullanım özellikleri, cinsiyet, kişilik özellikleri, psikolojik iyi oluş, akademik başarı, akademik erteleme, bağlanma

stilleri, sosyoekonomik düzey, yaşam memnuniyeti, covid-19 salgını bu faktörler arasında sayılmaktadır.

Benlik saygısının internet bağımlılığında etkili olduğu söylenebilir. Alan yazında yapılan çalışmalarda internet bağımlılığı olan kişilerin benlik saygısı, internet bağımlısı olmayanlara göre daha düşük bulunmuştur (Arcan ve Yüce, 2016; Çınar ve Mutlu, 2019; Dingeç, 2020).

Alanyazında sosyal desteğin internet bağımlılığında etkili olduğunu gösteren çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Kuzucu, Bulut, Özçelik ve Soydemir (2015), sosyal desteğin internet bağımlılığını yordayan önemli bir değişken olduğunu tespit etmiştir. Diğer bir çalışmada Arı Apakgün (2015) internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasında anlamlı ilişki bulmuştur. Öztosun da (2018) çalışmasında algılanan sosyal desteğin internet bağımlılığını yordadığını ortaya koymuştur. Başka bir araştırmada Taşdemir (2016) algılanan sosyal destek seviyesi yükseldikçe internet bağımlılığının düştüğünü tespit etmiştir.

İnternet bağımlılığında etkili diğer bir faktörün yalnızlık olduğu söylenebilir. Yalnızlık ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu yapılan çalışmalarda ortaya çıkmıştır (Arcan ve Yüce, 2016; Dikmen, 2019; Gülaçtı, 2020).

Anne baba tutumunun internet bağımlılığında etkili olan faktörlerden biri olduğu söylenebilir. Alanyazında bu konuda çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Canoğulları ve Güçray (2017), internet bağımlılığı yüksek seviyede olan ergenlerin, internet bağımlılığı düşük olanlara oranla anne ve babalarının tutumunu daha kontrolcü algıladıklarını ve internet bağımlılığı düşük ergenler ise ebeveynlerini daha ilgili olarak değerlendirdiklerini ortaya koymuştur. Başka bir araştırmada Çağan (2019) kabul-ilgili anne baba tutumu ile internet bağımlılığı arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Pekel (2019) ise çalışmasında ihmalkar ve müsamahakar ebeveyn tutumu arttıkça internet bağımlılığının arttığını, demokratik ebeveyn tutumu arttıkça internet bağımlılığının azaldığı sonucuna ulaşmıştır.

Alanyazında internet kullanım özelliklerinin internet bağımlılığında etkili olduğunu gösteren çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan bir çalışmada internet bağımlığı yüksek kişilerin interneti oyun, sosyal paylaşım sitesine girme amaçlı kullandığı; internet bağımlılığı düşük kişilerin ise daha çok ödev ve proje hazırlama

amaçlı kullandıkları ortaya koyulmuştur. Bu çalışmada ayrıca internet bağımlılığı yüksek olan ergenlerin kendilerini internette geçirilen zaman konusunda denetlemekte zorlandıkları tespit edilmiştir (Canoğulları ve Güçray, 2017). Başka bir çalışmada Özkan (2013), sosyal paylaşım sitelerini etkileşim ve iletişim amaçlı kullanmanın internet bağımlılığı ile pozitif yönlü, anlamlı bir ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. İnternete bağlı kalınan süre arttıkça internet bağımlılığının arttığı araştırmalarla ortaya koyulmuştur (Arcan ve Yüce, 2016; Demir, Peker Özköklü ve Aygün Turğut, 2015; Derin ve Bilge, 2016; Gülaçtı, 2020).

Lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada sosyal medya üyeliği olması ve internet kullanımının ebeveynlerce denetlememesi nedenleriyle öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri yüksek bulunmuştur (Yüksel, Kocairi, Arslantaş ve Söylemez, 2020).

Alanyazına bakıldığında cinsiyet açısından internet bağımlılığını inceleyen araştırma sonuçlarının farklılaştığı görülmektedir. Yapılan bazı araştırmalar erkeklerin internet bağımlılık düzeylerinin kızlara göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Öztürk ve Kaymak Özmen, 2011; Pekel, 2019; Zorbaz, 2013). Alan yazında bu bulguyu desteklemeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Aydemir'in (2020) çalışmasında kızların internet bağımlılık belirtileri erkeklere göre daha fazla bulunmuştur. Diğer bir çalışmada ise kızların problemli internet kullanım puanları erkeklerden anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur (Odacı ve Berber Çelik, 2012). Kağnıcı (2020) çalışmasında cinsiyet değişkenine göre ergenlerin internet bağımlılık seviyeleri arasında anlamlı fark olmadığını tespit etmiştir.

Yapılan bir grup çalışmada ise internet bağımlılığı ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (Aydın, 2018; Başgün, 2020; Bıyıklı, 2019; Ergüder, 2019; Sevilmiş, 2019; Yıldırım, 2018).

İnternet bağımlılığı ile ilişkili olarak bir başka etkili faktörün bireylerin kişilik özellikleri olduğu söylenebilir. Demir, Peker Özköklü ve Aygün Turğut (2015) çalışmasında, dıştan denetimli olmanın ergenlerde internet bağımlılığını yordamada en önemli faktör olduğunu ortaya koymuştur. Kodaman (2019) ise çalışmasında ergenlerin psikolojik iyi oluş seviyesinin düşük olmasının internet bağımlılığının meydana gelmesinde bir faktör olarak değerlendirilebileceğini ifade etmiştir. Ayrıca Taş ve Ayas (2015), dışadönük kişilik özelliği ile internet bağımlılığı arasında ters yönlü, zayıf bir

ilişki bulmuştur. Başka bir araştırmada ise Balkaya Çetin ve Ceyhan (2014), kararsız ve dağınık kimlik statüleri ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit etmiştir ve başarılı kimlik ile internet bağımlılığı arasında ters yönlü ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Alanyazında akademik ertelemenin internet bağımlılığında etkili olduğunu gösteren çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Can ve Zeren (2019) yaptıkları araştırma sonucunda ergenlerde akademik erteleme ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü ilişki olduğunu tespit etmiştir. Diğer bir çalışmada Demir (2017) internet bağımlılığının akademik ertelemeyi pozitif yönde etkilediğini bulmuştur. Can (2018) ise yaptığı araştırma sonucunda akademik erteleme ile internet bağımlılığı arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Alanyazına bakıldığında internet bağımlılığında etkili faktörlerden birinin akademik başarı olduğu söylenebilir. Derin ve Bilge (2016) çalışmaları sonucunda internet bağımlılık olasılığı arttıkça akademik başarının düştüğünü bulmuştur. Yavuz (2018) ise yaptığı çalışma sonucunda akademik başarıları yüksek seviyede olanların orta ve düşük seviyede olanlara göre internet bağımlılık puanlarının daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Diğer bir çalışmada Aydıl (2020) akademik başarı seviyesi düşük olanların internet bağımlılıklarının yüksek olduğunu tespit etmiştir.

İnternet bağımlılığında etkili diğer bir faktörün bağlanma stili olduğu söylenebilir. Alanyazında da bu konuda yapılmış çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma stillerine sahip bireylerin internet bağımlılık düzeylerinin güvenli bağlanma stili olan bireylere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Özkan, 2013; Savcı ve Aysan, 2016).

Alanyazında internet bağımlılığı ile nomofobi ve gelişmeleri kaçırma korkusu ilişkini gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Yıldız, Kurnak ve Kırık (2020) araştırmaları sonucunda nomofobi ve gelişmeleri kaçırma korkusu ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu bulmuştur. Diğer bir çalışmada ise Orhan Göksün (2019) gelişmeleri kaçırma korkusu ile problemli internet kullanımı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Alanyazında covid-19 pandemisi ve internet bağımlılığı ilişkisini inceleyen çalışmaların sonuçlarının farklılaştığı görülmektedir. Özaykan (2020) çalışması

sonucunda covid-19 sürecinde ergenlerin internet bağımlılıklarının arttığını tespit etmiştir. Çakır (2021) ise covid-19 sürecinde yaptığı araştırmasında katılımcıların hiçbirinin internet kullanımının bağımlılık düzeyinde olmadığını ortaya koymuştur.

Alanyazında internet bağımlılığında etkili faktörlerden birinin sosyoekonomik düzey olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Kayri ve Günüç (2016) ergenlerle yaptıkları çalışmada yüksek sosyoekonomik düzeyli ailelerin çocuklarının internet bağımlılık seviyesinin düşük sosyoekonomik düzeyli ailelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Durak Batıgün ve Kılıç (2011) ise çalışmaları sonucunda üst sosyoekonomik düzeyde olan bireylerin orta ve alt sosyoekonomik düzeydekilere göre anlamlı seviyede daha yüksek internet bağımlılık puanına sahip olduğunu tespit etmiştir.

İnternet bağımlılığında etkili faktörlerden birinin yaşam doyumu olduğu söylenebilir. Alanyazında bu konuda çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Ay ve Özgün Başıbüyük (2020) 65 yaş üstü bireylerle yaptıkları çalışmada yaşam memnuniyeti düşük ve orta seviyede olan kişilerde internet bağımlılığının daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Başka bir araştımada Durak Batıgün ve Kılıç (2011) yaşam doyumu düzeyinin düşük olmasınının internet bağımlılığını yordadığını ortaya koymuştur. Soydan (2015) ise araştırmasında yaşam doyumu ile internet bağımlılığı arasında zayıf ve negatif yönlü ilişki olduğunu bulmuştur.

Alanyazında ayrıca ruhsal bozukluklar ile internet bağımlılığı ilişkisini gösteren çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Dingeç (2020), çalışmasında depresyon ile anksiyete belirtileri ve internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit etmiştir. Ayrıca depresyon seviyesi arttıkça internet bağımlılığının arttığını ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Arslan, 2020; Odacı ve Çikrıkci, 2017). Başka bir araştırmada Yılmaz (2010) internet bağımlısı olan bireylerin sosyal fobilerinin yüksek seviyede olduğunu bulmuştur. Ergenlerle yapılan bir araştırma sonucuna göre psikolojik belirtiler (somatizasyon, obsesif kompulsif bozukluk, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, fobikanksiyete, paranoid düşünce, düşmanlık ve psikotizm) ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur (Taş, 2018a). Yapılan diğer bir araştırmada üniversite öğrencileriyle çalışılmıştır ve araştırma sonucunda ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı

ilişki olduğu bulunmuştur (Demir ve Buğa, 2019). Sosyal kaygının, internet bağımlılığını yordamada önemli bir faktör olduğu yapılan çalışmalarda ortaya koyulmuştur. İnternet bağımlısı olan kişilerin sosyal kaygı seviyeleri de yüksek bulunmuştur (Canoğulları ve Güçray, 2017; Şahan ve Ersaslan Çapan, 2017 ; Zorbaz, 2013).

Yukarıdaki araştırma örneklerine bakıldığında internet bağımlılığı ile ilişkili faktörlerden bazıları sosyal destek, internet kullanım özellikleri, cinsiyet, kişilik özellikleri ve ruhsal bozukluk olduğu söylenebilir.

Bir sonraki başlıkta internet bağımlılığının etkileriyle ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.8. İnternet Bağımlılığının Etkileri

İnternet bağımlılığı genel olarak bireylerin aile yaşantılarını, mesleki hayatlarını, okul yaşantılarını ve fiziksel sağlıklarını olumsuz etkileyebilmektedir.

Karaca (2007), internetin aile yaşamında sorunlara neden olduğunu belirtmektedir. Bu sorunlardan biri olan sanal ilişkilerde kişiler, karşı tarafa kendilerini istedikleri şekilde tanıtabilmektedir ve bu şekilde gerçeğe dayanmayan bir dünya oluşturulmaktadır. İnternet bağımlısı olan kişi, sanal ilişkileri gerçek ilişkilere tercih ederek sosyal yaşamdan ve aile hayatından uzaklaşabilmektedir. Sanal ilişkiler sonucunda aile içi iletişimsizlik, eşlerde aldatılma endişesi, eşlerin birbirlerine olan güvenlerinin zedelenmesi, boşanma, anne babalar ve çocuklar arasında güven kaybı gibi riskler oluşabilmektedir. Young (1996), anne baba ve çocuk ilişkilerinin internet bağımlılığından olumsuz etkilendiğini ve çevrimiçi arkadaşlıkların, çevrimiçi seksin evliliklere zarar verdiğini ifade etmektedir. Bağımlı bireyler temizlik, market alışverişi, çocuklarıyla ilgilenmek gibi günlük rutinlerini ihmal edebilmektedir veya isteksiz bir şekilde yerine getirmektedir (Young, 1999). Benzer şekilde Murali ve George (2007), internet bağımlılığının en önemli olumsuz etkiyi aile yaşamında oluşturabileceğini ifade etmektedir ve bunun nedeni olarak bağımlı bireylerin uzun süren çevrimiçi etkinlikleri sonucunda ailelerini ihmal etmeleri vurgulanmaktadır.

Taş (2018b) çalışanların iş arkadaşlarıyla, iş verenleriyle olan ilişkilerinin internet bağımlılığı sebebiyle bozulabildiğini ve iş kayıplarının yaşanabildiğini ifade

etmektedir. Young (2004) ise bireylerin iş saatlerinde interneti kötüye kullanmalarının üretkenliklerinde bozulmaya yol açtığını belirtmektedir. Chou, Condron ve Belland (2005), internet bağımlılığının kişilerin zaman problemleri yaşamasına sebep olduğunu belirtmektedir.

Young (1996), internet bağımlılığı nedeniyle ortaya çıkan akademik sorunların okuldan atılmaya kadar gidebileceğini belirtmektedir. DiNicola (2004) çalışması sonucunda internet bağımlısı öğrencilerin derslere geç kaldığını ortaya koymuştur.

İnternet bağımlılığının ayrıca bireylerin fiziksel sağlığı, yeme ve uyku alışkanlıklarını etkilediğini araştırmalar ortaya koymaktadır. Mahat (2014), internet bağımlılığı sonucunda el ve bilekte ağrı, uyuşma, boyun sırt ve baş ağrıları, göz kuruluğu, belirgin şekilde kilo alma veya kilo kaybetme gibi fiziksel sorunlar oluştuğunu ifade etmektedir. Spada (2014), yeme alışkanlıklarının internet bağımlılığı sebebiyle olumsuz etkilendiğini belirtmektedir. İnternet bağımlılığı sonucu bozulan uyku düzeni, mesleki ve akademik yaşamda yorgunluk gibi sorunlara yol açmaktadır. Ayrıca uykusuzluk, kişinin bağışıklık sistemini zayıflatmaktadır ve zayıflayan bağışıklık sistemi kişiyi başka hastalıklara açık hale getirmektedir (Young, 1996). Ayran, Gündoğdu ve Arslan Işık (2019) çalışmasında internet bağımlılığı sonucunda uyku kalitesinin bozulduğunu tespit etmiştir. Kaya (2019), araştırmasında internet bağımlılığı ile göz yorgunluğu belirtileri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Yukarıda verilen bilgilerden hareketle internet bağımlılığının sanal ilişkiler yoluyla eşlerde güven kaybı oluşturarak aile ilişkilerine zarar verdiği, bireylerin asosyalleşmesine zemin hazırladığı, beslenme ve uyku rutinini aksattığı, vücutta çeşitli ağrılara neden olduğu ve görme kalitesini etkilediği söylenebilir. Çalışan bireylerin iş verimliliklerinin azalması ve öğrencilerin akademik hayatlarının zarar görmesi internet bağımlılığının meydana getirdiği sorunlar arasında sayılabilir. Yaşamın tüm alanları birbiriyle ilişkilidir ve internet bağımlılığının yaşamın bütün alanlarını birlikte etkilediğini söylemek mümkündür. Şirinov ve Şengel (2019) de yaptıkları çalışma sonucunda internet bağımlılığının aile problemlerine, eğitimde başarısızlığa ve meslek yaşamında sorunlara yol açtığını tespit etmiştir.

Bir sonraki başlıkta internet bağımlılığıyla ilgili kuramlara ait bilgiler yer almaktadır.

2.9. İnternet Bağımlılığı ile İlgili Kuramlar

Alanyazında internet bağımlılığını açıklayan çeşitli kuramlar bulunmaktadır. Bu bölümde Davis'in, Caplan'ın kuramları açıklanmıştır.

Davis (2001), patolojik internet kullanımını bilişsel davranışçı kuramla açıklamaktadır. Ona göre patolojik internet kullanımına işlevsel olmayan düşünceler ve bu işlevsel olmayan düşünceleri pekiştiren uyumsuz davranışlar sebep olmaktadır. Bireyin uyumsuz davranışlarının kaynağı, işlevsel olmayan düşünceler olduğu belirtilmektedir. Ayrıca internetle ilgili takıntılı fikirler, dürtü kontrolünde bozulmalar patolojik internet kullanımının belirtileri arasında bulunmaktadır. Patolojik internet kullanımının spesifik patolojik internet kullanımı ve genel patolojik internet kullanımı olmak üzere iki alt türü bulunmaktadır. Bu iki alt tür aşağıda açıklanmıştır:

1. Spesifik Patolojik İnternet Kullanımı: Çevrimiçi kumar, çevrimiçi seks, çevrimiçi borsacılık gibi internetin özel bir fonksiyonunun fazla kullanımını belirtmektedir.

2. Genel Patolojik İnternet Kullanımı: İnternetin genel olarak, çok yönlü fazla miktarda kullanımını ifade etmektedir. İnternette amaçsızca dolaşmak, elektronik posta bağımlılığı, çevrimiçi sohbet bu grupta değerlendirilmektedir (Davis, 2001).

İnternet bağımlılığını açıklayan diğer bir kuram ise Caplan'a aittir. Caplan (2003), internet bağımlılığını açıklarken 3 varsayım ileri sürmektedir:

1.Yalnızlık, depresyon gibi problemler yaşayan kişiler sosyal beceri bakımından kendilerini daha yetersiz algılamaktadırlar.

2. Bu kişiler, bilgisayar yoluyla kurulan iletişimi daha az tehdit edici buldukları ve sanal ortamda kendilerini daha yeterli hissettikleri için yüz yüze iletişim yerine bilgisayar yoluyla diğer insanlarla etkileşim kurma yolunu seçmektedirler.

3. Bireyler, bilgisayar yoluyla iletişimi aşırı tercih ettiklerinde mesleki alanda, okul yaşamında, evde sorunlar yaşamaktadırlar.

Caplan (2005), sosyal beceri yetersizliğinin kişilerin çevrimiçi sosyal etkileşim yolunu tercih etmelerinde etkili olabileceğini öne sürmektedir. Ayrıca duygu düzenleme ve öz düzenleme yetersizlikleri, genelleştirilmiş problemli internet kullanımının belirtileri arasında sayılmaktadır. Öz düzenleme yetersizliğinin bilişsel belirtisi, internetle çok fazla meşgul olmayı ifade etmektedir. Bu meşgul olma durumu, internet hakkındaki takıntılı düşünceleri belirtmektedir. İnternetin kompulsif bir şekilde kullanımı ise öz düzenlemede yaşanan yetersizliğin davranışsal belirtisi olarak kabul edilmektedir (Caplan, 2010).

Yukarıda açıklanan kuramlara bakıldığında her kuramcının internet bağımlılığına farklı bir açıdan yaklaştığı anlaşılmaktadır. Davis internet bağımlılığını işlevsel olmayan bilişler ve uyumsuz davranışlar açısından, Caplan sosyal beceriler açısından açıklamıştır. Davis, internet bağımlılığını iki sınıfa ayırırken Caplan böyle bir ayrım yapmamıştır.

Bir sonraki başlıkta internet bağımlılığı konulu araştırmaları inceleyen çalışmalarla ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.10.İnternet Bağımlılığı Konulu Araştırmaları İnceleyen Çalışmalar

Alanyazında internet bağımlılığı konulu araştırmaları inceleyen oldukça az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalarda çeşitli veri tabanlarından ulaşılan makale ve tezler incelenmiştir. Aşağıda bu çalışmaların özetleri verilmiştir.

Boyacı (2019), Türkiye'de 2010-2019 tarihlerinde internet bağımlılığı ile ilgili yapılan çalışmaları incelemiştir. Çalışmada kullanılan veri tabanları Ulusal Tez Merkezi, ULAKBİM, Google akademik, Web Of Science, ERIC, EBSCO'dur. Çalışmaya 40'ı lisansüstü tez, 113'ü makale olarak 153 araştırma dahil edilmiştir. Çalışmada "Araştırma Değerlendirme Formu" kullanılmıştır ve bu form araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Uzman görüşü alındıktan sonra forma son hali verilmiştir. Araştırma Değerlendirme Formu çalışmanın yılı, yazar sayısı, çalışma türü, yöntem, çalışma grubu, örneklem büyüklüğü, konular/değişkenler kısımlarından oluşmaktadır.

Çalışma sonucunda araştırmaların %88,8'lik kısmının nicel yöntemlerden olan ilişkisel desene uygun yapıldığı, deneysel ve nitel çalışmaların az sayıda yapıldığı, karma çalışmaların ise çok az oranda yapıldığı tespit edilmiştir. En fazla araştırılan konu

aile ilişkileridir, bunu sırasıyla depresyon, sosyal ağ kullanımı, sosyal destek, akademik başarı konuları takip etmektedir. Çalışmalar ağırlık olarak lise ve üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir, ebeveynlerle yapılan araştırmaların sayısı oldukça azdır. İlkokul ve ortaokul düzeyindeki öğrencilerle de az sayıda çalışma yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Arslankara ve Usta (2018), Türkiye'de 2013-2018 tarihlerinde internet bağımlılığı ile ilgili lisansüstü tezleri incelemiştir. Çalışmada tezlerin araştırma türlerine, araştırma desenlerine, veri toplama tekniklerine, çalışma grubu türüne, veri analiz yöntemlerine bakılmıştır. Araştırmaya alınan tezlere YÖK Tez veri tabanından ulaşılmış olup toplam 25 tez içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Tezleri değerlendirmek için literatürdeki formlar incelenerek hazırlanan "Tez İnceleme Formu" uzman görüşü alınıp kullanılmıştır. Bu form genel bilgiler, tez içeriği ve yöntem olarak üç kısımdan oluşmaktadır. Çalışma sonucunda en fazla nicel yöntemin kullanıldığı, nitel yöntemli araştırmaların çok az olduğu bulunmuştur. En fazla betimsel araştırma modelinin kullanıldığı ve onu tarama modelinin izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçek ve anket en çok kullanılan veri toplama aracıyken, üzerinde en çok araştırma yürütülen örneklemin öğretmen adayları olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışma sonucuna göre en fazla kullanılan örneklem belirleme yolu amaçlı örneklemedir ve t testi, betimsel istatistikler en çok başvurulan veri analiz yöntemleri olarak tespit edilmiştir.

Adana, Yeşilfidan ve Sevimoğlu (2016), ülkemizdeki gençlerde internet bağımlılığı ve sosyal destek konusunda yapılan araştırmaları incelemişlerdir. Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki gençlerde internet bağımlılığı ve sosyal destek hakkındaki çalışmaları gözden geçirmektir. Ayrıca Türkiye'deki gençlerde internet bağımlılığı ve sosyal destek ilişkisini belirlemek de hedeflenmiştir. Çalışmada sistematik derleme yapılmıştır. Araştırmalar YÖK Tez Merkezi, ULAKBİM, Türkiye Atıf Dizini, Türk Tıp Veri Tabanı, Psikoloji Dergisi Yayın Dizini, Psikiyatri Dizini, Sosyal Bilimler Veri Tabanı, Yaşam Bilimleri Veri Tabanı, online ve süreli basılı yayınlar taranarak seçilmiştir. Toplam 15 araştırmaya ulaşılmıştır ve çalışmaya 11 adet araştırma dahil edilmiştir. Araştırma sonucuna bakıldığında çalışmacıların geneli aileden algılanan sosyal destek arttıkça internet bağımlılığının düştüğünü, sosyal destek puanı ile internet bağımlılığı arasında negatif ilişki olduğunu, arkadaş desteği ile internet bağımlılığı arasında anlamlı farkın bulunmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca

çalışmacılardan bazıları öğretmen desteği ve arkadaş desteği arttıkça internet bağımlılığının düştüğünü, özel kişi desteği ile internet bağımlılığı arasında ilişki bulunmadığını ve düzenli internet arkadaşlığının internet bağımlılığı riskini artırdığını belirtmişlerdir.

Sevimoğlu, Adana, Yeşilfidan (2016) tarafından yapılan araştırmada ülkemizde üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı konusunda yapılmış çalışmalar incelenmiştir, internet bağımlılığı ile alakalı değişkenler tespit edilmiştir. YÖK Tez, ULAKBİM, internetten ve yazılı olarak ulaşılan kaynaklar, Google akademik veri tabanı, kongre bildiri kitapları ve bildiri özetlerinden tarama yapılıp araştırmaya çalışmalar dahil edilmiştir. Toplam 55 çalışmaya erişim sağlanmıştır, çalışmaların tümü araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışmalarda ortak olarak Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlar cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, psikolojik durum, diğer bağımlılıklar bakımından ulaşılan ortak sonuçlar şeklinde belirtilmiş olup benzer sonuca ulaşan üç ve daha fazla sayıda araştırma sonucu bulgu olarak alınmıştır. Araştırma bulguları şu şekilde sıralanabilir: erkeklerin internet bağımlılık oranı kızlardan yüksektir, internet bağımlılığı ile yaş arasında ters yönlü ilişki vardır, gelir seviyesi arttıkça internet bağımlılığı düzeyi de artmaktadır, yalnızlık ve internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki vardır, internet bağımlılığı arttıkça depresyon da artmaktadır, kaygı ve anksiyetenin varlığı internet bağımlılığını arttırmaktadır, sigara, alkol kullanan bireylerin internet bağımlılık düzeyi yüksektir ve internete bağlanılan süre arttıkça internet bağımlılığı da artış göstermektedir. Çalışmaların sonuçlarında cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, psikolojik durum, diğer bağımlılıklar ve internet bağımlılığı arasında anlamlı fark bulunduğu belirlenmiştir.

BÖLÜM 3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, kullanılan veri toplama tekniği, veri toplama aracı, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanması konuları ele alınmıştır.

3.1.Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Nitel araştırma nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, durum ve olayların doğal şartlarında gerçekçi ve bütüncül olarak ortaya konulduğu araştırma şeklinde tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırmada, çalışma konusu araştırmacının gözünden ortaya konulmaktadır. Okuyucu, çalışmayı araştırmacının bakış açısıyla incelediği için araştırmacının konuya bakışı nitel araştırmalarda önem taşımaktadır (Ocak ve Olur, 2019). Nitel araştırmalarda amaç, verilerin betimlenmesi ve yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu sebeple çalışmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır çünkü araştırmada genel eğilimlerin belli ölçütler çerçevesinde ortaya konması amaçlanmıştır. Betimsel içerik analizi, belli bir alanda yapılmış çalışmaların sonuçlarını ve eğilimlerini tanımlayıcı bir şekilde değerlendiren çalışmadır (Çalık ve Sözbilir, 2014). Tanımda da bahsedildiği gibi betimsel içerik analizinde amaç genel eğilimlerin ortaya konmasıdır. Betimsel içerik analizinde yüzde ve frekans dağılımları ile analiz yapılır. Bu yöntemde nitel ve nicel veriler kullanılabilir (Dinçer, 2018). Araştırmaya dahil edilen çalışma sayısı fazla olduğu için yorum ve sentez sınırlıdır (Çalık ve Sözbilir, 2014). Bu çalışmada Türkiye'de internet bağımlılığı ile ilgili yapılmış lisansüstü tezler incelenerek genel araştırma eğilimleri ortaya koyulmuştur ve incelenen tezlere ait veriler betimlenmiş, yorumlanmış yeterince sade bir şekilde okuyucuya sunulmaya çalışılmıştır.

3.2.Evren ve Örneklem

Evren, bir araştırmanın sonuçlarının genellenmek istendiği elemanların tamamıdır (Karasar, 2019). Bu araştırmanın evrenini, Türkiye'de internet bağımlılığı ile

ilgili olarak 2007-2020 (Haziran) yılları arasında yapılmış olan YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan lisansüstü tezler oluşturmaktadır.

Örneklem, belirli bir evrenden belirli bir kurala göre seçilen ve seçildiği evreni temsili yeterli kabul edilmiş küçük kümedir. Araştırmalar, genellikle örneklem üzerinden yürütülür, ulaşılan sonuçlar alındıkları evrene genellenmektedir (Karasar, 2019). Bu çalışmada örneklem seçilirken amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede, çalışmaya başlanmadan önce oluşturulmuş ölçütlere uyan durumlar üzerinde çalışılmaktadır. Ölçütlerin oluşturulmasında iki durum söz konusudur: ölçütleri araştırmacılar kendileri hazırlayabilir veya önceden hazırlanan ölçütler kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu araştırmada, çalışmaları araştırmaya dahil etme kriterleri arasında Türkçe dilinde yazılmış olma, sosyal bilimler enstitüsü, lisansüstü eğitim enstitüsü, eğitim bilimleri enstitülerine kayıtlı olma, erişime açık olma, 2007-2020 (Haziran) tarihleri arasında yapılmış olma, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alma maddeleri bulunmaktadır. Çalışmaları araştırmadan dışlama kriterleri arasında Türkçe dışında dilde yazılmış olma, belirtilen enstitüler dışında kayıtlı olma, erişime açık olmama, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer almama, 2007-2020 (Haziran) tarihi dışında yazılmış olma maddeleri bulunmaktadır. Bu doğrultuda YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "internet bağımlılığı" anahtar kelimesiyle arama yapılmış ve 210 teze ulaşılmıştır. Dahil etme kriterleri devreye sokulup Türkçe dilinde yazılan, sosyal bilimler enstitüsü, lisansüstü eğitim enstitüsü, eğitim bilimleri enstitüsüne kayıtlı olan, erişime açık olan, 2007-2020 (Haziran) tarihleri arasında yapılan, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan 126 tez evrenden seçilmiştir. Seçilen bu 126 tez araştırmanın örneklemi olarak belirlenmiştir. Örnekleme alınan 2007-2020 (Haziran) tarihleri arasında yapılmış 126 tez bilgisayara ".pdf" formatında kaydedilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler lisansüstü tezlerden doküman incelemesi tekniği ile toplanmıştır.

Doküman incelemesi, araştırılmak istenen olgu ya da olgularla ilgili bilgileri içeren yazılı materyallerin analizi olarak ifade edilmektedir. Forster (1995) doküman incelemesinin 5 aşaması olduğunu belirtmektedir. Bu aşamalar genel bir yönergedir,

araştırmacılar aşamaları araştırma problemine, analiz sonucu ulaşmak istediği veriye, dokümanları ne kadar kapsamlı incelemek istediğine bağlı olarak yeniden yorumlayabilmektedir. Bu araştırmada da aşağıda sıralanan doküman analizi tekniği aşamaları uygulanmıştır (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2018):

1.Dokümana ulaşma

2.Orijinalliğini kontrol etme

3.Dokümanları anlama

4.Veriyi analiz etme

5.Veriyi kullanma

YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında Türkiye'de internet bağımlılığı ile ilgili erişilebilen lisansüstü tezlerden araştırmanın örneklemi olan 2007-2020 (Haziran) 126 tezin hepsi pdf formatında bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Tezler 1'den 126'ya kadar numaralandırılarak bilgisayara kaydedilmiştir.

3.3.1.Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan form, Sözbilir ve Kutu'nun (2008) geliştirdiği formdan faydalanarak Küçükoğlu ve Ozan (2013) tarafından kullanılan Tez Sınıflama Formu'nun revize edilmesi sonucu oluşturulmuştur (Ek-1'de bulunmaktadır). Küçükoğlu ve Ozan (2013) sınıf öğretmenliği alanında yazılmış lisansüstü tezleri inceledikleri çalışmada formun son halini vermek için eğitim bilimleri uzmanlarının görüşünü almışlardır. Tez künyesi, araştırma deseni/yöntemi, veri toplama aracı, örneklem, veri analiz yöntemleri formun son halinde bulunan bölümlerdir.

Araştırmada kullanılan Tez Sınıflama Formu'nda tezin yapıldığı üniversite, bağlı olduğu enstitü, yazım yılı, tezin teması, tezin türü, araştırma deseni/yöntemi, veri toplama araçları, örneklem, örneklem seçme yöntemi, örneklem büyüklüğü, veri analiz yöntemleri kısımları bulunmaktadır.

Küçükoğlu ve Ozan (2013) tarafından kullanılan formdan farklı olarak bu araştırmada kullanılan Tez Sınıflama Formu'na tezin bağlı olduğu enstitü, yazım yılı, tezin türü, tezin teması, örneklem seçme yöntemi kısımları eklenmiştir. Tez Sınıflama Formu'nun araştırma deseni/yöntemi kısmının karma yöntem şıklarına diğer seçeneği

eklenmiştir. Tez Sınıflama Formu'nun örneklem kısmındaki şıklara yetişkinler seçeneği eklenmiştir, lisans ve lisansüstü seçenekleri üniversite seçeneğinde birleştirilmiştir. Ayrıca örneklem kısmındaki şıklardan okul öncesi seçeneği çıkartılmıştır, ilköğretim 1-5 ve ilköğretim 6-8 seçenekleri yerine ilköğretim 1.kademe 1-4 ve ilköğretim 2. kademe 5-8 seçenekleri eklenmiştir. Veri analiz yöntemleri kısmında nicel veri analizinin seçenekleri betimsel istatistikler, ilişkisel istatistikler/korelasyon, çıkarımsal istatistikler, diğer, belirtilmemiş olarak düzenlenmiştir. Nitel veri analizinin şıklarına belirtilmemiş seçeneği eklenmiştir.

Tez Sınıflama Formu'nun geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır. Tez Sınıflama Formu'nun kapsam geçerliliğinin sağlanması için ölçme değerlendirme, rehberlik ve psikolojik danışmanlık ve özel eğitim alanlarından toplam 3 uzmandan görüş alınmıştır. Sonrasında forma son hali verilmiştir (Ek-2'de bulunmaktadır).

Tez Sınıflama Formu'nun puanlama güvenirliği için cohen kappa uyum katsayısı hesaplanmıştır. Bu katsayı hesaplanırken aynı puanlayıcı tarafından 4 hafta arayla 2 defa puanlama yapılmıştır ve bu 2 puanlama arasındaki uyuma bakılmıştır.

Cohen Kappa katsayısı, sınıflama seviyesinde yapılan puanlamalarda iki puanlayıcı arasındaki uyum düzeyinin belirlenmesinde kullanılmaktadır (Cohen, 1960). Kappa katsayısı, 0 ile +1 arasında değer almaktadır (Warrens, 2015).

McHugh (2012), hesaplanan kappa katsayısı değerinin yorumlanmasında kullanılan aralıkları ve verilerin güvenirlik yüzdelerine ilişkin Tablo 3.1'deki değerleri belirtmektedir:

Tablo 3.1. Kappa Uyum Katsayısı Yorumu İçin Değer Aralıkları ve Verilerin Güvenirlik Yüzdeleri

Kappa Değeri	**Uyum Katsayısı**	**Verilerin Güvenirliği(%)**
0-0.20	Yok	%0-4
0.21-0.39	Düşük	%4-15
0.40-0.59	Zayıf	%15-35
0.60-0.79	Orta	%35-63
0.80-0.90	Güçlü	%64-81
0.90 üzeri	Çok Güçlü/Mükemmele Yakın	%82-100

Tablo 3.1 incelendiğinde Kappa katsayısının +1 değerini alması puanlayıcılar arası uyumun mükemmel olduğunu göstermektedir. Kappa katsayısının 0 değerini alması puanlayıcılar arası uyumun sadece şansa bağlı olduğunu göstermektedir (Cohen, 1960). Negatif kappa değerleri, puanlayıcılar arası uyuşmazlığı bildirmektedir (Viera ve Garrett, 2005).

Tablo 3.2. Lisansüstü Tezlerin İki Farklı Zamanda İncelenmelerine İlişkin Uyum İstatistikleri

Değişken	**Kappa Katsayısı (*κ*)**	**Standart Hata**	***p***	**%95 Güven Aralığı (95% CI)**		**Uyum Düzeyi**
				Alt Sınır	**Üst Sınır**	
Üniversite	1,000	0,000	0,000***	1,000	1,000	Çok güçlü
Enstitü	1,000	0,000	0,000***	1,000	1,000	Çok güçlü
Tezin Yılı	1,000	0,000	0,000***	1,000	1,000	Çok güçlü
Tezin Türü	1,000	0,000	0,000***	1,000	1,000	Çok güçlü
Tezin Teması	0,989	0,011	0,000***	0,967	1,011	Çok güçlü
Araştırma Deseni/Yöntemi	0,869	0,091	0,000***	0,691	1,047	Güçlü
Veri Toplama Araçları	0,894	0,051	0,000***	0,794	0,994	Güçlü
Örneklem	0,964	0,020	0,000***	0,926	1,003	Çok güçlü
Veri Analiz Yöntemleri	0,886	0,039	0,000***	0,810	0,962	Güçlü
Genel (Overall) Uyum	**0,834**	**0,036**	**0,000*** **	**0,763**	**0,905**	**Güçlü**

****p<.001 düzeyinde anlamlı.*

Araştırmada lisansüstü tezlerin 2 farklı zamanda incelenmesi arasındaki uyum katsayısını bulmak üzere genel Cohen Kappa katsayısı 0,834 olarak hesaplanmıştır. Buna göre 2 farklı zamanda incelenen lisansüstü tezlerin Tablo 3.2'deki kriterlere yönelik inceleme genel uyumu %95 güven aralığında güçlü düzeyde bulunmuştur (κ=0,834; p<.001). Alt kriterlere ilişkin uyum düzeyleri ise 0,869 ile 1,000 arasında değişmektedir.

3.4.Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Bu çalışmada veri analiz etme yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, sistematik bir şekilde yazılı yada görsel belgelerin taranması veya değerlendirilmesidir (Bowen, 2009).

Tez Sınıflama Formu'nda yer alan başlıklar değerlendirmeye alınarak 126 lisansüstü tez için yapıldığı üniversite, bağlı olduğu enstitü, yıl, tez türü, tema, araştırma deseni/yöntemi, veri toplama araçları, örneklem seçme yöntemi, örneklem grubu, örneklem büyüklüğü, veri analiz yöntemleri ile ilgili bilgiler önce Excel'e girilmiştir. Ardından Excel'deki bilgiler bir istatistik programına aktarılıp analiz edilmiştir. Belirtilen kategoriler için frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Sonrasında bu değerlerin yıllara göre değişimi de analiz edilmiştir.

BÖLÜM 4.BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma soruları bağlamında betimsel bulgular verilmiştir. 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlerin tema, tez türü, yılı, yapıldığı üniversite, enstitü, araştırma yöntemi, örneklem seçme yöntemi, örneklem büyüklüğü, örneklem grubu, veri toplama araçları, veri analiz yöntemleri açısından dağılımlarına yer verilmiştir.

4.1. Betimsel Bulgular

1.2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin temalarına göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4.1'de 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlere tema açısından bakıldığında çeşitlilik olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1. Temalara Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Temalar	**Toplam**	
	f	***%***
Ruhsal Hastalıklar ve Belirtileri	28	9,4
Demografik-Sosyodemografik Özellikler	58	19,4
Bedensel Sağlık	6	2,0
Kişisel Özellikler	58	19,4
İnternet Kullanım Özellikleri	18	6,0
Sosyal İlişkiler	20	6,7
Okul ve Akademik Başarı	34	11,4
Bilişsel Özellikler	9	3,0
Bilgi İletişim Teknolojileri	6	2,0
Psikoeğitim Programı	5	1,7
Anne-Baba Tutumu	10	3,3
Sosyal Medya	5	1,7
Duygular	2	0,7
Siber Zorbalık	4	1,3
Aile-Çift İlişkisi	7	2,3
Bağımlılık ve İlişkili Faktörler	12	4,0
Diğer(ergenlik problemleri ve baş etme yöntemleri,durumsal tetikleyiciler, temel psikolojik ihtiyaçlar…)	17	5,6
Toplam	**299**	**100,0**

Tablo 4.1.'de belirtildiği gibi lisansüstü tezlerin temalarının 28'inin (%9,4) ruhsal hastalıklar ve belirtileri, 58'inin (%19,4) demografik-sosyodemografik özellikler, 6'sının

(%2) bedensel sağlık, 58'inin (%19,4) kişisel özellikler, 18'inin (% 6) internet kullanım özellikleri, 20'sinin (%6,7) sosyal ilişkiler, 34'ünün (%11,4) okul ve akademik başarı, 9'unun (%3) bilişsel özellikler, 6'sının (%2) bilgi iletişim teknolojileri, 5'inin (%1,7) psikoeğitim programı, 10'unun (%3,3) anne-baba tutumu, 5'inin (%1,7) sosyal medya, 2'sinin (%0,7) duygular, 4'ünün (%1,3) siber zorbalık, 7'sinin (%2,3) aile-çift ilişkisi, 12'sinin (%4) bağımlılık ve ilişkili faktörler, 17'sinin (%5,6) diğer olduğu görülmektedir. Hiçbir temaya dahil olmayanlar diğer kategorisine alınmıştır. Diğer kategorisinde ergenlik problemleri ve baş etme yöntemleri, durumsal tetikleyiciler, temel psikolojik ihtiyaçlar gibi alt temalar bulunmaktadır. Bir tez birden fazla temaya sahip olduğundan dolayı toplam tema frekansı 299 olarak hesaplanmıştır ve toplam tez sayısını geçmiştir. Tezlerde en çok çalışılan temalar demografik-sosyodemografik özellikler ve kişisel özelliklerdir. En az çalışılan tema duygulardır.

Temalar, tez isimlerindeki ve amaç cümlelerindeki değişkenlerin gruplandırılmasıyla oluşturulmuştur. İnternet bağımlılığıyla ilgili değişkenlerin belirlenmesi için bazı tezlerde araştırma sorularından da yararlanılmıştır. İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin tema içeriklerine ait bilgiler Tablo 4.2'de yer almaktadır.

Tablo 4.2. Temalarda Tespit Edilen İçerikler

TEMA	İÇERİK
Ruhsal Hastalıklar ve Belirtileri	Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, Depresyon, Depresif özellikler, Sosyal kaygı, Özel öğrenme güçlüğü, Anksiyete, Sosyal fobi, Obsesif belirtiler, Cinsel kompulsiyon, Yeme bozuklukları, Madde kullanım bozukluğu, Madde bağımlılığı, Dikkat eksikliği ve hiperaktivite belirtileri, Nikotin bağımlılığı, Uyku bozukluğu, Dikkat eksikliği, Sosyal görünüş kaygısı, Ruminasyon, Psikopatoloji, Ruhsal sorunlar, Çocukluk çağı travmaları.
Demografik-Sosyodemografik	Cinsiyet, Yaş, Anne-baba eğitim düzeyi, Kardeş sayısı, Algılanan sosyoekonomik düzey, Ailenin aylık geliri, Anne çalışma

Özellikler	durumu, Anne-babanın öz yada üvey olması, Yaşanılan şehir, Sınıf, Okul türü.
Bedensel Sağlık	Ortopedik engel, Obezite, Bedensel özür veya hastalık, Fiziksel aktivite, Fiziksel aktiviteye katılım.
Kişisel Özellikler	Kişilik özellikleri, Benlik saygısı, Öznel iyi oluş, İçe dönük/dışa dönük kişilik özelliği, Öznel mutluluk, Duygusal özerklik, Manevi yönelim, Özgüven, Öğrenilmiş güçlülük, Duygusal zeka, Sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri, Yaşam doyumu, Din algısı, Yaşam kalitesi, Benlik algısı/kendilik algısı, Dindarlık, Değerler, Hayat memnuniyeti, Özbilinçlilik duygulanımları, Yenilik arama, Risk alma, Kontrol hissi/öz kontrol, Nörotizm, Heyecan arama, Serbest zamanda sıkılma algısı, Mizaç, Sosyal zeka, Psikolojik dayanıklılık/psikolojik sağlamlık, Psikolojik iyi oluş, Algılanan sosyal yeterlik, Gelecek beklentisi, Üstün zeka ve yetenek, Yalnızlık, Yalnızlık algısı, Duygu düzenleme güçlüğü, Dürtüsellik, Duygu düzenleme, Aleksitimi, Vücut algısı, Duyguları ifade etme, Sosyal değerler, Empati, Gözlerden zihin okuma becerileri, Utangaçlık.
İnternet Kullanım Özellikleri	İnternete genellikle nereden bağlanıldığı, İnternet kullanım amacı, İnternetin ne sıklıkla kullanıldığı, İnternetten satın alma davranışı, İnternet kullanma kullanmama durumu, İnternet kullanım süresi, İnternet kullanım fonksiyonu, İnternete bağlanma yeri, İnternet kullanım yılı, İnternet kullanım nedeni, Evde internet olup olmaması, İnternet ortamında kendini özgür hissetme, İnternet ortamında kendini gizleme, İnternete bağlanma biçimi, İnternetin günlük kullanım sıklığı, İnternette en çok tercih edilen site türü, İnternette en çok tercih edilen oyun türü.
Sosyal İlişkiler	Sosyal destek, Algılanan sosyal destek, Sosyal dışlanma deneyimi, Akran ilişkisi,

	Akran zorbalığı, Sosyal bağlılık, Sosyal beceri, İletişim becerileri, Kişilerarası problem çözme becerileri, Romantik ilişki durumu, Sosyal çevre.
Okul ve Akademik Başarı	Algılanan akademik başarı, Akademik güdülenme, Akademik başarı, Fakülte çeşidi, Akademik beklenti, Algılanan başarı, Okul başarısı, Akademik erteleme, Okula bağlanma, Öğretim kademesi, Disiplinle ilgili işlem görme durumu, Aile katılımı.
Bilişsel Özellikler	Yürütücü işlevler, Dikkat süreçleri, Üstbiliş, Bilişsel çarpıtmalar, Düşünme ihtiyacı, Şema mekanizmaları ve baş etme becerileri, Düşünce baskılama, İşlevsel olmayan bilişler, Problem çözme becerileri.
Bilgi İletişim Teknolojileri	Kendine ait bilgisayarın olup olmaması, Evde bilgisayarın bulunduğu ortam, Bilgi iletişim teknolojileri, Bilişim teknolojileri yeterlilikleri, Evde bilgisayar ve internet olma durumu.
Psikoeğitim Programı	İnternet bağımlılığını önlemeye yönelik bilişsel davranışçı psikoeğitim programı, Psikolojik belirtileri azaltmaya yönelik psikoeğitim programı, Sosyal beceri eğitimi, İnternet bağımlılığına yönelik etkinlik önerileri, İnternet bağımlılığı konusunda yapılan önleyici çalışmalar.
Anne-Baba Tutumu	Kabul/ilgi anne baba tutumu, Algılanan anne baba tutumu, Anne-babadan algılanan psikolojik ve davranışsal kontrol.
Sosyal Medya	Sosyal medyaya yönelik tutum, Sosyal medya kullanımı, Sosyal medyada kalma süresi, Sosyal medya kullanma ortamı.
Duygular	Öfke, Umutsuzluk.
Siber Zorbalık	Siber zorbalık, Siber zorbalık ve siber

	mağduriyet, Siber duyarlılık.
Aile-Çift İlişkisi	Anne-baba ergen ilişkisi, Anne babanın boşanmış veya boşanmamış olması, Evlilik uyumu, Anne-babaya bağlanma stili.
Bağımlılık ve İlişkili Faktörler	İnternet bağımlılığı ölçeği geliştirilmesi, İnternet bağımlılığı taraması, İnternet bağımlılığı yaygınlığı, İnternet bağımlılığına etki eden faktörler, İnternetin cazibesi, Akıllı telefon bağımlılığı, Problemli internet kullanımda etkili faktörler, Problemli internet kullanıcılarının profili, İnternet bağımlılığı nedenleri ve sonuçları, İnternet bağımlılığına yönelik yeni bir tanımlama, Özgül internet bağımlılığı, Dijital oyun bağımlılığı.
Diğer	Bireysel bağımlılık tipolojisi, Ergenlik problemleri ve baş etme yöntemleri, Durumsal tetikleyiciler, Temel psikolojik ihtiyaçlar, Stres/Algılanan stres.

2. 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin türüne göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4.3'te 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4.3. Tez Türüne Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Tezin Türü	**Toplam**	
	f	***%***
Doktora Tezi	8	6,3
Yüksek Lisans Tezi	118	93,7
Toplam	**126**	**100,0**

Tablo 4.3.'te belirtildiği gibi lisansüstü tezlerin 8'i (%6,3) doktora tezi, 118'i (%93,7) yüksek lisans tezinden oluşmaktadır. Bu tabloda yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

3. 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4.4'te 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4.4. Yıllara Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Tezin Yazıldığı Yıl	***f***	***%***
2007 yılı	1	0,8
2008 yılı	1	0,8
2009 yılı	1	0,8
2010 yılı	3	2,4
2011 yılı	2	1,6
2012 yılı	1	0,8
2013 yılı	7	5,6
2014 yılı	6	4,8
2015 yılı	12	9,5
2016 yılı	17	13,5
2017 yılı	21	16,7
2018 yılı	22	17,5
2019 yılı	27	21,4
2020 yılı	5	4,0
Toplam	**126**	**100,0**

Tablo 4.4.'te belirtildiği gibi lisansüstü tezler yıllara göre incelendiğinde 1'inin (%0,8) 2007'de, 1'inin (%0,8) 2008'de, 1'inin (%0,8) 2009'da, 3'ünün (%2,4) 2010'da, 2'sinin (%1,6) 2011'de, 1'inin (%0,8) 2012'de, 7'sinin (%5,6) 2013'te, 6'sının (%4,8) 2014'te, 12'sinin (%9,5) 2015'te, 17'sinin (%13,5) 2016'da, 21'inin (%16,7) 2017'de, 22'sinin (%17,5) 2018'de, 27'sinin (%21,4) 2019'da, 5'inin (%4) 2020'de yapıldığı görülmektedir. 2015-2019 yılları arasında çok sayıda tez çalışması yapılmıştır. En fazla çalışmanın yapıldığı yıl 2019'dur. En az çalışma ise 2007, 2008, 2009, 2012 yıllarında yapılmıştır. Tez sayıları 2015 yılından 2019 yılına kadar az da olsa bir artış göstermiştir.

4.2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4.5'te 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4.5. Üniversitelere Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Tezin Yapıldığı Üniversite	Toplam	
	f	%
Akdeniz Üniversitesi	1	0,8
Ankara Üniversitesi	2	1,6
Atatürk Üniversitesi	1	0,8
Beykent Üniversitesi	9	7,1
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1	0,8
Bursa Uludağ Üniversitesi	1	0,8
Cumhuriyet Üniversitesi	1	0,8
Çukurova Üniversitesi	3	2,4
Dokuz Eylül Üniversitesi	8	6,3
Ege Üniversitesi	4	3,2
Erciyes Üniversitesi	1	0,8
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1	0,8
Fırat Üniversitesi	1	0,8
Gazi Üniversitesi	4	3,2
Gaziantep Üniversitesi	3	2,4
Hacettepe Üniversitesi	1	0,8
Haliç Üniversitesi	4	3,2
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	3	2,4
Işık Üniversitesi	2	1,6
İnönü Üniversitesi	2	1,6
İstanbul Arel Üniversitesi	3	2,4
İstanbul Aydın Üniversitesi	2	1,6
İstanbul Gelişim Üniversitesi	9	7,1
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	2	1,6
İstanbul Ticaret Üniversitesi	1	0,8
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	1	0,8
Maltepe Üniversitesi	1	0,8
Marmara Üniversitesi	4	3,2
Mersin Üniversitesi	1	0,8
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1	0,8
Necmettin Erbakan Üniversitesi	4	3,2
Nişantaşı Üniversitesi	6	4,8
Okan Üniversitesi	1	0,8
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	3	2,4
Sakarya Üniversitesi	1	0,8
Selçuk Üniversitesi	1	0,8
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	0,8
Üsküdar Üniversitesi	23	18,3
Yeditepe Üniversitesi	2	1,6
Yıldız Teknik Üniversitesi	2	1,6
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	4	3,2
Toplam	**126**	**100,0**

Tablo 4.5'te belirtildiği gibi lisansüstü tezler yapıldıkları üniversiteye göre incelendiğinde 1'inin (%0,8) Akdeniz Üniversitesi'nde, 2'sinin (%1,6) Ankara Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Atatürk Üniversitesi'nde, 9'unun (%7,1) Beykent Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Bursa Uludağ Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Cumhuriyet Üniversitesi'nde, 3'ünün (%2,4) Çukurova Üniversitesi'nde, 8'inin (%6,3) Dokuz Eylül Üniversitesi'nde, 4'ünün (%3,2) Ege Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Erciyes Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Fırat Üniversitesi'nde, 4'ünün (%3,2) Gazi Üniversitesi'nde, 3'ünün (%2,4) Gaziantep Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Hacettepe Üniversitesi'nde, 4'ünün (%3,2) Haliç Üniversitesi'nde, 3'ünün (%2,4) Hasan Kalyoncu Üniversitesi'nde, 2'sinin (%1,6) Işık Üniversitesi'nde, 2'sinin (%1,6) İnönü Üniversitesi'nde, 3'ünün (%2,4) İstanbul Arel Üniversitesi'nde, 2'sinin (%1,6) İstanbul Aydın Üniversitesi'nde, 9'unun (%7,1) İstanbul Gelişim Üniversitesi'nde, 2'sinin (%1,6) İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) İstanbul Ticaret Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa'da, 1'inin (%0,8) Maltepe Üniversitesi'nde, 4'ünün (%3,2) Marmara Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Mersin Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde, 4'ünün (%3,2) Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde, 6'sının (%4,8) Nişantaşı Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Okan Üniversitesi'nde, 3'ünün (%2,4) Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Sakarya Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Selçuk Üniversitesi'nde, 1'inin (%0,8) Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde, 23'ünün (%18,3) Üsküdar Üniversitesi'nde, 2'sinin (%1,6) Yeditepe Üniversitesi'nde, 2'sinin (%1,6) Yıldız Teknik Üniversitesi'nde, 4'ünün (%3,2) Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde yapıldığı görülmektedir. En fazla tezin yapıldığı üniversite 23 tezle (%18,3) Üsküdar Üniversitesi'dir. Bunu 9 tezle (%7,1) Beykent Üniversitesi, yine 9 tezle İstanbul Gelişim Üniversitesi (%7,1) ve 8 tezle (%6,3) Dokuz Eylül Üniversitesi takip etmiştir. En az tezin yapıldığı üniversiteler ise 1 tezle (%0,8) Akdeniz Üniversitesi, 1 tezle (%0,8) Atatürk Üniversitesi, yine 1 tezle (%0,8) Cumhuriyet Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Maltepe Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi'dir.

5.2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4.6'da 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4.6. Enstitülere Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Tezin Yapıldığı Enstitü	Toplam	
	f	*%*
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	38	30,2
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	2	1,6
Sosyal Bilimler Enstitüsü	86	68,3
Toplam	**126**	**100,0**

Tablo 4.6'da belirtildiği gibi lisansüstü tezlerin 38'inin (%30,2) eğitim bilimleri enstitüsünde, 2'sinin (%1,6) lisansüstü eğitim enstitüsünde, 86'sının (%68,3) sosyal bilimler enstitüsünde yapıldığı görülmektedir. Sosyal bilimler enstitüsü en çok tezin yapıldığı enstitüdür, en az tez ise lisansüstü eğitim enstitüsünde yapılmıştır.

6.2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin kullanılan araştırma yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4.7.1'de ve Tablo 4.7.2'de 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımları yer almaktadır. Tezlerin araştırma yöntemlerinin toplam frekansı, tez sayısını geçmektedir. Çünkü nicel araştırma yöntemindeki bazı tezlerde birden fazla araştırma deseninin kullandığı tezlerde rapor edilmiştir ve bu çalışmada da tezlerdeki bilgiler rapor edildiği şekliyle kullanılmıştır.

Tablo 4.7.1. Nicel Araştırmaların Frekans ve Yüzde Değerleri

Nicel Araştırmalar	Toplam	
	f	*%*
Deneysel (Gerçek Deneysel)	2	1,8
Deneysel Olmayan (Betimsel Tarama)	8	7,7
Deneysel Olmayan (İlişkisel Tarama)	98	86,7
Deneysel Olmayan (Nedensel Karşılaştırmalı)	5	4,4
Toplam	**113**	**100,0**

Tablo 4.7.1.'de belirtildiği gibi lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerinin 113'ü nicel araştırma yöntemidir. Yine Tablo 4.7.1'e göre nicel araştırmaların 2'sinin (%1,8) gerçek deneysel çalışma olduğu, 8'inin (%7,7) betimsel tarama çalışması olduğu, 98'inin (%86,7) ilişkisel tarama çalışması olduğu, 5'inin (%4,4) nedensel karşılaştırmalı çalışma olduğu görülmektedir. Nitel araştırmaların, karma araştırmaların ve türü belirtilmemiş araştırmaların dağılımlarına tablo 4.7.2'de yer verilmiştir.

Tablo 4.7.2. Nitel Araştırmaların, Karma Araştırmaların ve Türü Belirtilmemiş Araştırmaların Frekans ve Yüzde Değerleri

Nitel Araştırmalar, Karma Araştırmalar ve Türü Belirtilmemiş Araştırmalar	**Toplam**	
	f	***%***
Nitel Araştırma (Örnek Olay-Durum Çalışması)	1	5,0
Karma Araştırma (İç içe Desen)	1	5,0
Belirtilmemiş	18	90,0
Toplam	**20**	**100,0**

Tablo 4.7.2'de belirtildiği gibi lisansüstü tezlerin 1'inde (%5) nitel araştırma yönteminin, 1'inde (%5) karma araştırma yönteminin kullanıldığı ve 18 tezin (%90) araştırma yönteminin belirtilmediği görülmektedir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı 1 tez örnek-olay durum çalışmasıdır. Karma araştırma yönteminin kullanıldığı 1 tez iç içe desenin kullanıldığı bir çalışmadır.

7.2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin örneklem seçme yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4.8'de 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlerin örneklem seçme yöntemlerine göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4.8. Örneklem Seçme Yöntemlerine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Örneklem Seçme Yöntemi	**Toplam**	
	F	***%***
Olasılıklı Örnekleme (Basit Seçkisiz-Rastgele)	61	46,2
Olasılıklı Örnekleme (Tabakalı)	20	15,1
Olasılıksız Örnekleme (Kolay Ulaşılabilen)	19	14,3

Olasılıksız Örnekleme (Amaçlı)	3	2,2
Çalışma Grubu	8	6,1
Belirtilmemiş	21	15,9
Toplam	**132**	**100,0**

Tablo 4.8'de belirtildiği gibi lisansüstü tezlerin örneklem seçme yöntemlerine bakıldığında 61'inin (%46,2) basit seçkisiz-rastgele örnekleme, 20'sinin (%15,1) tabakalı örnekleme, 19'unun (%14,3) kolay ulaşılabilen örnekleme, 3'ünün (%2,2) amaçlı örnekleme olduğu görülmektedir. 21 tane (%15,9) tezin ise örneklem seçme yöntemi belirtilmemiştir. Ayrıca 8 tane (%6,1) tezde evren-örneklem belirtmeksizin çalışma grubu kullanılmıştır. Tezlerde en fazla basit seçkisiz-rastgele örnekleme kullanılmıştır. En az ise amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Tezlerin örneklem seçme yöntemlerinin toplam frekansı, tez sayısını geçmektedir. Çünkü bazı tezlerde birden fazla örneklem seçme yöntemi kullandığı tezlerde rapor edilmiştir ve bu çalışmada da tezlerdeki bilgiler rapor edildiği haliyle kullanılmıştır.

8.2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüklerine göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4.9'da 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlerin örneklem büyüklüklerine göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4.9. Örneklem Büyüklüklerine Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Örneklem/ Çalışma Grubu Büyüklüğü	**Toplam**	
	F	***%***
11-30 kişi	3	2,4
31-100 kişi	10	7,9
101-300 kişi	38	30,2
301-1000 kişi	64	50,8
1000 kişiden fazla	11	8,7
Toplam	**126**	**100,0**

Tablo 4.9.'da belirtildiği gibi lisansüstü tezler örneklem büyüklüklerine göre incelendiğinde 3'ünün (%2,4) 11-30 kişi, 10'unun (%7,9) 31-100 kişi, 38'inin (%30,2) 101-300 kişi, 64'ünün (%50,8) 301-1000 kişi, 11'inin (%8,7) 1000 kişiden fazla kişi

olduğu görülmektedir. Tezlerde en fazla 301-1000 kişiyle çalışılmıştır, en az ise 11-30 kişiyle çalışılmıştır. Tezlerde nicel çalışmalar ağırlıkta olduğu için örneklem gruplarının büyük olduğu göze çarpmaktadır.

9.2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin örneklem gruplarına göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4.10'da 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlerin örneklem gruplarına göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4.10. Örneklem Gruplarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Örneklem/ Çalışma Grubu	**Toplam**	
	f	**%**
İlköğretim 1.kademe 1-4	4	2,7
İlköğretim 2.kademe 5-8	30	20,3
Ortaöğretim	61	41,2
Üniversite	39	26,4
Yetişkinler	10	6,8
Öğretmenler	2	1,4
Veliler	2	1,4
Toplam	**148**	**100,0**

Tablo 4.10.'da belirtildiği gibi lisansüstü tezlerin örneklem gruplarına bakıldığında 4'ünün (%2,7) ilköğretim 1.kademe 1.-4. sınıf öğrencileri, 30'unun (%20,3) ilköğretim 2. kademe 5.-8.sınıf öğrencileri, 61'inin (%41,2) ortaöğretim öğrencileri, 39'unun (%26,4) üniversite öğrencileri, 10'unun (%6,8) yetişkinler, 2'sinin (%1,4) öğretmenler, 2'sinin (%1,4) veliler olduğu görülmektedir. En fazla çalışılan örneklem grubu ortaöğretim öğrencileridir, en az çalışılan örneklem grupları ise öğretmenler ve velilerdir. Örneklem grubunun toplam frekansı, tez sayısını geçmektedir çünkü tezlerde birden fazla örneklem grubuyla çalışıldığı görülmüştür.

10. 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4.11'de 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4.11. Veri Toplama Araçlarına Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

	Veri Toplama Araçları	Toplam	
		f	*%*
Görüşme Formu	Görüşme Formu (Yarı yapılandırılmış)	3	75,0
	Görüşme Formu (Odak grup)	1	25,0
	Toplam	4	100,0
Tutum/ Algı/ Kişilik/ Yetenek Testleri	Tut.-Alg.-Kiş.-Yet. Testleri (Çoktan Seçmeli)	1	0,8
	Tut.-Alg.-Kiş.-Yet. Testleri (Diğer)	125	99,2
	Toplam	126	100,0
Anket/ Ölçek	Anket/Ölçek (Açık uçlu)	1	0,9
	Anket/Ölçek (Diğer)	114	99,1
	Toplam	115	100,0
Dokümanlar		1	0,8
Diğer		15	11,9

Tablo 4.11.'de belirtildiği gibi lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarının 4'ü görüşme formudur. Görüşme formunun 3'ünün (%75) yarı yapılandırılmış olduğu, 1'inin (%25) odak grup olduğu görülmektedir. Yine Tablo 4.11.'e göre tezlerin veri toplama araçlarının 126'sı tutum/algı/kişilik/yetenek testidir. Tutum/Algı/Kişilik/Yetenek testlerinin 1'inin (%0,8) çoktan seçmeli olduğu, 125'inin (%99,2) diğer kategorisine dahil olduğu görülmektedir. Diğer kategorisindeki tutum/algı/kişilik/yetenek testlerinde farklı tipte soruların bir arada kullanıldığı görülmüştür. Bunlar evet/hayır tipinde + likert tipte sorular, likert tipte + doğru /yanlış tipinde sorular, likert tipte + çoktan seçmeli tipte sorular, likert tipte + açık uçlu + evet/hayır tipindeki sorulardır. Ayrıca diğer kategorisindeki tutum/algı/kişilik/yetenek testlerinde sadece likert tipte, evet/hayır tipinde, doğru/yanlış tipindeki soruların kullanıldığı da görülmüştür.

Tablo 4.11.'de gösterildiği gibi lisansüstü tezlerin veri toplama araçlarının 115'i anket/ölçektir. Anket/ölçeklerin 1'inin (%0,9) açık uçlu olduğu, 114'ünün (%99,1) diğer kategorisinde olduğu görülmektedir. Diğer kategorisindeki anket/ölçeklerde farklı tipte soruların bir arada kullanıldığı görülmüştür. Bunlar açık uçlu + kapalı uçlu + likert tipte sorular, kapalı uçlu + yarı kapalı uçlu sorular, açık uçlu + kapalı uçlu sorular, açık uçlu + kapalı uçlu + yarı kapalı uçlu sorular, açık uçlu + kapalı uçlu + yarı kapalı uçlu + likert tipte sorular, kapalı uçlu + likert tipte sorulardır. Diğer kategorisindeki anket/ölçeklerde

sadece kapalı uçlu soruların kullanıldığı da görülmüştür. Yine Tablo 4.11.'e göre tezlerde kullanılan veri toplama araçlarının 1'inin (%0,8) doküman olduğu ve 15'inin (%11,9) diğer kategorisinde olduğu görülmektedir. Toplam veri toplama araçları sayısı, tez sayısını geçmiştir çünkü bir tezde birden çok veri toplama aracı kullanıldığı görülmüştür.

11.2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik yapılmış lisansüstü tezlerin kullanılan veri analiz yöntemlerine göre dağılımı nasıldır?

Tablo 4.12.1'de ve Tablo 4.12.2'de 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlerin veri analiz yöntemlerine göre dağılımları yer almaktadır. Tablolara bakıldığında toplam veri analiz yöntemi sayısının toplam tez sayısını geçtiği görülmektedir çünkü bir tezde birden fazla nicel veri analizi yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 4.12.1. Nicel Veri Analiz Yöntemlerinin Dağılımı

Nicel Veri Analiz Yöntemi	**Toplam**	
	F	***%***
Betimsel İstatistikler	125	29,1
İlişkisel İstatistikler/Korelasyon	110	25,6
Çıkarımsal İstatistikler	110	25,6
Diğer	85	19,8
Toplam	**430**	**100,0**

Tablo 4.12.1'de belirtildiği gibi tezlerde kullanılan nicel veri analiz yöntemlerinin 125'i (%29,1) betimsel istatistik, 110'u (%25,6) ilişkisel istatistikler/korelasyon, 110'u (%25,6) çıkarımsal istatistiktir ve 85'i (%19,8) diğer veri analiz yöntemleridir.

Tablo 4.12.2. Nitel Veri Analiz Yöntemlerinin Dağılımı

Nitel Veri Analiz Yöntemi	**Toplam**	
	f	***%***
İçerik Analizi	2	66,7
Belirtilmemiş	1	33,3
Toplam	**3**	**100,0**

Tablo 4.12.2.'de belirtildiği gibi tezlerde kullanılan nitel veri analiz yöntemlerinin 2'sinin (%66,7) içerik analizi olduğu ve 1'inin (%33,3) nitel veri analiz yönteminin belirtilmemiş olduğu görülmektedir.

4.2. Yıllara Göre Değişim Tabloları

Tablolarda 2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlerin tema, tez türü, yılı, yapıldığı üniversite, enstitü, araştırma yöntemi, örneklem seçme yöntemi, örneklem büyüklüğü, örneklem grubu, veri toplama araçları, veri analiz yöntemlerinin yıllara göre değişimleri yer almaktadır.

Tablo 4.13. Temaların Yıllara Göre Değişimi

Temalar	**2007-2010**		**2011-2015**		**2016-2020**		**Toplam**	
	f	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***
Ruhsal Hastalıklar ve Belirtileri	1	5,9	3	4,5	24	11,2	28	9,4
Demografik-Sosyodemografik Özellikler	4	23,5	13	19,4	41	19,1	58	19,4
Bedensel Sağlık	1	5,9	-	-	5	2,3	6	2,0
Kişisel Özellikler	2	11,8	10	14,9	46	21,4	58	19,4
İnternet Kullanım Özellikleri	1	5,9	7	10,4	10	4,7	18	6,0
Sosyal İlişkiler	2	11,8	4	6,0	14	6,5	20	6,7
Okul ve Akademik Başarı	3	17,6	9	13,4	22	10,2	34	11,4
Bilişsel Özellikler	-	-	3	4,5	6	2,8	9	3,0
Bilgi İletişim Teknolojileri	1	5,9	2	3,0	3	1,4	6	2,0
Psikoeğitim Programı	-	-	2	3,0	3	1,4	5	1,7
Anne-Baba Tutumu	-	-	4	6,0	6	2,8	10	3,3
Sosyal Medya	-	-	1	1,5	4	1,9	5	1,7
Duygular	-	-	-	-	2	0,9	2	0,7
Siber Zorbalık	-	-	2	3,0	2	0,9	4	1,3
Aile-Çift İlişkisi	-	-	1	1,5	6	2,8	7	2,3
Bağımlılık ve İlişkili Faktörler	1	5,9	2	3,0	9	4,2	12	4,0
Diğer	1	5,9	4	6,0	12	5,6	17	5,6
Toplam	**17**	**100,0**	**67**	**100,0**	**215**	**100,0**	**299**	**100,0**

Tablo 4.13.'te temaların yıllara göre değişimine bakıldığında en çok sayıda temanın 2016-2020 yılları arasında (215) çalışıldığı, en az sayıda temanın ise 2007-2010 yılları arasında (17) çalışıldığı görülmektedir. En çok çalışılan ilk üç tema sırasıyla demografik-sosyodemografik özellikler (58), kişisel özellikler (58), okul ve akademik başarı (34), ruhsal hastalıklar ve belirtileri (28)'dir. En az çalışılan ilk üç tema ise sırasıyla duygular (2), siber zorbalık (4), psikoeğitim programı (5), sosyal medya (5)'dır.

Tablo 4.14. Tez Türlerinin Yıllara Göre Değişimi

Tezin Türü	2007-2010		2011-2015		2016-2020		Toplam	
	f	*%*	*f*	*%*	*f*	*%*	*f*	*%*
Doktora Tezi	1	16,7	1	3,6	6	6,5	8	6,3
Yüksek Lisans Tezi	5	83,3	27	96,4	86	93,5	118	93,7
Toplam	**6**	**100,0**	**28**	**100,0**	**92**	**100,0**	**126**	**100,0**

Tablo 4.14'te tez türlerindeki değişim incelendiğinde doktora tezlerinin büyük çoğunluğunun 2016-2020 yılları (6) arasında yapıldığı görülmektedir. Yüksek lisans tezleri de ağırlıklı olarak 2016-2020 yılları arasında (86) yapılmıştır. Yüksek lisans tezlerinin en az yapıldığı yıl aralığı 2007-2010 (5)'dur.

4.15.Üniversitelerin Yıllara Göre Değişimi

Tezin Yapıldığı Üniversite	2007-2010		2011-2015		2016-2020		Toplam	
	f	*%*	*f*	*%*	*f*	*%*	*f*	*%*
Akdeniz Üniversitesi	-	-	-	-	1	1,1	1	0,8
Ankara Üniversitesi	-	-	2	7,1	-	-	2	1,6
Atatürk Üniversitesi	1	16,7	-	-	-	-	1	0,8
Beykent Üniversitesi	-	-	-	-	9	9,8	9	7,1
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	-	-	-	-	1	1,1	1	0,8
Bursa Uludağ Üniversitesi	-	-	-	-	1	1,1	1	0,8
Cumhuriyet Üniversitesi	-	-	-	-	1	1,1	1	0,8
Çukurova Üniversitesi	-	-	2	7,1	1	1,1	3	2,4
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	16,7	2	7,1	5	5,4	8	6,3
Ege Üniversitesi	1	16,7	1	3,6	2	2,2	4	3,2
Erciyes Üniversitesi	-	-	1	3,6	-	-	1	0,8
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	-	-	-	-	1	1,1	1	0,8
Fırat Üniversitesi	-	-	1	3,6	-	-	1	0,8
Gazi Üniversitesi	-	-	-	-	4	4,3	4	3,2
Gaziantep Üniversitesi	-	-	-	-	3	3,3	3	2,4
Hacettepe Üniversitesi	-	-	1	3,6	-	-	1	0,8
Haliç Üniversitesi	-	-	4	14,3	-	-	4	3,2
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	-	-	1	3,6	2	2,2	3	2,4
Işık Üniversitesi	-	-	-	-	2	2,2	2	1,6
İnönü Üniversitesi	-	-	-	-	2	2,2	2	1,6
İstanbul Arel Üniversitesi	-	-	2	7,1	1	1,1	3	2,4
İstanbul Aydın Üniversitesi	-	-	-	-	2	2,2	2	1,6
İstanbul Gelişim Üniversitesi	-	-	-	-	9	9,8	9	7,1
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	-	-	-	-	2	2,2	2	1,6
İstanbul Ticaret Üniversitesi	-	-	-	-	1	1,1	1	0,8

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	-	-	-	-	1	1,1	1	0,8
Maltepe Üniversitesi	-	-	-	-	1	1,1	1	0,8
Marmara Üniversitesi	-	-	-	-	4	4,3	4	3,2
Mersin Üniversitesi	1	16,7	-	-	-	-	1	0,8
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	-	-	-	-	1	1,1	1	0,8
Necmettin Erbakan Üniversitesi	-	-	1	3,6	3	3,3	4	3,2
Nişantaşı Üniversitesi	-	-	1	3,6	5	5,4	6	4,8
Okan Üniversitesi	-	-	-	-	1	1,1	1	0,8
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	-	-	-	-	3	3,3	3	2,4
Sakarya Üniversitesi	-	-	1	3,6	-	-	1	0,8
Selçuk Üniversitesi	1	16,7	-	-	-	-	1	0,8
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	-	-	-	-	1	1,1	1	0,8
Üsküdar Üniversitesi	-	-	4	14,3	19	20,7	23	18,3
Yeditepe Üniversitesi	-	-	2	7,1	-	-	2	1,6
Yıldız Teknik Üniversitesi	-	-	-	-	2	2,2	2	1,6
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	16,7	2	7,1	1	1,1	4	3,2
Toplam	**6**	**100,0**	**28**	**100,0**	**92**	**100,0**	**126**	**100,0**

Tablo 4.15.'te üniversitelerin yıllara göre değişimine bakıldığında üniversitelerde en çok çalışmanın 2016-2020 yılları arasında (92) yapıldığı, en az sayıda çalışmanın ise 2007-2010 yılları arasında (6) yapıldığı görülmektedir. En çok çalışmanın yapıldığı ilk dört üniversite sırasıyla Üsküdar Üniversitesi (23), Beykent Üniversitesi (9), İstanbul Gelişim Üniversitesi (9), Dokuz Eylül Üniversitesi (8)'dir.

Tablo 4.16. Enstitülerin Yıllara Göre Değişimi

Tezin Yapıldığı Enstitü	**2007-2010**		**2011-2015**		**2016-2020**		**Toplam**	
	f	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	1	16,7	10	35,7	27	29,3	38	30,2
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	-	-	-	-	2	2,2	2	1,6
Sosyal Bilimler Enstitüsü	5	83,3	18	64,3	63	68,5	86	68,3
Toplam	**6**	**100,0**	**28**	**100,0**	**92**	**100,0**	**126**	**100,0**

Tablo 4.16.'da enstitülerin yıllara değişimine bakıldığında enstitülerde en çok çalışmanın 2016-2020 yılları arasında (92) yapıldığı, en az çalışmanın ise 2007-2010 yılları arasında (6) yapıldığı görülmektedir. En çok çalışmanın yapıldığı enstitü sosyal

bilimler enstitüsü (86), en az çalışmanın yapıldığı enstitü ise lisansüstü eğitim enstitüsüdür (2).

Tablo 4.17. Nicel Araştırmaların Yıllara Göre Değişimi

Nicel Araştırmalar	**2007-2010**		**2011-2015**		**2016-2020**		**Toplam**	
	f	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***
Deneysel (Gerçek Deneysel)	-	-	2	7,4	-	-	2	1,8
Deneysel Olmayan (Betimsel Tarama)	-	-	4	14,8	4	4,9	8	7,7
Deneysel Olmayan (İlişkisel Tarama)	5	100,0	21	77,8	72	88,9	98	86,7
Deneysel Olmayan (Nedensel Karşılaştırmalı)	-	-	-	-	5	6,2	5	4,4
Toplam	**5**	**100,0**	**27**	**100,0**	**81**	**100,0**	**113**	**100,0**

Tablo 4.17.'ye bakıldığında nicel araştırma yöntemlerinin 2016-2020 yılları arasında (81) yoğunlaştığı görülmektedir. Nicel yöntem, 2007-2010 yılları arasında (5) oldukça az tercih edilmiştir. Gerçek deneysel desenin (2) ve nedensel karşılaştırmalı desenin (5) en az tercih edilen desenler olduğu görülmektedir. İlişkisel tarama deseni (98) en çok tercih edilen desendir.

Tablo 4.18. Nitel Araştırmaların, Karma Araştırmaların, Türü Belirtilmemiş Araştırmaların Yıllara Göre Değişimi

Nitel Araştırmalar,Karma Araştırmalar ve Türü Belirtilmemiş Araştırmalar	**2007-2010**		**2011-2015**		**2016-2020**		**Toplam**	
	f	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***
Nitel Araştırma (Örnek Olay-Durum Çalışması)	-	-	-	-	1	6,7	1	5,0
Karma Araştırma (İç İçe Desen)	-	-	-	-	1	6,7	1	5,0
Belirtilmemiş	1	100,0	4	100,0	13	86,7	18	90,0
Toplam	**1**	**100,0**	**4**	**100,0**	**15**	**100,0**	**20**	**100,0**

Tablo 4.18.'e bakıldığında nitel araştırma yönteminin sadece 1 tezle 2016-2020 yılları arasında kullanıldığı görülmektedir. Karma araştırma yöntemi de sadece 1 tezle 2016-2020 yılları arasında kullanılmıştır.

Tablo 4.19. Örneklem Seçme Yöntemlerinin Yıllara Göre Değişimi

Örneklem Seçme Yöntemi	2007-2010		2011-2015		2016-2020		Toplam	
	f	*%*	*f*	*%*	*f*	*%*	*f*	*%*
Olasılıklı Örnekleme (Basit Seçkisiz-Rastgele)	5	62,5	14	46,6	42	44,6	61	46,2
Olasılıklı Örnekleme (Tabakalı)	3	37,5	5	16,6	12	12,7	20	15,1
Olasılıksız Örnekleme (Kolay Ulaşılabilen)	-	-	5	16,6	14	14,8	19	14,3
Olasılıksız Örnekleme (Amaçlı)	-	-	1	3,3	2	2,1	3	2,2
Çalışma Grubu	-	-	2	6,6	6	6,3	8	6,1
Belirtilmemiş	-	-	3	9,9	18	18,9	21	15,9
Toplam	**8**	**100,0**	**30**	**100,0**	**94**	**100,0**	**132**	**100,0**

Tablo 4.19.'a bakıldığında basit seçkisiz-rastgele örneklemenin en çok 2016-2020 yılları arasında (42) kullanıldığı, en az ise 2007-2010 yılları arasında (5) kullanıldığı görülmektedir. Tabakalı örnekleme en çok 2016-2020 yılları arasında (12), en az 2007-2010 yıllarında (3) kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilen örnekleme en çok 2016-2020 yıllarında (14), en az 2011-2015 yıllarında (5) kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi de en çok 2016-2020 yıllarında (2), en az ise 2011-2015 yıllarında (1) tercih edilmiştir. En çok kullanılan örnekleme yöntemi basit seçkisiz-rastgele örnekleme (61)'dir, amaçlı örnekleme ise en az kullanılan örnekleme yöntemidir (3).

Tablo 4.20. Örneklem Büyüklüklerinin Yıllara Göre Değişimi

Örneklem/ Çalışma Grubu Büyüklüğü	2007-2010		2011-2015		2016-2020		Toplam	
	f	*%*	*f*	*%*	*f*	*%*	*f*	*%*
11-30 kişi	-	-	2	7,1	1	1,1	3	2,4
31-100 kişi	-	-	1	3,6	9	9,8	10	7,9
101-300 kişi	-	-	6	21,4	32	34,8	38	30,2
301-1000 kişi	6	100,0	15	53,6	43	46,7	64	50,8
1000 kişiden fazla	-	-	4	14,3	7	7,6	11	8,7
Toplam	**6**	**100,0**	**28**	**100,0**	**92**	**100,0**	**126**	**100,0**

Tablo 4.20.'ye bakıldığında en çok 301-1000 kişi (64) ile çalışıldığı görülmektedir. Bu aralık ile yapılan çalışmalar en yoğun olarak 2016-2020 yıllarında

bulunmaktadır (43), en az ise 2007-2010 yıllarında (6) bulunmaktadır. Çalışmalarda en az tercih edilen örneklem büyüklüğü 11-30 kişi (3)'dir.

Tablo 4.21. Örneklem Gruplarının Yıllara Göre Değişimi

Örneklem/ Çalışma Grubu	**2007-2010**		**2011-2015**		**2016-2020**		**Toplam**	
	f	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***
İlköğretim 1.kademe 1-4	-	-	-	-	4	3,6	4	2,7
İlköğretim 2.kademe 5-8	1	14,3	9	30,0	20	18,0	30	20,3
Ortaöğretim	5	71,4	14	46,7	42	37,8	61	41,2
Üniversite	1	14,3	6	20,0	32	28,8	39	26,4
Yetişkinler	-	-	1	3,3	9	8,1	10	6,8
Öğretmenler	-	-	-	-	2	1,8	2	1,4
Veliler	-	-	-	-	2	1,8	2	1,4
Toplam	**7**	**100,0**	**30**	**100,0**	**111**	**100,0**	**148**	**100,0**

Tablo 4.21.'de örneklem gruplarının yıllara göre değişimi incelendiğinde en çok çalışılan örneklem grubunun ortaöğretim öğrencileri (61) olduğu, en az çalışılan örneklem gruplarının ise öğretmenler (2) ve veliler (2) olduğu görülmektedir. Ortaöğretim öğrencileriyle en az çalışılan yıl aralığı 2007-2010 (5)'dur, en çok çalışılan yıl aralığı ise 2016-2020 (42)'dir.

Tablo 4.22. Veri Toplama Araçlarının Yıllara Göre Değişimi

	Veri Toplama Araçları	**2007-2010**		**2011-2015**		**2016-2020**		**Toplam**	
		f	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***
Görüşme Formu	Görüşme Formu (Yarı yapılandırılmış)	-	-	-	-	3	75,0	3	75,0
	Görüşme Formu (Odak grup)	-	-	-	-	1	25,0	1	25,0
	Toplam	-	-	-	-	4	100,0	4	100,0
Tutum/ Algı/ Kişilik/ Yetenek Testleri	Tut.-Alg.-Kiş.-Yet. Testleri (Çoktan Seçmeli)	-	-	-	-	1	1,1	1	0,8
	Tut.-Alg.-Kiş.-Yet. Testleri (Diğer)	6	100,0	28	100,0	91	98,9	125	99,2
	Toplam	6	100,0	28	100,0	92	100,0	126	100,0
Anket/ Ölçek	Anket/Ölçek (Açık uçlu)	-	-	-	-	1	1,2	1	0,9
	Anket/Ölçek (Diğer)	4	100,0	27	100,0	83	98,8	114	99,1
	Toplam	4	100,0	27	100,0	84	100,0	115	100,0
Dokümanlar		-	-	-	-	1	1,1	1	0,8
Diğer		1	16,7	3	10,7	11	12,0	15	11,9

Tablo 4.22.'ye bakıldığında en çok kullanılan veri toplama aracının tutum/algı/ kişilik/ yetenek testleri (126) olduğu görülmektedir. Tutum/algı/kişilik/yetenek testleri yoğun olarak 2016-2020 yılları arasında (92), en az ise 2007-2010 yılları arasında (6) kullanılmıştır. En az kullanılan veri toplama aracı dokümanlardır (1).

Tablo 4.23. Nicel Veri Analiz Yöntemlerinin Yıllara Göre Değişimi

Nicel Veri Analiz Yöntemi	**2007-2010**		**2011-2015**		**2016-2020**		**Toplam**	
	f	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***
Betimsel İstatistikler	6	33,3	28	31,1	91	28,3	125	29,1
İlişkisel İstatistikler/Korelasyon	6	33,3	24	26,7	80	24,8	110	25,6
Çıkarımsal İstatistikler	3	16,7	24	26,7	83	25,8	110	25,6
Diğer	3	16,7	14	15,6	68	21,1	85	19,8
Toplam	**18**	**100,0**	**90**	**100,0**	**322**	**100,0**	**430**	**100,0**

Tablo 4.23.'e bakıldığında en çok kullanılan nicel veri analiz yönteminin betimsel istatistikler olduğu (125) görülmektedir. Betimsel istatistikler en çok 2016-2020 yılları arasında (91) ve en az 2007-2010 yılları arasında (6) kullanılmıştır. İlişkisel istatistikler/korelasyon (110) ve çıkarımsal istatistikler (110) betimsel istatistiklerden sonra en çok kullanılan nicel veri analiz yöntemidir.

Tablo 4.24. Nitel Veri Analiz Yöntemlerinin Yıllara Göre Değişimi

Nitel Veri Analiz Yöntemi	**2007-2010**		**2011-2015**		**2016-2020**		**Toplam**	
	f	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***	***f***	***%***
İçerik Analizi	-	-	-	-	2	66,7	2	66,7
Belirtilmemiş	-	-	-	-	1	33,3	1	33,3
Toplam	**0**	**100,0**	**0**	**100,0**	**3**	**100,0**	**3**	**100,0**

Tablo 4.24'e bakıldığında en çok kullanılan nitel veri analiz yönteminin içerik analizi (2) olduğu görülmektedir. İçerik analizinin tamamı 2016-2020 yılları arasında kullanılmıştır.

4.3.Yorumlar

Bu bölümde bir önceki bölümde ulaşılan bulgular yorumlanmıştır. Yorumlar bulgularda elde edilen veriler üzerinden yapılmıştır.

2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlere temalar açısından bakıldığında çeşitlilik olduğu görülmektedir. En fazla çalışılan temaların demografik-sosyodemografik özellikler ve kişisel özellikler olduğu, onları akademik başarı ve okulun takip ettiği görülmektedir. Lisansüstü tezlerin genelinde bireylerin demografik ve sosyodemografik özelliklerine dair bilgiler toplandığı için demografik-sosyodemografik özellikler temasının ağırlık kazandığı yorumu yapılabilir. En az çalışılan tema duygulardır. İlgili alanyazında bu araştırma sonucuyla çok az benzer sonuca ulaşmış çalışma bulunmaktadır. Boyacı (2019) çalışmasında en fazla çalışılan konunun aile ilişkileri olduğunu bunu sırasıyla depresyon, sosyal ağ kullanımı, sosyal destek, akademik başarı konularının takip ettiğini tespit etmiştir. Boyacı'nın (2019) çalışma sonucu ile bu araştırmanın sonucunun ortak olduğu tek nokta her ikisinde de akademik başarı konusunun/temasının yer almış olmasıdır.

2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlere tür açısından bakıldığında yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden daha fazla olduğu görülmektedir. Ülkemizde bulunan toplam yüksek lisans programı sayısı 15.594, toplam doktora programı sayısı ise 11.290'dır (YÖK, 2022). Yüksek lisans programlarının daha ağırlıklı olması nedeniyle yüksek lisans tezlerinin sayıca fazla olduğu söylenebilir. İlgili alanyazında benzer bulguya rastlanmıştır. Boyacı (2019) araştırmasında yüksek lisans tezlerini, doktora tezlerini, uzmanlık tezlerini, araştırma makalelerini ve derleme makaleleri incelemiştir. Araştırmada yüksek lisans tezlerinin sayısının doktora tezlerinin sayısından fazla olduğu tespit edilmiştir.

2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlere yıllar açısından bakıldığında en fazla tezin 2019 yılında yapıldığı,en az tezin 2007, 2008, 2009, 2012 yıllarında yapıldığı görülmüştür. Son 3 yılda internet bağımlılığıyla ilgili çalışmaların ağırlık kazandığı söylenebilir. İnternet bağımlılığına yönelik tezlerin sayısının artmasında internet bağımlılığının giderek artan oranda gündemde olmasının ve tartışılan bir konu olmasının etkili olduğu söylenebilir. Baltacı, Akbulut ve Yılmaz (2021) problemli internet kullanımı için covid-19 pandemisinin güncel bir risk etkeni

sayılabileceğini belirtmektedir. Öztürk (2021) de covid-19 pandemisinin problemli internet kullanımı konusunu gündeme getirdiğini ifade etmektedir. Bu araştırmaların belirttiği gibi covid-19 pandemisinin de internet bağımlılığının gündemde olmasında etkili olduğu söylenebilir. Ancak bununla birlikte 2020 yılında tezlerin sayısının azaldığı görülmüştür, 2020'deki bu azalma pandemi nedeniyle yapılan çalışma sayısının azalmış olmasıyla ilgili olabilir veya daha farklı nedenlerden kaynaklanıyor olabilir.

2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlere üniversiteler açısından bakıldığında en fazla tezin Üsküdar Üniversitesi'nde yapıldığı görülmektedir. Üsküdar Üniversitesi'ni Beykent Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi takip etmiştir. Akdeniz Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Maltepe Üniversitesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Okan Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi ise en az tezin yapıldığı üniversiteler olarak görülmüştür. En çok tezin yapıldığı üniversitelerde internet bağımlılığı konusunu çalışan öğretim üyeleri bulunuyor olabilir ve bu nedenle tez sayılarının daha fazla olduğu yorumu yapılabilir. İlgili alanyazında bu çalışmanın bu bulgusuyla az da olsa benzer bulguya rastlanmıştır. Arslankara ve Usta (2018) araştırmasında tezlerin üniversitelere göre dağılımına baktığında en fazla sayıda tezin Dokuz Eylül Üniversitesi'nde, en az sayıda tezin Anadolu Üniversitesi'nde yapıldığını tespit etmiştir.

2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlere bağlı oldukları enstitüler açısından bakıldığında sosyal bilimler enstitüsü en çok tezin bağlı olduğu enstitü olarak, lisansüstü eğitim enstitüsü ise en az sayıda tezin bağlı olduğu enstitü olarak görülmüştür. Lisansüstü eğitim enstitüleri 2018 yılından itibaren kurulmaya başlanmıştır (T. C. Resmi Gazete, 18 Mayıs 2018, sayı: 30425). Yeni kurulması nedeniyle lisansüstü eğitim enstitülerinde tez sayısının daha az olduğu yorumu yapılabilir.

2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlere araştırma yöntemleri açısından bakıldığında en çok kullanılan yöntemin nicel yöntem olduğu, en az kullanılan yöntemin ise nitel ve karma yöntemler olduğu ve 18 tezin

araştırma yönteminin belirtilmediği görülmüştür. Nicel yöntemde en çok kullanılan araştırma deseni ilişkisel tarama desenidir. Araştırmacıların internet bağımlılığı ile ilgili korelasyonları tespit etmek için ilişkisel tarama desenini yoğun olarak tercih ettikleri yorumu yapılabilir. Nicel yöntemde en az kullanılan desen ise gerçek deneysel desendir. Nitel yöntemin sadece 1 tezde kullanıldığı ve bu tezin örnek olay-durum çalışması deseninde olduğu, karma yöntemin de sadece 1 tezde kullanıldığı ve bu tezin iç içe desenin kullanıldığı bir çalışma olduğu görülmüştür. Nitel ve karma yöntemli çalışmalar, nicel yönteme göre daha fazla zaman gerektirdiği için az tercih edilmiş olabilir. Bu araştırmanın bu bulgusu alanyazındaki çalışmalarla desteklenmektedir. Yapılan çalışmalarda en çok tercih edilen yöntemin nicel yöntem olduğu (Arslankara ve Usta, 2018; Baykan, 2021; Erdem, 2011; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018; Koyuncu, Şata ve Karakaya, 2018; Küçükoğlu ve Ozan, 2013; Şahin, 2019; Şahin ve Başgül, 2020; Saraç, 2017), en çok kullanılan nicel desenin ilişkisel tarama deseni olduğu tespit edilmiştir (Boyacı, 2019; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018; Şahin ve Başgül, 2020). Yine yapılan araştırmalarda en az tercih edilen yöntemin karma yöntem olduğu (Baykan, 2021; Boyacı, 2019; Kardeş, Akman ve Yazıcı, 2018; Koyuncu, Şata ve Karakaya, 2018; Şahin, 2019; Şahin ve Başgül, 2020) ortaya konmuştur. Alanyazında farklı bulgulara da rastlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin en çok tercih edildiği çalışmalarla belirtilmiştir (Albayrak, 2017; Altay, 2020; Atasever, 2019; Kara, 2021). Ayrıca bazı çalışmalar yapılan araştırmaların türünün ve araştırma modelinin belirtilmemiş olduğu vurgulanmıştır (Baykan, 2021; Koyuncu, Şata ve Karakaya, 2018; Şahin, 2019).

2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlere örneklem seçme yöntemleri açısından bakıldığında basit seçkisiz-rastgele örnekleme yönteminin tezlerde en fazla kullanılan örneklem seçme yöntemi olduğu ve tezlerde en az kullanılan örneklem seçme yönteminin amaçlı örnekleme olduğu görülmüştür. 21 tezin ise örneklem seçme yöntemi belirtilmemiştir. Seçkisiz örneklem seçme yöntemlerinde, örneklemin evreni temsil gücünün fazla olduğu belirtilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020). Basit seçkisiz-rastgele örnekleme yönteminin evreni temsil gücü fazla olduğu için araştırmacılar tarafından ağırlıklı olarak tercih edildiği söylenebilir. İlgili alanyazında benzer bulguya rastlanmıştır. Püsküllü (2019) çalışmasında en çok seçkisiz örnekleme yöntemi kullanıldığını ifade etmiştir. İlgili alanyazında farklı bulgulara da rastlanmıştır. Arslankara ve Usta (2018), çalışma

sonucunda en fazla kullanılan örneklem belirleme yolunun amaçlı örnekleme olduğunu tespit etmiştir. Erdem (2011) araştırmasında en çok uygun örnekleme tekniği kullanıldığını en az maksatlı örnekleme tekniği kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Diğer bir araştırmada Atasever (2019) en çok amaçlı örneklemenin tercih edildiğini ve birçok çalışmada örneklem seçme yönteminin belirtilmediğini ifade etmiştir.

2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlere örneklem büyüklükleri açısından bakıldığında tezlerde en fazla 301-1000 kişiyle çalışıldığı, en az ise 11-30 kişiyle çalışıldığı görülmektedir. Alan yazındaki yapılan bazı çalışmalara göre (Boyacı, 2019; Koyuncu, Şata ve Karakaya, 2018; Küçükoğlu ve Ozan, 2013) tezlerde yoğun olarak nicel yöntem kullanıldığı için kalabalık örneklem gruplarıyla (201-400 kişi) ağırlıklı olarak çalışıldığı söylenebilir. Alanyazında bu araştırmanın bulgularından farklılaşan bulgulara da rastlanmıştır. Yapılan bazı çalışmalarda az sayıda kişiden oluşan örneklemle (31-100 kişi) çalışıldığı tespit edilmiştir (Albayrak, 2017; Atasever, 2019; Baykan, 2021; Dilek, Baysan ve Öztürk, 2018; Kara, 2021; Karakaş, 2021; Saraç, 2017).

2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlere örneklem grupları açısından bakıldığında en fazla çalışılan örneklem grubunun ortaöğretim öğrencileri olduğu, en az çalışılan örneklem gruplarının ise öğretmenler ve veliler olduğu görülmektedir. Araştırmacılar, velilere ve öğretmenlere ulaşmakta zorluk yaşamış olabilirler ve bu nedenle bu örneklem grupları ile çalışmayı daha az tercih etmiş oldukları söylenebilir. Ayrıca ortaöğretim öğrencilerine ulaşmak araştırmacılara daha kolay geldiği için bu örneklem grubuyla çalışmayı daha çok tercih etmiş olabilirler. İnternet bağımlılığıyla ilgili alanyazına katkı sağlaması açısından öğretmen, veli gibi az çalışılan örneklem gruplarıyla araştırmalar yürütülebileceği düşünülmektedir. İlgili alanyazında, bu bulguyla benzerlik gösteren araştırma bulguları bulunmaktadır.Yapılan bazı çalışmalarda ortaöğretim öğrencileriyle ağırlıklı olarakçalışıldığı görülmüştür (Boyacı, 2019; Fırat, 2019). Yine ilgili alanyazında farklı bulgulara da rastlanmıştır. Yapılan çalışmalarda öğretmenler üzerinde yoğun olarak çalışıldığı tespit edilmiştir (Dilek, Baysan ve Öztürk, 2018; Küçükoğlu ve Ozan, 2013; Yenilmez ve Sölpük, 2014). Bazı araştırmalarda ise en çok tercih edilen örneklemin öğretmen adayları olduğu görülmüştür (Arslankara ve Usta, 2018; Karakaş, 2021).

2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlere veri toplama araçları açısından bakıldığında en fazla kullanılan veri toplama aracının tutum/algı/kişilik/yetenek testleri olduğu görülmektedir. Tutum/algı/kişilik/yetenek testlerinden sonra en çok kullanılan ikinci veri toplama aracı anket/ölçektir. En az kullanılan veri toplama aracının ise dokümanlar olduğu görülmektedir. Araştırmacılar, tezlerde kişilerden veri toplamayı yoğun olarak tercih ettikleri tutum/algı/kişilik/yetenek testlerini, anket/ölçekleri daha fazla kullanmış ve dokümanlardan veri toplamaya daha az yönelmiş olabilirler. İlgili alanyazında benzer bulgulara rastlanmıştır. Yapılan çalışmalarda en çok kullanılan veri toplama aracının anket olduğu (Dilek, Baysan ve Öztürk, 2018; Saraç, 2017; Şahin, 2019) tespit edilmiştir. Bazı çalışmalarda ise (Arslankara ve Usta, 2018; Küçükoğlu ve Ozan, 2013) ölçek ve anketin en çok kullanılan veri toplama aracı olduğu bulunmuştur. İlgili alanyazında farklı bulgulara da rastlanmıştır. Yapılan bazı çalışmalarda en çok kullanılan veri toplama aracının görüşme formu olduğu tespit edilmiştir (Altay, 2020; Atasever, 2019; Püsküllü, 2019).

2007-2020 yılları arasında internet bağımlılığına yönelik lisansüstü tezlere veri analiz yöntemleri açısından bakıldığında nicel veri analiz yöntemlerinde en çok betimsel istatistiklerin kullandığı, nitel veri analiz yöntemlerinde ise en çok içerik analizinin kullanıldığı görülmektedir. Nicel veri analiz yöntemleri, nitel veri analiz yöntemlerinden daha fazla kullanılmıştır. Tezlerde nicel araştırma yöntemi ağırlıklı olarak kullanıldığı için nicel veri analiz yöntemlerinin daha çok tercih edildiği söylenebilir. Karma yöntemde nitel ve nicel veri analizi kullanılmaktadır (Creswell, 2017). Tezlerde karma yöntemli ve nitel yöntemli çalışmaların sayısı az olduğu için nitel veri analiz yöntemlerinin az kullanıldığı yorumu yapılabilir. İlgili alanyazında benzer bulgulara rastlanmıştır. Yapılan çalışmalarda betimsel istatistiklerin en çok kullanılan veri analiz yöntemlerinden olduğu tespit edilmiştir (Arslankara ve Usta, 2018; Atasever, 2019; Dilek, Baysan ve Öztürk, 2018; Saraç, 2017; Şahin ve Başgül, 2020). Ayrıca bazı çalışmalarda nitel veri analiz yöntemlerinden en fazla içerik analizinin kullanıldığı ortaya koyulmuştur (Şahin ve Başgül, 2020; Saraç, 2017). Alanyazında farklı bulgulara da rastlanmıştır. Yapılan bir çalışmada Kara (2021) t-testininen sık tercih edilen veri analiz tekniği olduğunu, başka bir araştırmada ise Albayrak (2017) nonparametrik testlerin ve t-testinin, nitel istatistik yöntemlerden nitel betimsel analiz tekniğinin yoğun olarak kullanıldığını görmüştür.

BÖLÜM 5. SONUÇ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin özet, yargı, önerilerle ilgili bilgi içeren başlıklara yer verilmiştir.

5.1.Özet

Bu araştırmada amaç 2007-2020 (Haziran) tarihleri arasında Türkiye'de internet bağımlılığı ile ilgili yapılmış lisansüstü tezleri çeşitli açılardan inceleyip bir durum değerlendirmesi yaparak ilerde yapılacak çalışmalara yön vermektir. Çalışma YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan tezlerin temaları, tez türleri, yılları, üniversiteleri, enstitüleri, araştırma yöntemleri, örneklem seçme yöntemleri, örneklem büyüklükleri, örneklem grupları, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri ile sınırlıdır. Diğer bir sınırlılık ise YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında sosyal bilimler enstitüsü, lisansüstü eğitim enstitüsü ve eğitim bilimleri enstitüsüne kayıtlı, Türkçe dilinde yazılmış 2007-2020 (Haziran) tarihi arasında erişime açık tezlerin incelenmesidir. Çalışmada amaçlı örnekleme yapılmıştır ve araştırma örneklemi 126 tezden oluşmaktadır. Araştırmada betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır ve veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi seçilmiştir. Tezlerden toplanan bilgilerin betimsel istatistikleri hesaplanmıştır.

126 tezin analizi, Tez Sınıflama Formu kullanılarak yapılmıştır. Tez Sınıflama Formu tezin yapıldığı üniversite, bağlı olduğu enstitü, yazım yılı, tezin teması, tezin türü, araştırma deseni/yöntemi, veri toplama araçları, örneklem, örneklem seçme yöntemi, örneklem büyüklüğü, veri analiz yöntemleri kısımlarından oluşmaktadır. Veriler istatistiksel analiz programına aktarılarak analiz edilmiştir, elde edilen verilerin frekans ve yüzde değerleri tablolarla sunulmuştur.

Araştırma bulgularına göre tezlerde en çok çalışılan temaların demografik-sosyodemografik özellikler ve kişisel özellikler olduğu görülmüştür. En az çalışılan tema ise duygular olarak bulunmuştur. Tez türlerine bakıldığında yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden daha çok yapıldığı görülmüştür. Tezlerin yılları incelendiğinde en fazla çalışma yapılan yılın 2019 olduğu, en az çalışma yapılan yılların ise 2007, 2008, 2009, 2012 olduğu görülmüştür. 2015-2019 yılları arasında çok sayıda çalışma yapıldığı ve tez sayılarının 2015 yılından 2019 yılına kadar az da olsa bir artış

gösterdiği görülmüştür. Çalışmaların yapıldığı üniversitelere bakıldığında en fazla tezin Üsküdar Üniversitesi'nde yapıldığı görülmüştür. Üsküdar Üniversitesi'ni Beykent Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi izlemiştir. En az sayıda çalışmanın yapıldığı üniversiteler Akdeniz Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fırat Üniversitesi'dir. Çalışmalar bağlı oldukları enstitüye göre incelendiğinde sosyal bilimler enstitüsünün en çok tezin bağlı enstitü olduğu ve en az tezin lisansüstü eğitim enstitüsüne bağlı olduğu görülmüştür. Tezlerin araştırma yöntemleri incelendiğinde en çok nicel yöntemin kullanıldığı görülmüştür. Nicel yöntemde en az kullanılan desen gerçek deneysel desendir ve en çok kullanılan desen ilişkisel tarama desenidir. Tezlerde en az nitel ve karma yöntemlerin kullanıldığı görülmüştür. Nitel yöntemin kullanıldığı tezin örnek olay-durum çalışması olduğu, karma yöntemli tezde ise iç içe desenin kullanıldığı tespit edilmiştir. 18 tezin araştırma yöntemi belirtilmemiştir. Çalışmaların örneklem seçme yöntemlerine bakıldığında en fazla basit seçkisiz-rastgele örneklemenin kullanıldığı, en az ise amaçlı örnekleme kullanıldığı görülmüştür. 21 tezin örneklem seçme yöntemi belirtilmemiştir ve 8 tezde çalışma grubu kullanılmıştır. Tezlerde en fazla tercih edilen örneklem büyüklüğü 301-1000 kişidir, 11-30 kişi ise en az tercih edilmiştir. Tezlerin örneklem grupları incelediğinde ortaöğretim öğrencilerinin en çok tercih edildiği, öğretmenler ve velilerin en az tercih edilen örneklem grupları olduğu tespit edilmiştir. Çalışmalarda en çok kullanılan veri toplama aracı tutum/algı/kişilik/yetenek testleridir, en çok kullanılan ikinci veri toplama aracı anket/ölçektir. Dokümanların ise en az kullanılan veri toplama aracı olduğu görülmüştür. Çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemlerine bakıldığında nicel veri analiz yöntemlerinin nitel veri analiz yöntemlerinden daha çok kullanıldığı görülmüştür. Nicel veri analiz yöntemlerinde en fazla betimsel istatistiklerin kullanıldığı, nitel veri analiz yöntemlerinde ise en fazla içerik analizinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

5.2. Yargı

İnternet hayatın pek çok alanında kullanılan, yaşamı kolaylaştıran bir teknolojidir. İnternetin aşırı kullanımı sonucunda internet bağımlılığı oluşabilmektedir. İnternet bağımlılığıyla mücadelede yapılabilecek önleyici çalışmaların, müdahalelerin belirlenmesi ve internet bağımlılığı konusunda çalışacak araştırmacılara yol göstermesi

için mevcut çalışmaların analiz edilmesi gerekmektedir. İnternet bağımlılığıyla ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli açılardan incelenmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

İnternet bağımlılığıyla ilgili lisansüstü tezlerin temalarında çeşitlilik olması konuya farklı açılardan bakılmasını sağladığı için önemli görülmektedir. İnternet bağımlığı duygusal problemlerden kaynaklanabilmekte ve duyguları etkileyebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında duygular temasının en az çalışılan tema olması bir eksiklik olarak değerlendirebilir, duygular temasında daha çok çalışma yapılması gerekmektedir.

İnternet bağımlılığıyla ilgili yüksek lisans tezlerinin sayısının bir hayli fazla olduğu görülmüştür, bu olumlu bir durumdur. Doktora tezlerinin ise sayıca sınırlı kaldığı görülmüştür. İnternet bağımlılığıyla ilgili alanyazında doktora tezlerinin önemi düşünüldüğünde tez sayısının azlığı alandaki bir eksikliktir.

İnternet bağımlılığıyla ilgili lisansüstü tez sayısının son yıllarda artmış olması olumlu bir durumdur, ancak 2020'de tez sayısının azaldığı ve bunun pandemi sürecinde yapılan araştırma sayısında azalma kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

İnternet bağımlılığıyla ilgili en fazla sayıda lisansüstü tezin yapıldığı üniversitelerde internet bağımlılığı konusunu çalışan öğretim üyeleri bulunuyor olabilir, bu nedenle konuya ilişkin tez sayılarının fazla olduğu düşünülmektedir.

İnternet bağımlılığıyla ilgili en az sayıda tezin bağlı olduğu enstitü lisansüstü eğitim enstitüsüdür. Lisansüstü eğitim enstitüsünün yeni kurulan bir enstitü olması nedeniyle tez sayısının az olduğu söylenebilir.

İnternet bağımlılığıyla ilgili lisansüstü tezlerin araştırma yöntemi nicel yöntem ağırlıklıdır. Tezlerde nitel yöntem ve karma yöntem ihmal edilmiştir, bu alandaki bir eksikliktir. İnternet bağımlılığı konusunda daha ayrıntılı bulgular elde edilmesi için karma yöntemli ve nitel yöntemli çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Karma yöntemin ve nitel yöntemin daha çok zaman gerektirmesi sebebiyle geri planda kaldığı düşünülmektedir. Nicel yöntemde en çok ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır, bu da araştırmacıların internet bağımlılığıyla ilgili korelasyonları açığa çıkarmaya verdikleri önemi göstermektedir. Ayrıca bazı tezlerde araştırma yöntemlerinin belirtilmediği görülmüştür, bu durum tezlerin incelenmesini ve anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Tezlerin yöntem kısımlarının net ve ayrıntılı yazılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

İnternet bağımlılığıyla ilgili lisansüstü tezlerin bazılarının örneklem seçme yönteminin belirtilmediği görülmüştür. Tezlerin örneklem seçme yöntemlerinin belirtilmemiş olması bir eksikliktir. Örneklem seçme yöntemlerinin anlaşılır bir şekilde yazılmasına dikkat edilmesi gerekmektedir.

İnternet bağımlılığıyla ilgili lisansüstü tezlerde en sık 301-1000 kişiyle çalışıldığı görülmüştür. Tezlerde nicel yöntemin yoğun olarak kullanılması, kalabalık örneklem gruplarıyla çalışılmasının nedeni olarak görülmektedir.

İnternet bağımlılığıyla ilgili lisansüstü tezlerde en az çalışılan örneklem grupları veliler ve öğretmenlerdir, en fazla çalışılan grup ortaöğretim öğrencileridir. Veli ve öğretmenlerin az tercih edilen örneklem grupları olması bir eksikliktir. Veli ve öğretmenler öğrencilerle yakın ilişki halinde olan kişilerdir, öğrencilerle ilgili araştırmaların niteliğinin arttırılması açısından velilerin ve öğretmenlerin araştırmalara daha çok dahil edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca internet bağımlılığı olgusuna önleme ve müdahale açısından bakıldığında daha erken yaş gruplarıyla çalışmak anlamlı ve önemli olacaktır.

Tezlerde en çok kullanılan veri toplama aracı tutum/algı/kişilik/yetenek testleridir. En çok kullanılan ikinci veri toplama aracı ise anket/ölçektir. Anket/ölçeklerin az zamanda çok kişiden veri toplama imkanı sunması nedeniyle tercih edildiği düşünülmektedir.

İnternet bağımlılığıyla ilgili lisansüstü tezlerde nicel veri analiz yöntemlerinin nitel veri analiz yöntemlerinden daha çok kullanıldığı görülmüştür. Nicel veri analizi yöntemlerinin daha fazla kullanılmasında çalışmaların nicel yöntem ağırlıklı olmasının etkisi vardır. Nitel veri analiz yöntemlerinin oldukça az kullanılması, çalışmalarda detaylı bulgu elde edilmesini engellemektedir.

5.3.Öneriler

Türkiye'de internet bağımlılığı ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesinin amaçlandığı bu araştırmanın bulguları ışığında aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

1.Türkiye'de internet bağımlılığı ile ilgili doktora çalışmalarının sayısı arttırabilir.

2.Bu araştırmada, Türkiye'de internet bağımlılığı ile ilgili 2007-2020 (Haziran) tarihleri arasındaki tezler incelenmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda 2020 (Haziran) sonrasındaki tezler incelenebilir.

3.Araştırmacılar araştırma raporlarında araştırma deseni, araştırma yöntemi, örneklem seçme yöntemi ve veri analiz yöntemlerinin daha ayrıntılı ve net yazılmasına önem vermelidir.

4.Bu araştırmada YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanındaki sosyal bilimler, eğitim bilimleri, lisansüstü eğitim enstitüsündeki tezler incelenmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda bunların dışında kalan enstitülerdeki tezler incelenebilir.

5.Bu araştırmada YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanındaki Türkçe dilinde yazılmış tezler incelenmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda yabancı dilde yazılan tezler incelenebilir.

6.Türkiye'de internet bağımlılığı ile yapılacak çalışmalarda ilgili alanyazında daha az çalışılan temalara ve özellikle duygulara ağırlık verilebilir.

7.Türkiye'de internet bağımlılığı ile ilgili ileride yapılacak çalışmalarda tezlerde kullanılan geçerlik-güvenirlik yöntemleri ve çalışma sonuçları incelenebilir.

8.Bu araştırmada öğretmenler, veliler ve ilköğretim 1.-4.sınıf öğrencilerinin örneklem grubu olarak oldukça az tercih edildiği görülmüştür. İleride yapılacak çalışmalarda bu örneklem gruplarına ağırlık verilebilir.

9. Türkiye'de internet bağımlılığı ile ilgili yapılacak çalışmalarda nitel yöntemin ve karma yöntemin kullanılmasına ağırlık verilebilir.

EK'LER

EK-1

TEZ SINIFLAMA FORMU

(Küçükoğlu ve Ozan (2013) Tarafından Geliştirilen Form)

A. TEZİN KÜNYESİ				
Tezin Adı:				
Yazarı:				
Yapıldığı Üniversite				
B. TEZİN KONU ALANI:				
C. ARAŞTIRMA DESENİ / YÖNTEMİ				
1. NİCEL		**2. NİTEL**		**3. KARMA**
1. Deneysel	**2. Deneysel Olmayan**	**3. Etkileşimli**	**4. Etkileşimli Olmayan**	**5. Karma**
1. ( ) Gerçek Deneysel 2. ( ) Yarı Deneysel 3. ( ) Zayıf Deneysel	1. ( ) Betimsel tarama 2. ( ) İlişkisel tarama 3. ( ) Nedensel Karşılaştırmalı	1. ( ) Kültür Analizi 2. ( ) Olgubilim 3. ( ) Kuram Oluşturma 4. ( ) Örnek Olay (Durum Çalışması) 5. ( ) Eleştirel Çalışma 6. ( ) Eylem Araştırması 7. ( ) Diğer.....	1. ( ) Kavram Analizi 2. ( ) Tarihsel Analiz 3. ( ) Meta Analiz 4. ( ) Doküman incelemesi 5. ( ) Diğer.....	1. ( ) Açıklayıcı (Nicel / Nitel) 2. ( ) Keşfedici (Nitel / Nicel) 3. ( ) Çeşitleme (Nitel + Nicel)

D. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	E. ÖRNEKLEM	
	E1. Örneklem	**E2. Örneklem Büyüklüğü**
1. ( ) Gözlem ( ) Katılımcı ( ) Katılımcı Olmayan 2. ( ) Görüşme Formu ( ) Yapılandırılmış ( ) Yarı Yapılandırılmış ( ) Yapılandırılmamış ( ) Odak grup 3. ( ) Başarı Testleri ( ) Açık Uçlu ( ) Çoktan Seçmeli ( ) Diğer 4. ( ) Tutum/Algı/Kişilik/Yetenek Testleri ( ) Açık Uçlu ( ) Çoktan Seçmeli ( ) Diğer 5. ( ) Anket/Ölçek ( ) Açık Uçlu ( ) Likert ( ) Diğer 6. ( ) Dokümanlar 7. ( ) Alternatif değerlendirme araçları	1. ( ) Okul öncesi 2. ( ) İlköğretim 1-5 3. ( ) İlköğretim 6-8 4. ( ) Ortaöğretim 5. ( ) Lisans 6. ( ) Lisansüstü 7. ( ) Öğretmenler 8. ( ) Yöneticiler 9. ( ) Veliler 10. ( ) Öğretim elemanları	1. ( ) 1-10 arası 2. ( ) 11-30 arası 3. ( ) 31-100 arası 4. ( ) 101-300 arası 5. ( ) 301-1000 arası 6. ( ) 1000`den fazla
(Kavram haritası, Portfolyo vb.) 8. ( ) Diğer	11. ( ) Diğer	

F. VERİ ANALİZ YÖNTEMLERİ		
NİCEL VERİ ANALİZİ		**NİTEL VERİ ANALİZİ**
1. Betimsel (Descriptive) 1. ( ) Frekans/Yüzde 2. ( ) Ortalama-Standart Sapma 3. ( ) Grafikle gösterim	**2. Kestirimsel (Inferential)** 1. ( ) Korelasyon 2. ( ) t-testi 3. ( ) ANOVA 4. ( ) ANCOVA 5. ( ) MANOVA 6. ( ) MANCOVA 7. ( ) Faktör Analizi 8. ( ) Regresyon 9. ( ) Non-Parametrik Testler 10. ( ) Path Analizi 11. ( ) Yapısal Eşitlik Modeli 12. ( ) Diğer.....	**3. Nitel Analiz** 1. ( ) İçerik Analizi 2. ( ) Betimsel Analiz 3. ( ) Diğer.....

EK-2

TEZ SINIFLAMA FORMU

A. TEZİN KÜNYESİ				
Tezin Adı:				
Yazarı:				
Yapıldığı Üniversite:				
Bağlı Olduğu Enstitü: ( ) Eğitim Bilimleri Enstitüsü ( ) Sosyal Bilimler Enstitüsü ( ) Lisansüstü Eğitim Enstitüsü				
Yazım Yılı:				
B.TEZIN TÜRÜ: ( ) Yüksek Lisans Tezi ( ) Doktora Tezi				
C.TEZIN TEMASI:				
D. ARAŞTIRMA DESENİ / YÖNTEMİ				
1.NİCEL		**2. NİTEL**	**3.KARMA**	
1. Deneysel	**2.Deneysel Olmayan**	**3. Etkileşimli**	**4. Etkileşimli Olmayan**	**5. Karma**
1. ( ) Gerçek Deneysel 2. ( ) Yarı Deneysel 3. ( ) Zayıf Deneysel	1. ( ) Betimsel tarama 2. ( ) İlişkisel tarama 3. ( ) Nedensel Karşılaştırmalı	1. ( ) Kültür Analizi 2. ( ) Olgubilim 3. ( ) Kuram Oluşturma 4. ( ) Örnek Olay (Durum Çalışması) 5. ( ) Eleştirel Çalışma 6. ( ) Eylem Araştırması 7. ( ) Diğer.....	1. ( ) Kavram Analizi 2. ( ) Tarihsel Analiz 3. ( ) Meta Analiz 4. ( ) Doküman incelemesi 5. ( ) Diğer.....	1. ( ) Açıklayıcı (Nicel /Nitel) 2. ( ) Keşfedici (Nitel /Nicel) 3. ( ) Çeşitleme (Nitel +Nicel) 4. ( ) Diğer

E. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	F. ÖRNEKLEM		
	F1.Örneklem Seçme Yöntemi		**F2.Örneklem-Çalışma Grubu**
	Olasılıklı Örnekleme	**Olasılıksız Örnekleme**	
1. ( ) Gözlem ( ) Katılımcı ( ) Katılımcı Olmayan 2. ( ) Görüşme Formu ( ) Yapılandırılmış Yarı Yapılandırılmış ( ) Yapılandırılmamış ( ) Odakgrup ( ) 3. ( ) Başarı Testleri ( ) Açık Uçlu ( ) Çoktan Seçmeli ( ) Diğer 4. ( ) Tutum/Algı/Kişilik/Yetenek Testleri ( ) Açık Uçlu ( ) Çoktan Seçmeli ( ) Diğer 5. ( ) Anket/Ölçek ( ) Açık Uçlu ( ) Likert ( ) Diğer 6. ( ) Dokümanlar 7. ( ) Alternatif değerlendirme araçları	1.Basit Seçkisiz - Rastgele Örnekleme() 2.Sistematik Örnekleme() 3.Tabakalı Örnekleme() 4.Küme Örnekleme()	1.Kolay Ulaşılabilen Örnekleme() 2.Amaçlı Örnekleme() 3.Kota Örnekleme() 4.Kartopu Örnekleme()	1.İlköğretim 1.kademe 1-4( ) 2.İlköğretim 2.kademe 5-8( ) 3.Ortaöğretim( ) 4.Üniversite (önlisans,lisans,lisanstüstü) ( ) 5.Yetişkinler ( ) 6.Öğretmenler ( ) 7.Yöneticiler ( ) 8.Veliler ( ) 9.Öğretim

			Elemanları ( )

(Kavram haritası, Portfolyo vb.) 8. ( ) Diğer		**F3.Örneklem-Çalışma Grubu Büyüklüğü** 1. 1-10 arası ( ) 2. 11-30 arası ( ) 3. 31-100 arası ( ) 4. 101-300 arası ( ) 5. 301-1000 arası ( ) 6. 1000'den fazla ( )

G.VERİ ANALİZ YÖNTEMLERİ

NİCEL VERİ ANALİZİ	**NİTEL VERİ ANALİZİ**
1.Betimsel İstatistikler ( ) 2.İlişkisel İstatistikler / Korelasyon ( ) 3.Çıkarımsal İstatistikler ( ) 4.Belirtilmemiş ( ) 5.Diğer ( )	1.Betimsel Analiz ( ) 2.İçerik Analizi ( ) 3.Belirtilmemiş ( ) 4.Diğer ( )

EK-3

TEZ SINIFLAMA FORMU KULLANIM İZNİ

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli *"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"* ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

KAYNAKÇA

Adana, F. , Yeşilfidan, D. , Sevimoğlu, M. Y. (2016). Türkiye'de Gençlerde İnternet Bağımlılığı Ve Sosyal Destek Düzeyi Üzerine Yapılmış Çalışmalara İlişkin Bir Gözden Geçirme. Uluslararası Eğitimde Güncel Sorunlar ve Teknoloji Bağımlılığı Kongresi. İstanbul. 6-7 Aralık.

Akbal, A. , Balık, H. H. (2006). TCP/IP'nin Dünü, Bugünü, Yarını. Bilgi Teknolojileri Kongresi IV / Akademik Bilişim. Denizli. 9-11 Şubat.

Albayrak, E. (2017). *Türkiye'de matematik eğitimi alanında yayınlanan matematiksel model ve modelleme araştırmalarının betimsel içerik analizi.* Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Altay, N. (2020). Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanında Yazılan Makalelerin Değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 11*(1), 22-35.

Altınova, A. , Daşbaş, S. , Kesen, N. F. (2019). 11-17 Yaş Arası Ergenlerde İnternet Bağımlılığı Ve Video Kanallarının Takip Edilmesinin İncelenmesi. *Pediatric Practice and Research, 7*, 90-96.

Altunkürek, Ş. Z. , Özçoban, K. (2020). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıkları ile Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları. *Bağımlılık Dergisi, 21*(4), 275-284.

Amerikan Psikiyatri Birliği. (2013). Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı, Beşinci Baskı (DSM-V) (Çev. ed: E Köroğlu) Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Arcan, K. , Yüce, Ç. B. (2016). İnternet Bağımlılığı ve İlişkili Psiko-Sosyal Değişkenler: Aleksitimi Açısından Bir Değerlendirme. *Türk Psikoloji Dergisi, 31*(77), 46-56.

Arı Apakgün, E. (2015). *Ergenlerde internet bağımlılığı ve sosyal destek ile ilişkisi.* Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Arslan, O. (2020). *İnternet bağımlılığı ve depresyon ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Okan Üniversitesi, İstanbul.

Arslankara, V. B. , Usta, E. (2018). Türkiye'de 2013-2018 Yılları Arasında İnternet Bağımlılığı Temelinde Üretilen Bilimsel Çalışmaların Yöntem ve İçerik Açısından İncelenmesi. 1.Uluslararası Çağdaş Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu. Antalya. 22-25 Kasım.

Aslan, A. , Turgut, Y. E. , Karakuş Yılmaz, T. (2016). Türkiye'de Coğrafi Bölgelere Göre Çocukların İnternet Kullanımları. 4th International Instructional Technologies & Teacher Education Symposium. Elazığ. 6-8 October.

Atamtürk, E. , Çalık Var, E. , Gökler, R. (2020). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılıkları ve Akademik Erteleme Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi, 1*(1), 1-20.

Atasever, D. (2019). *Türkiye'de 2014-2018 yılları arasında matematik eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin analizi.* Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

Ay, F. , Özgün Başıbüyük, G. (2020). Yaşlı bireylerde sanal ortam yalnızlığı, internet bağımlılığı ve yaşam doyumu. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, 13*(1), 27-35.

Aydemir, B. (2020). *Ergenlerde internet bağımlılığı belirtileri ile bağlanma özellikleri, arkadaş ilişkileri ve öz denetim becerileri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Aydıl, Ö. (2020). *Ergenlerde düzenli bir sosyal aktivitenin ve algılanan sosyal destek düzeyinin internet bağımlılığı ile ilişkisinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Aydın, G. (2018). *Çocuklarda internet bağımlılığı ve benlik saygısı arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Ayran, G. , Gündoğdu, G. , Arslan Işık, N. (2019). Effect Of Internet Addiction on Sleep Quality in University Students. *Galician Medicael Journal, 26*(4). doi: 10.21802/gmj.2019.4.8

Aznar-Diaz, I. , Romero-Rodriguez, J. M. , Garcia-Gonzalez, A. , Ramirez-Montoya, M. S. (2020). Mexican and Spanish university students internet addiction and academic procrastination: Correlation and potential factors. *PLoS ONE, 15*(5).

Balkaya Çetin, A. , Ceyhan, A. A. (2014). Ergenlerin İnternette Kimlik Denemeleri ve Problemli İnternet Kullanım Davranışları. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions, 1*(2), 5-46. doi: 10.15805/addicta.2014.1.2.063

Baltacı, Ö. , Akbulut, Ö. F. , Yılmaz, E. (2021). Problemli İnternet Kullanımında Güncel Bir Risk Faktörü: Covid-19 Pandemisi. *Humanistic Perspective, 3*(1), 97-121. doi: 10.47793/hp.872503

Başgün, N. (2020). *Ergen öğrencilerde internet bağımlılığı, ebeveynlik ve bağlanma tarzları ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Baykan, S. Y. (2021). *Türkiye'de 2015-2020 yılları arasında okul yöneticileriyle ilgili yazılan lisansüstü tezlerin içerik ve yöntem açısından değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Bayram, S. B. , Gündoğmuş, G. (2016). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Eğilimlerinin ve Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 54, 307-318.

Bayzan, Ş. , Özbilen, A. (2011). Dünyada İnternetin Güvenli Kullanımına Yönelik Uygulama Örnekleri ve Türkiye'de Bilinçlendirme Faaliyetlerinin İncelenmesi ve Türkiye İçin Öneriler. 5th International Computer & Instructional Symposium. Elazığ. 22-24 October.

Beard, K. W. , Wolf, E. M. (2001). Modification in the Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction. *Cyber Psychology & Behaviour*, *4*(3), 377-383.

Bektaş, M. (2018). Davranışsal Bağımlılık: Tanımı, Türleri ve Sınıflandırılması. Hamza Ateş, Ahmet Koçak (Ed.), *Bir Kamu Politikası Olarak Bağımlılıkla Mücadele* içinde (s. 147-159). Ankara: Nobel.

Bıyıklı, İ. (2019). *Yetişkin bireylerde depresyon ve sosyal kaygı düzeyi ile internet bağımlılığı arasındaki ilşkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

Block, J. J. (2008). Issues for DSM-V: Internet addiction. *Am Psychiatric Assoc*, 165, 306-607.

Bowen, G. A. (2009). Document Analysis as a Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, *9*(2), 27-40. doi:10.3316/QRJ0902027

Boyacı, M. (2019). Türkiye'de İnternet Bağımlılığı Araştırmaları: Bir İçerik Analizi Çalışması. *Addicta: The Turkish Journal On Addictions*, *6*(3), 777-795. doi: 10.15805/addicta.2019.6.3.0030

Bozkurt, H. , Şahin, S. , Zoroğlu, S. (2016). İnternet Bağımlılığı: Güncel Bir Gözden Geçirme. *Çağdaş Tıp Dergisi*, *6*(3), 235-247. doi: 10.16899/ctd.66303

Bragazzi, N. L. , Puente, G. D. (2014). A proposal for including nomophobia in the new DSM-V. *Psychology Research and Behavior Management*, 7, 155-160.

Büyüköztürk, Ş. , Kılıç Çakmak, E. , Akgün, Ö. E. , Karadeniz, Ş. , Demirel, F. (2020). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (29. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Can, H. C. , Tozoğlu, E. (2019). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Spor ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, *3* (3), 102-118.

Can, S. (2018). *Ergenlerin akademik erteleme davranışları, internet bağmlılığı ve temel psikolojik ihtiyaçları: bir model önerisi.* Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Can, S. , Zeren, Ş. G. (2019). Ergenlerin Akademik Erteleme Davranışlarını Açıklamada İnternet Bağımlığı ve Temel Psikolojik İhtiyaçların Rolü. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *48*(2), 1012-1040. doi: 10.14812/cufej.544325

Canoğulları, Ö. , Güçray, S. S. (2017). İnternet Bağımlılık Düzeyleri Farklı Ergenlerin Cinsiyetlerine Göre Psikolojik İhtiyaçları, Sosyal Kaygıları Ve Anne Baba Tutum Algılarının İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *26*(1), 42-57.

Caplan, S. E. (2010). Theory and measurement of generalized problematic Internet use: A two-step approach. *Computers in Human Behaviour*, 26, 1089-1097.

Caplan, S. E. (2003). Preference for Online Social Interaction A Theory of Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being. *Communication Research*, *30*(6), 625-648.doi: 10.1177/0093650203257842

Caplan, S. E. (2005). A Social Skill Account of Problematic Internet Use. *Journal Of Communication*, 721-736. doi: 10.1111/j.1460-2466.2005.tb03019.x

Caplan, S. E. (2002). Problematic Internet use and psychosocial well-being: development of a theory-based cognitive–behavioral measurement instrument. *Computers in Human Behavior*, 18, 553-575.

Chi, X. , Hong, X. , Chen, X. (2020). Profiles and sociodemographic correlates of Internet addiction in early adolescents in southern China. *Addictive Behaviors*, 106.

Chou, C. , Condron, L. , Belland, J. C. (2005). A Review of the Research on Internet Addiction. *Educational Psychology Review*, *17*(4), 363-388. doi: 10.1007/s10648-005-8138-1

Cohen, J. (1960). A Coefficient Of Agreement For Nominal Scales. *Educational and Psychological Measurement*, *20* (1), 37-46. doi: 10.1177/001316446002000104

Craparo, G. (2011). Internet addiction, dissociation, and alexithymia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 1051-1056. doi:10.1016/j.sbspro.2011.10.205

Creswell, J. W. (2017). Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları. 4. Baskıdan Çeviri. Çeviri Editörü: Selçuk Beşir Demir. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.

Çağan, Ç. (2019). *Kabul ilgi anne baba tutumu ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkide duygusal özerkliğin aracı rolü.* Yüksek Lisans Tezi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

Çağıltay, K. (1997). *Herkes İçin İnternet*. https://ocw.metu.edu.tr/course/view.php?id=45

Çakır, B. (2021). *Covid-19 pandemi döneminde sağlıklı genç bireylerin fiziksel aktivite düzeylerinin ve internet bağımlılığının yaşam kalitesine etkisi.* Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Çakır, Ö. , Horzum, M. B. , Ayas, T. (2013). İnternet Bağımlılığının Tanımı ve Tarihçesi. Melek Kalkan, Canani Kaygusuz (Ed.), *İnternet Bağımlılığı Sorunlar ve Çözümler* içinde (s.1-16). Ankara: Anı Yayıncılık.

Çalık, D. , Çınar, Ö. P. (2009). Geçmişten Günümüze Bilgi Yaklaşımları Bilgi Toplumu ve İnternet. 14. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri. İstanbul. 12-13 Aralık.

Çalık, M. , Sözbilir, M. (2014). İçerik Analizinin Parametreleri. *Eğitim ve Bilim, 39*(174), 33-38. doi: 10.15390/EB.2014.3412

Çelik, A. , Çelen, F. K. , Seferoğlu, S. S. (2014). Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. 16.Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri. Mersin. 5-7 Şubat.

Çelikkaleli, Ö. , Ata, R. , Avcı, R. (2018). Orta Ergenlik Döneminde Problemli İnternet Kullanımının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Journal of Computer and Education Research, 6*(12), 123-141. doi: 10.18009/jcer.396974

Çınar, Ç. Y. , Mutlu, E. (2019). İnternet Bağımlılığının Benlik Saygısı, Dikkat, Gelişmeleri Kaçırma Korkusu, Yaşam Doyumu ve Kişilik Özellikleri ile İlişkisi. *Bağımlılık Dergisi, 20*(3), 133-142.

Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological Internet use. *Computers in Human Behavior*, 17, 187-195.

Demir, İ. , Peker Özköklü, D. , Aygün Turğut, B. (2015). Ergenlerin Problemli İnternet Kullanımının Yordanmasında Denetim Odağı ve Yaşam Doyumunun Rolü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(3), 720-731. doi: 10.17860/efd.02132

Demir, S. , Buğa, A. (2019). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişki: Bilişsel Çarpıtmaların Aracı Rolü. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20*(3), 85-875. doi: 10.17679/inuefd.627543

Demir, Y. (2017). *Ergenlerde internet bağımlılığı, akademik güdülenme, akademik erteleme ve okula bağlanma arasındaki ilişkiler.* Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.

Demirli, C. , Arslan, G. (2018). Ergenlerin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin İncelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, 49-64.

Derin, S. , Bilge, F. (2016). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Öznel İyi Oluş Düzeyi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, *6*(46), 35-51.

Dilek, A. , Baysan, S. , Öztürk, A. A. (2018). Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitimi Üzerine Yapılan Yüksek Lisans Tezleri: Bir İçerik Analizi Çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 22* (2), 581-602.

Dinç, M. (2010). *İnternet Bağımlılığı*. İstanbul: Ferfir Yayınları.

Dinçer, S. (2018). Eğitim Bilimleri Araştırmalarında İçerik Analizi: Meta-Analiz, Meta-Sentez, Betimsel İçerik Analizi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *7*(1), 176-190. doi: 10.14686/buefad.363159

Dingeç, İ. Ö. (2020). *Problemli internet kullanımı, benlik saygısı ve stresle başa çıkma tutumlarının ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

DiNicola, M. D. (2004). *Pathological ınternet use among collage students: The prevalance of pathological ınternet use and ıt correlates*. Doctoral Thesis. Ohio University, Ohio.

Dikmen, O. (2019). *Genç erişkinlerde internet bağımlılığı düzeyleri ile sosyal görünüş kaygısı ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Doğan, H. , Işıklar, A. , Eroğlu, S. E. (2008). Ergenlerin Problemli İnternet Kullanımının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *KKEFD*, 18, 106-124.

Durak Batıgün, A. , Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı İle Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi, 26*(67), 1-10.

Erbil, N. , Gümüşay, M. , Salman, E. (2020). Öğrenci Hemşirelerin İnternet Bağımlılık Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 3*(1), 17-26. doi:10.38108/ouhcd.71477

Erdem, D. (2011). Türkiye'de 2005-2006 Yılları Arasında Yayımlanan Eğitim Bilimleri Dergilerindeki Makalelerin Bazı Özellikler Açısından İncelenmesi: Betimsel Bir Analiz. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi, 2*(1), 140-147.

Ergüder, E. N. (2019). *Ortaöğretim öğrencilerinin siber zorbalık ve mağduriyet düzeyleri ile internet bağımlılığı ve sosyal medya tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Erses, T. , Emre Müezzin, E. (2018). İnsani Değerler Psiko-Eğitim Programının Ergenlerde Internet Kullanımına Etkisi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi, 4*(7), 313-326.

Fırat, İ. (2019). *Türkiye'de matematik okuryazarlık ile ilgili 2020 yılına kadar yapılan çalışmaların doküman analizi yöntemiyle incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Amasya Üniversitesi, Amasya.

Gazioğlu, N. (2020). *Orta yetişkinlikte internet kullanımının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi.* Doktora Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Gençer, A. G. , Karadere, M. E. , Okumuş, B. , Hocaoğlu, Ç. (2018). DSM-5'e Giremeyen Tanılar (Kompulsif Satın Alma, Misophonia, Facebook Kıskançlığı, Pagofaji, Siberkondria, İnternet Bağımlılığı). Çiçek Hocaoğlu (Ed.), *DSM-5'in Yeni Tanıları* içinde (s.87-96). Ankara: Türkiye Klinikleri.

Goldberg (1996). Internet Addiction Support Group. *The Psychology of Cyberspace*. http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/supportgp.html

Gönenç, E. Ö. (2003). İnternet ve Türkiye'deki Gelişimi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 16, 87-98.

Gönül, S. (2002). Patolojik İnternet Kullanımı. *Yeni Symposium, 40*(3), 105-110.

Griffiths, M. (1995). Technological addictions. Clinical Psychology Forum. February.

Griffiths, M. (1996). Behavioural addiction: an issue for everybody?. *Employee Counselling Today: The Journal of Workplace Learning, 8*(3), 19-25.

Griffiths, M. (1999). Drug reps and doctors. *Student BMJ, 7*, 428-429.

Griffiths, M. (2000). Internet Addiction-Time To Be Taken Seriously?. *Addiction Research, 8*(5), 413-418.

Griffiths, M. (2001). The Pathologification of Excessive Internet Use: A reply to Hansen. *The Journal Of Critical Psychology , Counselling and Psychotherapy*, 85-90.

Gülaçtı, F. (2020). İnternet Bağımlılığı İle Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, *5*(2), 213-229.

Günüç, S. , Kayri, M. (2010). Türkiye'de İnternet Bağımlılık Profili Ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 220-323.

Hamarta, E. , Akbulut, Ö. F, Baltacı, Ö. (2021). Ulusal Düzeydeki Problemli İnternet Kullanımını Önleme Programlarının İncelenmesi. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi, 4*(1), 1-34.

Hoşgör, H. , Koç Tütüncü, S. , Gündüz Hoşgör, D. , Tandoğan, Ö. (2017). Üniversite Öğrencileri Arasında Sosyal Medyadaki Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Yaygınlığının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International Journal of Academic Value Studies, 3*(17), 213-223.

ITU (2021). Statistics. https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx

İlhan, M. N. , Uğraş Dikmen, A. , Uslu, İ. , Medeni, V. , Altun, B. , Tezel, A. (2014). Ankara'da On Beş Yaş Üstü Kişilerin İnternetKullanımı Sıklığı ve Bağımlılığı. *Literatür Sempozyum, 1*(4), 34- 42.

Kabaklı Çimen, L. (2018). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı İle Sanal Ortam Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 17*(68), 1431-1452. doi: 10.17755/esosder.360302

Kağnıcı, E. (2020). *Ergenlerde internet bağımlılığı ile algılanan duygusal istismar ve iyi oluş arasındaki yordayıcı ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

Kalip, K. , Çöl, M. (2020). Teknolojiyle Bağlantılı Yeni Davranışsal Bozukluklar. *ESTÜDAM Halk Sağlılığı Dergisi, 5* (2), 318-333.

Kara, F. (2021). *Türkiye'de özel yetenek/üstün yetenek alanındaki lisansüstü eğitim tezlerinin incelenmesi (2015-2020).* Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Karaca, M. (2007). Aileyi Tehdit Eden Yeni Bir Tehlike: Sanal İlişkiler. *e-Journal of New World Sciences Academy Social Sciences, 2*(3), 131-143.

Karakaş, G. (2021). *Türkiye'de ters yüz edilmiş öğrenme ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin tematik, metodolojik ve istatistiksel açıdan incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Karasar, N. (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (34. Basım). Ankara: Nobel.

Kardeş, S. , Akman, B. , Yazıcı, D. N. (2018). Üstün Yetenekliler Alanında Yapılmış Tezlerin Analizi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 11*(3), 411-430. doi: http://dx.doi.org/10.30831/akukeg.353279

Kaşıkcı, D. N. , Çağıltay, K. , Karakuş, T. , Kurşun, E. , Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki Çocukların İnternet Alışkanlıkları ve Güvenli İnternet Kullanımı. *Eğitim ve Bilim, 39*(171), 230-243.

Kaya, Z. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. https://docplayer.biz.tr/499293-Ogretim-teknolojileri-ve-materyal-gelistirme-prof-dr-zeki-kaya.html

Kaya, H. (2019). Üniversite öğrencilerinde astenopik şikayetlerin ve internet bağımlılığı ilişkisinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 12, 561-567.

Kayri, M. , Günüç, S. (2016). Yüksek ve Düşük Sosyoekonomik Koşullara Sahip Öğrencilerin İnternet Bağımlılığı Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal On Addictions*, *3*(2), 165-183. doi: 10.15805/addicta.2016.3.0110

Kırnık, D. , Susam, E. , Özbek, R. (2019). Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılık Düzeyi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *20*(3), 976-986. doi:10.17679/inuefd.610723

Kodaman, U. (2019). *14-18 yaş arası ergenlerin psikolojik dayanıklılık ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

Koyuncu, M. S. , Şata, M. , Karakaya, İ. (2018). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Kongrelerinde Sunulan Bildirilerin Doküman Analizi Yöntemi ile İncelenmesi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi, 9*(2), 216-238. doi: 10.21031/epod.334292

Kulu, M. , Özsoy, F. (2020). İnternet kafelerdeki sık zaman geçiren gençlerde internet bağımlılığı, dikkat eksikliği ve dürtüsellik. *Türk Aile Hekimliği Dergisi*, *24*(1), 12-22. doi: 10.15511/tahd.20.00112

Kurt Genç, A. , Avcı, E. (2020). Binomial (Oran) Verilerin Meta-Analizi: Türkiye'deki İnternet Bağımlılık Oranının Belirlenmesi. *Erzincan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, *13*(3), 1050-1068. doi: 10.18185/erzifbed.712013

Kurt Topraklı, C. , Mazman, İ. (2020). İnternet Aracığıyla Sosyalleşmeye Kuşaklar Arası Bakış. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*,*4*(1), 38-49.

Kuss, D. J. , Griffiths, M. D. , Binder, J. F. (2013). Internet addiction in students: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29, 959-966.

Kuzucu, Y. , Bulut, B. , Özçelik, Ş. , Soydemir, F. M. (2015). Sosyal Destek Kontrol Edildiğinde Cinsiyetin İnternet Bağımlılığı Üzerine Etkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*,*6*(2), 11-19.

Küçükoğlu, A. , Ozan, C. (2013). Sınıf Öğretmenliği Alanındaki Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İçerik Analizi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, *4*(12), 27-47.

Leshner, A. I. (1997). Addiction Is a Brain Disease, and It Matters. *SCIENCE, 278,* 45-47.

Lim K. G. , V. , Teo S. H. , T. (2005). Prevalence, perceived seriousness, justification and regulation of cyberloafing in Singapore An exploratory study. *Information & Management,* 42, 1081-1093. doi:10.1016/j.im.2004.12.002

Mahat, S. S. (2014). To Investigate The Consequences Of Internet Addiction Disorder. *International Journal Of Computer Engineering & Technology, 5*(11), 48-56.

McHugh, M. L. (2012). Interrater reliability: the kappa statistic. *Biochemia Medica, 22*(3), 276-282.

Mertoğlu, M. (2020). Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeyleri ile Akademik Başarıları ve Bazı Değişkenlerle İlişkinlerinin İncelenmesi-İzmir Bayraklı Örneği. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20* (2), 932-944.

Mohamed, G. , Bernouss, R. (2020). A cross-sectional study on Internet addiction among Moroccan highschool students, its prevalence and association with poor scholastic performance. *Internatıonal Journal Of Adolescence And Youth, 25*(1), 479-490.

Morahan-Martin, J. ,Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, 16, 13-29.

Murali, V. , George, S. (2007). Lost online an overview of internet addiction. *Advances in Psychiatric Treatment, 13*, 24-30. doi: 10.1192/apt.bp.106.002907

Ocak, İ. , Olur, B. (2019). Bilimsel Araştırma Süreci: Giriş. Gürbüz Ocak (Ed.), *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (s. 2-63). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Odacı, H. , Berber Çelik, Ç. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Problemli İnternet Kullanımlarının Akademik Öz-Yeterlik, Akademik Erteleme Ve Yeme Tutumları İle İlişkisi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, *7*(1), 389-403.

Odacı, H. , Çikrıkci, Ö. (2017). Problemli İnternet Kullanımında Depresyon, Kaygı ve Stres Düzeyine Dayalı Farklılıklar. *Addicta: The Turkish Journal On Addictions, 4*(1), 41-61.

Oktan, V. (2015). Üniversite Öğrencilerinde Problemli İnternet Kullanımı, Yalnızlık Ve Algılanan Sosyal Destek. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *23*(1), 281-292.

Orhan Göksün, D. (2019). Gelişmeleri Kaçırma Korkusu ve Problemli İnternet Kullanımı Arasındaki İlişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15*(2), 511-525. doi: 10.17860/mersinefd.517796

Ögel, K. (2012). *İnternet Bağımlılığı* (4. Basım). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Özaykan, E. E. (2020). *Aile hekimliği polikliniklerine başvuran adolesanların covid-19 pandemi sürecinde internet bağımlılığı ve yaşam kalitesi*. Tıpta Uzmanlık Tezi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.

Özgit, A. , Çağıltay, K. (1996). *Türkiye'de İnternet: Dünü, Bugünü, Yarını.* Yayınlanmamış rapor, ODTÜ-BİDB.

Özkan, Ö. (2013). *İnternet kullanımıyla ilgili değişkenlerin cinsiyet, kişilik özellikleri, yaşam doyumu ve bağlanma stilleri açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Öztosun, A. (2018). *Ergenlerde algılanan sosyal destek ve sosyal dışlanma deneyimlerinin internet bağımlılığını yordayıcılığı.* Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Öztürk, A. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Bilişim Teknolojileri Bağımlılığı. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7*(1), 195-219.

Öztürk, E. , Kaymak Özmen, S. (2011). Öğretmen Adaylarının Problemli İnternet Kullanım Davranışlarının Kişilik Tipi, Utangaçlık ve Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,11*(4), 1785-1808.

Öztürk, U. C. (2015). Bağlantıda Kalmak Ya Da Kalmamak İşte Tüm Korku Bu: İnternetsiz Kalma Korkusu ve Örgütsel Yansımaları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *8*(37), 629-638.

Pekel, F. (2019). *Ortaokul öğrencilerinde görülen internet bağımlılığı ile algılanan anne baba tutumu ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.

Polat, R. (2017). Dijital Hastalık Olarak Nomofobi. *Yeni Medya Elektronik Dergi, 1*(2), 164-172. doi:10.17932/IAU.EJNM.25480200.2017.1/2.164-172

Polat, F. , Karasu, F. (2020). Bir Üniversitede Öğrenim Gören Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Obezite Durumu ile İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, *29*(1), 34-41.

Prakash, S. , Singh Yadav, J. , Singh, T. B. (2020). An online cross-sectional study to assess the prevalence of Internet Addiction among people staying at their home

during Lock down due to COVID-19. *The International Journal of Indian Psychology, 8*(3), 424-432. doi: 10.25215/0803.052

Przybylski, A. K. , Murayama, K. , DeHaan, C. R. , Gladwell, V. (2013). Motivational, emotional and behavioral correlates of fear of missing out. *Computers in Human Behavior*, 29, 1841-1848.

Püsküllü, D. (2019). *Ortaokul fen bilimleri öğretiminde stem (FeTeMM) üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.

Saraç, H. (2017). Türkiye'de Okul Dışı Öğrenme Ortamlarına İlişkin Yapılan Araştırmalar: İçerik Analizi Çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, 3*(2), 60-81.

Sarıtaş, E. , Barutçu, S. (2020). Öğretimde dijital dönüşüm ve öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluluğu: Pandemi döneminde Pamukkale Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *İnternet Uygulamaları ve Yönetimi, 11*(1), 5-22. doi: 10.34231/iuyd.706397

Savcı, M. , Aysan, F. (2016). Bağlanma Stilleri, Akran İlişkileri ve Duyguların İnternet Bağımlılığını Yordamadaki Katkıları. *Addicta: The Turkish Journal On Addictions, 3*(3), 401-432. doi: 10.15805/addicta.2016.3.0028

Serarslan, Y. , Melek, İ. M. , Duman, T. (2008). Karpal Tünel Sendromu. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 1, 45-49.

Sevilmiş, R. (2019). *Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Sevimoğlu, M. Y. , Adana, F. , Yeşilfidan, D. (2016). Türkiye'de Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı İle İlişkili Değişkenler: Gözden Geçirme. Uluslarası Eğitimde Güncel Sorunlar ve Teknoloji Bağımlılığı Kongresi. İstanbul. 6-7 Aralık.

Shapira, N.A. , Goldsmith, T. D. , Keck, P. E. , Khosla, U. M. , McElroy, S. L. (2000). Psychiatric features of individuals with problematic internet use. *Journal of Affective Disorders*, 57, 267-272.

Soydan, Z. M. (2015). *Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ile depresyon ve yaşam doyumu arasındaki ilişki.* Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Spada, M. M. (2014). An overview of problematic Internet use. *Addictive Behaviors*, 39, 3-6.

Şahan, M. , Erarslan Çapan, B. (2017). Ergenlerin Problemli İnternet Kullanımında Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaların ve Sosyal Kaygının Rolü. *Ege Eğitim Dergisi, 18*(2), 887-913.

Şahin, A. (2019). *2008-2018 yılları arasında sınıf öğretmenliği alanında yapılan çalışmaların incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Trabzon Üniversitesi, Trabzon.

Şahin, C. , Korkmaz, Ö. (2011). İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi,* 32, 101-115.

Şahin, Ö. , Başgül, M. (2020). PISA Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Doküman Analizi İle İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 11*(1), 50-66.

Şar, A. H. , Işıklar, A. (2012). Problemli mobil telefon kullanım ölçeğinin türkçeye uyarlaması. *International Journal of Human Sciences, 9*(2), 264-275.

Şirinov, Ş. , Şengel, E. (2019). Böte Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı Görüş ve Algıları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 6*(5), 381-393.

Tao, R. , Huang, X. , Wang, J. , Zhang, H. , Zhang, Y. , Mengchen, L. (2010). Proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Addiction,* 105, 556-564. doi:10.1111/j.1360-0443.2009.02828.x

Taş, İ. (2018a). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Psikolojik Belirtilerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6*(1), 31-41.

Taş, İ. (2018b). İnternet Bağımlılığı. Tuncay Ayas, Mehmet Barış Horzum (Ed.), *Teknolojinin Olumsuz Etkileri* içinde (s.11-84). Ankara: Ayrıntı.

Taş, İ. , Ayas, T. (2015). Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyinin kişilik özellikleriyle ilişkisi. *International Journal of Human Sciences, 12*(2), 150-162. doi: 10.14687/ijhs.v12i2.3279

Taşdemir, N. Ö. (2016). *Gençlerde algılanan sosyal destek ve yalnızlık duygusunun internet kullanımına etkisinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, İstanbul.

Taylan, H. H. , Işık, M. (2015). Sakarya'da Ortaokul Ve Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 10*(6), 855-874.

Telli Yamamoto, G. , Altun, D. (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi, 3*(1), 25-34. doi: 10.26701/uad.711110

Tekin, O. (2020). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Seviyelerinin Genel Akademik Başarıları ve Devamsızlık Durumları ile İlişkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, *18*(1), 36-56.

Topal, B. , Şahin, H. , Topal, B. (2018). İnternet Bağımlılığı Üzerine Sakarya İlinde Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 2, 118-136.

TÜİK (2021). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437

TÜİK (2020). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT) Kullanim-Arastirmasi-2020-33679

Uzbay, İ. T. (2009). Madde Bağımlılığının Tarihçesi, Tanımı, Genel Bilgiler Ve Bağımlılık Yapan Maddeler. *Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi*, 29, 5-15.

Viera, A. J. , Garrett, J. M. (2005). Understanding Interobserver Agreement: The Kappa Statistic. *Family Medicine*, *37*(5), 360-363.

Warrens, M. J. (2015). Five Ways to Look at Cohen's Kappa. *Psychology & Psychotherapy*, *5*(4). doi: 10.4172/2161-0487.1000197

We are Social (2021). Digital 2021 October Global Statshot Report. https://datareportal.com/reports/digital-2021-october-global-statshot

We are Social (2020). Digital 2020 Global Digital Overview. https://wearesocial.com/digital-2020

We are Social (2019). Digital 2019. https://wearesocial.com/global-digital-report-2019

Weber, S. (2004). *The Internet.* Erişim tarihi: 25.03.2021. https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=CaTgtaha_WYC&oi=fnd&pg=PP1&dq=Weber,+S.+(2004).+The+Internet.+Chelsea+House.&ots=1b7608qmbc&sig=5Yk1rtf5zUn08QDy1ZN7GFoLN8U&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Yalçın, C. (2003). Sosyolojik Bir Bakış Açısıyla İnternet. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 27*(1), 77-89.

Yaman, B. (2021). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Türkiye Ve Çin'de Uzaktan Eğitim Süreç Ve Uygulamalarının İncelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, *17* (pandemi özel sayısı), 3296-3308. doi: 10.26466/opus.857131

Yao, M. Z. , Zhong, Z. (2014). Loneliness, socialcontacts and Internet addiction: A cross-lagged panel study. *Computers in Human Behavior*, 30, 164-170.

Yavuz, O. (2018). Özel Yetenekli Öğrencilerde İnternet ve Oyun Bağımlılığı İle Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*,*2*(4), 281-296.

Yavuz, O. (2018). Ergenlik Döneminde İnternet Bağımlılığının Okul Başarı Üzerinde Etkileri. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 8*(15), 1056-1080. doi: 10.26466/opus.426914

Yenilmez, K. , Sölpük, N. (2014). Matematik Dersi Öğretim Programı İle İlgili Tezlerin İncelenmesi (2004-2013). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 3*(2), 33-42.

Yıldırım, A. , Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin.

Yıldırım, C. (2018). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin internet bağımlılığı ve algılanan stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

Yıldırım, S. , Kişioğlu, A. N. (2018). Teknolojinin Getirdiği Yeni Hastalıklar: Nomofobi, Netlessfobi, FoMO. *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 25*(4), 473-480. doi:10.17343/sdutfd.380640

Yıldız, C. , Çakır, M. , Başaran, B. , Kaptı, Ü. (2020). Almanya'daki Türkçe Öğretmenlerinin Covid-19 Salgını Döneminde Katıldığı Çevrimiçi Seminerlerle İlgili Betimsel Bir Analiz. *Diyalog, 8*(2), 457-487.

Yıldız, K. , Kurnaz, D. , Kırık, A. M. (2020). Nomofobi, Netlessfobi ve Gelişmeleri Kaçırma Korkusu: Sporcu Genç Yetişkinler Üzerine Bir Araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 321-338. doi: 10.18026/cbayarsos.669601

Yıldız, M. C. , Bölükbaş, K. (2005). İnternet Kafeler, Gençlik ve Sosyal Sapma. Ahmet Tarcan (Ed.), *İnternet ve Toplum* içinde (s. 38-54). Ankara: Anı.

Yılmaz, D. (2010). *Çocuk ruh sağlığı ve hastalıkları anabilim dalına başvuran çocuk ve ergenlerde bilgisayar oyunu ve internet kullanımı ile utangaçlık ve sosyal fobi ilişkisinin incelenmesi*. Uzmanlık Tezi. Uludağ Üniversitesi, Bursa.

Young, K. S. (1996). Internet Addiction: The Emergence Of A New Clinical Disorder. *Cyber Psychology and Behavior, 1*(3), 237-244.

Young, K. S. (1998). Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. *Cyber Psychology & Behavior, 1* (3), 237-244.

Young, K. S. (1999). Internet Addiction: Symptoms, Evaluation, And Treatment. *Clinical Practice, 17*.

Young, K. S. (2004). Internet Addiction A New Clinical Phenomenon and Its Consequences. *American Behaviroal Scientist, 48*(4), 402-415. doi: 10.1177/0002764204270278

Young, K. S. (2007). Cognitive Behaviour Therapy with Internet Addicts: Treatment Outcomes and Implications. *Cyber Psychology & Behaviour, 10*(5), 671-679. doi: 10.1089/cpb.2007.9971

YÖK. (2022). Türlerine Göre Birim Sayıları Raporu. https://istatistik.yok.gov.tr/ Erişim Tarihi: 19.01.2022.

Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2018). *T. C. Resmi Gazete* (30425, 18 Mayıs 2018).

Yüksel, R. , Kocairi, C. , Arslantaş, H. , Söylemez, B. (2020). Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, *10*(1), 19-28.

Zorbaz, O. (2013). *Lise öğrencilerinin problemli internet kullanımının sosyal kaygı ve akran ilişkileri açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.